

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı

Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

**SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİNDE 5 VE 6. SINIF KÜLTÜR VE MİRAS
ÖĞRENME ALANLARINDA SANAL MÜZE KULLANIMINA YÖNELİK
ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ**

Hatice ŞEN

ORCID: 0000-0002-1110-9509

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Aysun Aynur YILMAZ

ORCID: 0000-0002-3758-1992

Konya – 2023

ÖN SÖZ

Yüksek lisans tez çalışmamda görüşleri ve yönlendirmeleri ile desteğini esirgemeyen danışman hocam Aysun Aynur YILMAZ'a, tez sürecinde bilgi ve tecrübelerinden faydalandığım hocam İsa KORKMAZ'a, bu süreçte maddi manevi desteklerini hep hissettiğim Annem, Babam ve Kardeşlerime teşekkürü borç bilirim.

Hatice ŞEN

Mart 2023

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	ii
İÇİNDEKİLER	iii
TABLolar LİSTESİ	vi
RESİMLER LİSTESİ	vii
TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU	ix
BİLİMSEL ETİK BEYANNAMESİ	x
KISALTMALAR	xi
ÖZET	xii
ABSTRACT	xiii
1. GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı	3
1.3. Araştırmanın Önemi	3
1.4. Varsayımlar	4
1.5. Sınırlılıklar.....	4
1.6. Tanımlar	4
2. ALAN YAZIN	6
2.1. Müze Kavramı	6
2.1.1. Müzenin İşlevleri.....	8
2.1.2. Müze Türleri.....	8
Koleksiyonlarına Göre Müzeler;	8
Bağlı Olduğu İdari Birimlere Göre Müzeler	9
Hizmet Ettikleri Bölgeye Göre Müzeler;	9
Hitap Ettikleri Kitleye Göre Müzeler;	9
Koleksiyonlarını Sergileme Yöntemlerine Göre Müzeler.....	9
2.2. Müze ve Eğitim	9
2.3. Türkiye’de Müzeciliğin Gelişimi	12
2.4. Sanal Müze Kavramı ve Sanal Müzelerin Türkiye’de Gelişimi	13
2.4.1. Türkiye’deki Sanal Müzelere Örnekler	16
2.5. Sanal Müze ile Eğitim	38
2.6. Sosyal Bilgilerin Sanal Müze ile Öğretimi.....	40
2.7. İlgili Yayın ve Araştırmalar	43
2.7.1. Makaleler.....	43
2.7.2. Tezler.....	46
3. YÖNTEM	50

3.1. Araştırmanın Modeli	50
3.2. Araştırmanın Çalışma Grubu.....	50
3.3. Veri Toplama Araç ve/veya Teknikleri.....	52
3.4. Verilerin Toplanması.....	53
3.5. Verilerin Çözümlemesi.....	53
4. BULGULAR	55
4.1. Görüşmelerden Elde Edilen Bulgular.....	55
4.1.1. Öğretmenlerin Sanal Müze Hakkında Görüşleri	55
4.1.2. Öğretmenlerin Sanal Müzeyi Sosyal Bilgiler Dersinde Kullanma Durumuna İlişkin Görüşleri.....	61
4.1.3. Sosyal Bilgiler Dersinin İşlenişinde Sanal Müze Kullanımına İlişkin Herhangi Bir Yerde Örnek veya Uygulama Gördünüz mü? Bunlar Hakkında Ne Düşünüyorsunuz?	64
4.1.4. 5. Sınıf Kültür ve Miras Öğrenme Alanı İçerisinde Yer Alan Konular Dikkate Alındığında Sanal Müzelerden Nasıl Yararlanabiliriz?	67
4.1.5. 5. Sınıf Kültür ve Miras Öğrenme Alanı İçerisinde Sanal Müze Kullanımına En Uygun Gördüğünüz Konular Hangileridir?.....	73
4.1.6. Size Göre 5. Sınıf Kültür ve Miras Öğrenme Alanı İçerisindeki Konuların Aktarımında Sanal Müze Kullanımı Öğrencilerin Başarısını Nasıl Etkiler?	77
4.1.7. 5. Sınıf Kültür ve Miras Öğrenme Alanında Sanal Müzelerden Yararlanılması Eğitim Ortamını Nasıl Etkiler?.....	81
4.1.8. 6. Sınıf Kültür ve Miras Öğrenme Alanı İçerisinde Yer Alan Konular Dikkate Alındığında Sanal Müzelerden Nasıl Yararlanabiliriz?	85
4.1.9. 6. Sınıf Kültür ve Miras Öğrenme Alanı İçerisinde Sanal Müze Kullanımına En Uygun Gördüğünüz Konular Hangileridir?.....	90
4.1.10. Size Göre 6. Sınıf Kültür ve Miras Öğrenme Alanı İçerisindeki Konuların Aktarımında Sanal Müze Kullanımı Öğrencilerin Başarısını Nasıl Etkiler?	93
4.1.11. 6. Sınıf Kültür ve Miras Öğrenme Alanında Sanal Müzelerden Yararlanılması Eğitim Ortamını Nasıl Etkiler?.....	99
5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER	104
5.1. Tartışma ve Sonuç	104
5.1.1. Öğretmenlerin Sanal Müze Hakkında Düşüncelerine Yönelik Sonuç ve Tartışma.....	104
5.1.2. Öğretmenlerin Sanal Müzeyi Derslerinde Kullanma Durumlarına Yönelik Sonuç ve Tartışma	104
5.1.3. Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Dersinin İşlenişinde Sanal Müze Kullanımına İlişkin Herhangi Bir Yerde Örnek veya Uygulama Görüp Görmediklerine Yönelik Sonuç ve Tartışma	105
5.1.4. Birinci Alt Probleme Yönelik Sonuç ve Tartışma.....	105
5.1.5. İkinci Alt Probleme Yönelik Sonuç ve Tartışma	106
5.1.6. İkinci ve Üçüncü Alt Probleme Yönelik Sonuç ve Tartışma	107
5.1.7. Dördüncü Alt Probleme Yönelik Sonuç ve Tartışma.....	108
5.2. Öneriler.....	108
5.2.1. Uygulayıcılara Yönelik Öneriler	108

5.2.2. Araştırmacılara Yönelik Öneriler	109
KAYNAKLAR.....	110
EKLER.....	115

TABLolar LİSTESİ

TABLO 1 GÖRÜŞMEYE KATILAN ÖĞRETMENLERİN DEMOĞRAFİK ÖZELLİKLERİ	51
TABLO 2 ÖĞRETMENLERİN SANAL MÜZEYE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ VE FREKANS DAĞILIMLARI..	56
TABLO 3 ÖĞRETMENLERİN SANAL MÜZE KULLANMA DURUMLARINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ VE GÖRÜŞLERİNE İLİŞKİN FREKANS DAĞILIMLARI.....	61
TABLO 4 SOSYAL BİLGİLER DERSİNİN İŞLENİŞİNDE SANAL MÜZE KULLANIMINA İLİŞKİN HERHANGİ BİR ÖRNEK VEYA UYGULAMA GÖRÜP GÖRMEDİKLERİNE YÖNELİK ÖĞRETMENLERİN GÖRÜŞLERİ VE FREKANS DAĞILIMLARI	64
TABLO 5 ÜLKEM, KÜLTÜRÜM VE TARİHİM ÜNİTESİNDE YER ALAN KONULAR DİKKATE ALINDIĞINDA SANAL MÜZELERDEN NASIL YARARLANABİLİRİZ SORUSUNA YÖNELİK ÖĞRETMENLERİN GÖRÜŞLERİ VE FREKANS DAĞILIMLARI	68
TABLO 6 ÜLKEM, KÜLTÜRÜM VE TARİHİM ÜNİTESİ İÇERİSİNDE SANAL MÜZE KULLANIMINA EN UYGUN GÖRDÜĞÜNÜZ KONU HANGİSİDİR SORUSUNA YÖNELİK ÖĞRETMENLERİN GÖRÜŞLERİ VE FREKANS DAĞILIMLARI.....	73
TABLO 7 SİZE GÖRE ÜLKEM, KÜLTÜRÜM VE TARİHİM ÜNİTESİNİN AKTARIMINDA SANAL MÜZE KULLANIMI ÖĞRENCİLERİN BAŞARISINI NASIL ETKİLER SORUSUNA YÖNELİK ÖĞRETMENLERİN GÖRÜŞLERİ VE FREKANS DAĞILIMLARI	77
TABLO 8 ÜLKEM, KÜLTÜRÜM VE TARİHİM ÜNİTESİNDE SANAL MÜZELERDEN YARARLANILMASI EĞİTİM ORTAMINI OLUMLU VE OLUMSUZ AÇIDAN NASIL ETKİLEYECEĞİNE YÖNELİK ÖĞRETMENLERİN GÖRÜŞLERİ VE FREKANS DAĞILIMLARI	81
TABLO 9 TARİHE YOLCULUK ÜNİTESİNDE SANAL MÜZELERDEN NASIL YARARLANILABİLECEĞİNE YÖNELİK ÖĞRETMENLERİN GÖRÜŞLERİ VE FREKANS DAĞILIMLARI	86
TABLO 10 TARİHE YOLCULUK ÜNİTESİ İÇERİSİNDE SANAL MÜZE KULLANIMINA EN UYGUN GÖRDÜĞÜNÜZ KONU HANGİSİDİR SORUSUNA YÖNELİK ÖĞRETMENLERİN GÖRÜŞLERİ VE FREKANS DAĞILIMLARI	90
TABLO 11 TARİHE YOLCULUK ÜNİTESİNDE SANAL MÜZE KULLANIMININ ÖĞRENCİLERİN BAŞARISINI NASIL ETKİLEYECEĞİNE YÖNELİK ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ VE FREKANS DAĞILIMLARI	94
TABLO 12 TARİHE YOLCULUK ÜNİTESİNDE SANAL MÜZELERDEN YARARLANILMASI EĞİTİM ORTAMINI OLUMLU VE OLUMSUZ AÇIDAN NASIL ETKİLEDİĞİNE YÖNELİK ÖĞRETMENLERİN GÖRÜŞLERİ VE FREKANS DAĞILIMLARI	99

RESİMLER LİSTESİ

RESİM 1 KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI – SANAL GEZİNTİ	17
RESİM 2 SANAL GEZİNTİ	18
RESİM 3 KURTULUŞ SAVAŞI MÜZESİ.....	18
RESİM 4 KURTULUŞ SAVAŞI MÜZESİ GENEL KURUL SALONU.....	19
RESİM 5 KURTULUŞ SAVAŞI MÜZESİ İSTİKLAL MARŞI ANI ODASI.....	19
RESİM 6 ANADOLU MEDENİYETLERİ MÜZESİ.....	20
RESİM 7 ANADOLU MEDENİYETLERİ MÜZESİ TAŞ ESERLER BÖLÜMÜ	21
RESİM 8 ANADOLU MEDENİYETLERİ MÜZESİ ANKARA BÖLÜMÜ.....	21
RESİM 9 GÖBEKLİTEPE ÖRENYERİ.....	22
RESİM 10 GÖBEKLİTEPE ÖRENYERİ A YAPISI.....	22
RESİM 11 GÖBEKLİTEPE ÖRENYERİ D YAPISI.....	23
RESİM 12 GÖBEKLİTEPE ÖRENYERİ F YAPISI	23
RESİM 13 TÜRK VE İSLAM ESERLERİ MÜZESİ.....	24
RESİM 14 TÜRK VE İSLAM ESERLERİ MÜZESİ RAKKA VE SAMARRA BÖLÜMÜ	24
RESİM 15 TÜRK VE İSLAM ESERLERİ MÜZESİ ABBASİLER BÖLÜMÜ.....	25
RESİM 16 TÜRK VE İSLAM ESERLERİ MÜZESİ BÜYÜK SELÇUKLULAR DÖNEMİ BÖLÜMÜ	25
RESİM 17 TÜRK VE İSLAM ESERLERİ MÜZESİ BEYLİKLER VE ERKEN OSMANLI DÖNEMİ BÖLÜMÜ.....	26
RESİM 18 ÇORUM MÜZESİ.....	27
RESİM 19 ÇORUM MÜZESİ ETNOGRAFYA SALONU	27
RESİM 20 ÇORUM MÜZESİ ARKEOLOJİK TEŞHİR SALONU 3. KAT.....	28
RESİM 21 DENİZLİ HİERAPOLİS ÖRENYERİ KUZEY NEKROPOLİS.....	29
RESİM 22 DENİZLİ HİERAPOLİS ÖRENYERİ FRONTİNUS KAPISI	29
RESİM 23 DENİZLİ HİERAPOLİS ÖRENYERİ TRAVERTENLER.....	30
RESİM 24 DENİZLİ HİERAPOLİS ÖRENYERİ TİYATRO.....	30
RESİM 25 DENİZLİ HİERAPOLİS ÖRENYERİ APOLLON TAPINAĞI.....	31
RESİM 26 İSTANBUL ARKEOLOJİ MÜZELERİ – ARKEOLOJİ MÜZESİ.....	32
RESİM 27 İSTANBUL ARKEOLOJİ MÜZELERİ- MİSİR ESERLERİ	32
RESİM 28 İSTANBUL ARKEOLOJİ MÜZELERİ - ÇANAKKALE ESERLERİ.....	33
RESİM 29 İSTANBUL ARKEOLOJİ MÜZELERİ – MEZAR KÜLTÜ	33
RESİM 30 ÇATALHÖYÜK ÖRENYERİ – MODEL EVLERİ	34
RESİM 31 ÇATALHÖYÜK ÖRENYERİ – MODEL EVLERİNİN İÇ YAPISI.....	35

RESİM 32 ÇATALHÖYÜK ÖRENYERİ – MODEL EVLERİ DUVAR RESİMLERİ.....	35
RESİM 33 ÇATALHÖYÜK ÖRENYERİ – KUZEY KORUGAN	36
RESİM 34 ÇATALHÖYÜK ÖRENYERİ – GÜNEY KORUGAN	36
RESİM 35	37
RESİM 36	38
RESİM 37	38

TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

Sosyal Bilgiler Öğretiminde 5 ve 6. Sınıf Kültür ve Miras Öğrenme Alanlarında Sanal Müze Kullanımına Yönelik Öğretmen Görüşleri başlıklı tez çalışmamın toplam **128** sayfalık kısmına ilişkin, 6/03/2023 tarihinde tez danışmanım tarafından **Turnitin** adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı **%21** olarak belirlenmiştir.

Uygulanan filtrelemeler:

1. Tez çalışması orijinallik raporu sayfası hariç
2. Bilimsel etik beyannamesi sayfası hariç
3. Önsöz hariç
4. İçindekiler hariç
5. Simgeler ve kısaltmalar hariç
6. Kaynaklar hariç
7. Alıntılar dahil
8. 7 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Necmettin Erbakan Üniversitesi Tez Çalışması Orijinallik Raporu Uygulama Esaslarını inceledim ve tez çalışmamın, bu uygulama esaslarında belirtilen azami benzerlik oranının (%30) altında olduğunu ve intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

6/03/2023

Hatice ŞEN

Dr. Öğr. Üyesi Aysun Aynur YILMAZ

BİLİMSEL ETİK BEYANNAMESİ

Bu tezin tamamının kendi çalışmam olduğunu, planlanmasından yazımına kadar tüm aşamalarında bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez hazırlama kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını ve bu kaynakların kaynaklar listesine eklendiğini beyan ederim.

6/03/2023

Hatice ŞEN

KISALTMALAR

Kısaltmalar

Akt.: Aktaran

Çev.: Çeviren(ler)

Ed.: Editör

s.: Sayfa(lar)

vb.: Ve benzeri

T.C.: Türkiye Cumhuriyeti

MEB: Millî Eğitim Bakanlığı

ICOM: International Council of Museums (Uluslararası Müzeler Konseyi)

KTB: Kültür ve Turizm Bakanlığı

ÖZET

Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı
Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİNDE 5 VE 6. SINIF KÜLTÜR VE MİRAS ÖĞRENME ALANLARINDA SANAL MÜZE KULLANIMINA YÖNELİK ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ

Hatice ŞEN

Müzeler, Sosyal Bilgiler dersinde başvurulan önemli öğrenme ortamlarıdır. Geleneksel eğitim, öğrencinin pasif, edilgen konumda olduğu öğrenme ortamı sunarken, çağdaş eğitim ile birlikte bu tutum yön değiştirmiştir. Çağdaş eğitim sistemiyle öğrenci aktif, bilgiyi araştıran konuma getirilmiştir. Eğitim sisteminin çağdaşlaşmasıyla birlikte öğrenci yaparak, yaşayarak ve deneyimleyerek öğrenme fırsatı bulmuştur. Müzeler, çağdaş eğitim ile birlikte önemli eğitim ortamları haline gelmiştir. Müze, insanlığın somut mirasını toplayan, koruyup muhafaza eden, halka sunan ve geçmiş ile bugün arasında köprü vazifesi gören kurumlardır. Günümüzde teknolojinin hızla geliştiği bilişim çağında müzeler, sergileme görevini sanal veya mobil uygulamalar gibi teknolojik alt yapıya dayanan uygulamalar ile de yapmaktadır. Bir müze türü olan sanal müzeler, herhangi bir yerde bulunduğumuz ortamdan başka bir yerdeki müzeye erişim sağlayarak ziyaret yapabilme fırsatı sunan önemli platformlardır. Sosyal Bilgiler, bünyesinde barındırdığı bilimler düşünüldüğünde dersin işlenişinde müze veya sanal müze kullanımının önemli olduğu görülmektedir.

Araştırmanın amacı, Sosyal Bilgiler dersinde sanal müze kullanımı doğrultusunda özellikle 5.sınıf Kültür ve Miras öğrenme alanı ile 6.sınıf Kültür ve Miras öğrenme alanı konularının aktarımında sanal müze kullanımına yönelik öğretmen görüşlerinin alınması ile bulgular elde etmektir. Araştırmanın çalışma grubunu Konya ilinin Karatay, Meram ve Selçuklu merkez ilçelerinde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı okullarda görev yapan Sosyal Bilgiler öğretmenleri oluşturmaktadır. 29 öğretmen ile görüşme yapılmış fakat yeterli veri sağlamadığı için 24 öğretmen ile yapılan görüşme formları değerlendirilmiştir. Veriler yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Verilerin analizinde içerik analizi kullanılarak toplanan veriler araştırmacı tarafından çözümlenmiştir.

Araştırma bulguları ve sonuçlarını ele aldığımızda sanal müze kavramı hakkında öğretmenlerin farkındalıklarının olduğu öğretmenler ile yapılan görüşmede belirlenmiştir. Sanal müze kavramı ile ilgili birçok tanım yaptıkları fakat bu tanımlar sonucu görüşleri arasında farklılıklar olduğu tespit edilmiştir. Öğretmenlerin sanal müzeyi kullanma durumlarına bakıldığında görüşleri arasında farklılıklar olmadığı, kullanan öğretmenlerin genel olarak ilgili konu ve kazanım doğrultusunda kullandıkları tespit edilmiştir. Sosyal Bilgiler dersinin işlenişinde sanal müze kullanımı ile ilgili herhangi bir yerde örnek veya uygulama görüp görmedikleri sorulmuş ve bulgulardan hareketle görüşleri arasında farklılıklar olduğu belirlenmiştir. Ayrıca Sosyal Bilgiler dersinde 5 ve 6.sınıf Kültür ve Miras öğrenme alanı konularının aktarımında, sanal müzelerden doğa,tarihi güzelliklerin tanıtılmasında ve kültürel değerlerin öğretiminde, anlatılan dönemlerdeki devletlere ait yazılı ve yazısız eserlerin gösterilmesinde ayrıca konuları görsellerle somutlama amacıyla kullanılabileceği öğretmen görüşlerinden hareketle tespit edilmiştir. Bulgulardan hareketle bu öğrenme alanında sanal müze kullanımına en uygun Tarihe Yolculuk, Yeni Yurt Anadolu ve Türklerin Anayurdu Orta Asya konuları olduğu belirlenmiştir. 5 ve 6. Sınıf Kültür ve Miras öğrenme alanlarında sanal müzelerden yararlanılmasının öğrenci başarısı üzerinde kalıcı öğrenmeler sağlaması anlamında etki yapabileceği ayıca sanal müzelerin eğitim ortamı üzerinde olumlu yönde etkisinin olduğu öğretmen görüşleri sonucunda tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Müze, Sanal Müze, Sosyal Bilgiler, Kültür ve Miras

ABSTRACT

Necmettin Erbakan University, Graduate School of Educational Sciences
Department of Turkish and Social Sciences Education
Social Studies Education Program
Master Thesis

TEACHER'S OPINIONS ON THE USE OF VIRTUAL MUSEUMS IN 5TH AND 6TH GRADE CULTURE AND HERITAGE LEARNING AREAS IN SOCIAL STUDIES TEACHING

Hatice ŞEN

Museums are important learning environments used in the Social Studies course. While traditional education offers a learning environment in which the student is passive, this attitude has changed with modern education. With the modern education system, the student has been brought to the position of active and researcher of knowledge. With the modernization of the education system, students have the opportunity to learn by doing, living and experiencing. Museums have become important educational environments with contemporary education. Museums are institutions that collect, preserve and preserve the tangible heritage of humanity, present it to the public, and serve as a bridge between the past and the present. Today, in the information age where technology is developing rapidly, museums also perform their exhibition tasks with applications based on technological infrastructure such as virtual or mobile applications. Virtual museums, which are a type of museum, are important platforms that offer the opportunity to visit a museum from anywhere else by providing access to a museum in another place. Considering Social Studies and the sciences it contains, it is seen that the use of museums or virtual museums is important in the teaching of the course.

The aim of the research is to obtain findings by taking the opinions of teachers on the use of virtual museums in the transfer of the 5th grade Culture and Heritage learning area and the 6th grade Culture and Heritage learning area in line with the use of virtual museums in the Social Studies course. The study group of the research consists of Social Studies teachers working in schools affiliated to the Ministry of National Education in the central districts of Karatay, Meram and Selçuklu in Konya. 29 teachers were interviewed, but since they did not provide sufficient data, the interview forms with 24 teachers were evaluated. Data were collected with a semi-structured interview form. In the analysis of the data, the data collected using content analysis were analyzed by the researcher.

When we consider the research findings and results, it was determined in the interview with the teachers that the teachers were aware of the concept of virtual museum. It has been determined that they have made many definitions about the concept of virtual museum, but there are differences between their views as a result of these definitions. When the teachers' use of the virtual museum is examined, it has been determined that there is no difference between their opinions, and that the teachers who use it generally use it in line with the relevant subject and achievement. They were asked whether they had seen any examples or practices related to the use of virtual museums in the Social Studies course, and it was determined that there were differences between their views based on the findings. In addition, it has been determined from the opinions of the teachers that it can be used in the transfer of the 5th and 6th grade Culture and Heritage learning areas in the Social Studies course, in the introduction of nature and historical beauties from virtual museums, in the teaching of cultural values, in showing the written and unwritten works of the states in the described periods, and in concretizing the subjects with visuals. Based on the findings, it has been determined that the most suitable for the use of virtual museums in this learning area are Journey to History, New Homeland Anatolia and Central Asia, the Homeland of Turks. It has been determined as a result of teachers' opinions that the use of virtual museums in the 5th and 6th grade Culture and Heritage learning areas can have an impact on student success in terms of providing permanent learning, and that virtual museums have a positive effect on the educational environment.

Keywords: Museum, Virtual Museum, Social Studies, Culture and Heritage

BÖLÜM 1

1. GİRİŞ

Bu bölümde “Araştırmanın Problem Durumu”, Araştırmanın Amacı”, “Araştırmanın Önemi”, “Araştırmanın Varsayımları”, “Sınırlılıkları” ve “Tanımlara” yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Müze, geçmiş ve bugün arasında bağ kuran, geçmişimiz hakkında bilgi veren bir devletin kimliği ve arşivi olma özelliği taşıyan mekanlardır. Müzeler geçmişimiz hakkında bilgi ve kaynak sunarken aynı zamanda milli bilincin gelişmesine katkı sağlama özelliğine de sahiptir. Eğitimin okul dışı ortamlarda verilmesinde yapılabilecek en güzel etkinliklerden birisi müze gezileridir. Uluslararası Müze Konseyi (ICOM)’nin 2007 yılında yaptığı ve müze tanımı şu şekildedir: “Müze, toplumun ve çevresinin somut ve somut mirasını eğitim amacıyla edinen, muhafaza eden, araştıran, ileten ve sergileyen, topluma ve gelişimine hizmet eden, kâr amacı gütmeyen kalıcı bir kurumdur” (ICOM, 2007). Tanımda müzelerin koruma, ulaştırma, sergileme görevi yaparken hiçbir kâr amacı gütmeyeceği ifade edilmiştir.

Müzeler, başlangıçta eserlerin kayıt altına alınması, saklanması, muhafaza edilmesi ve sergilenmesi ile sınırlı fiziksel mekânlar olarak tasarlanmış olsalar da günümüzde, bilgiye dayalı eğitim ve öğretim işlevleri olan bununla birlikte kişisel deneyime olanak sağlayan iletişime açık, dijital tasarlanmış mekanlara doğru yönelmektedir (Bostancı, 2019).

Günümüzde teknolojiye yaşanan gelişmeler müze alanında da kendini göstermiştir. Müzenin bir türü, çağdaş müzeciliğin de bir boyutu olan sanal müzeler teknolojinin eğitim ortamlarına yansımalarının en güzel örneklerindedir. Sanal müze bulunduğumuz ortamdan ulaşmak istediğimiz müzeye anında erişim sağlayan ve müzenin gidilerek gezilen, görülen özelliğinden çıkarak bulunduğumuz yerden sanal gezintiye fırsat veren günümüz çağdaş müze türüdür.

İnternet üzerinde kurulmuş bir müzenin sanal müze olarak kabul edilebilmesi için taşınması gereken bazı özellikler vardır. Bunlar; koleksiyonunun sayısallaştırılarak küresel erişime açılması, dünyanın herhangi bir yerindeki ziyaretçiye her an sanal dolaşım imkânı sağlaması, uygulamaya özgü hizmetler ve bağlantılar sunması, arşiv ve kaynak niteliği taşıyan

bilgilendirici özelliğiyle diğer müze web uygulamalarından ayrılmalı ve en önemlisi fiziksel bir mekâna sahip olmamasıdır şeklinde ifade edilmiştir (Oruç, 2016).

Sanal müze teknoloji ve internet aracılığı ile dünyanın herhangi bir yerinde sanal gezintiye erişim izni verilen müzelere ulaşma imkânı verirken aynı zamanda mekâna gitme zorunluluğunu ortadan kaldırdığı için eğitimde fırsat eşitliğini sağlamaktadır.

Sanal müzenin çağdaş müzeler için tanıtım, iletişim ve eğitim işlevlerini yerine getiren çok önemli bir araç olduğu bilinmektedir. Sanal müze uygulamaları kullanan müzeler bu yolla izleyicilerini pasif olmaktan kurtarıp, daha demokratik bir çevrenin aktif paylaşımcıları ve katılımcıları olmak yolunda cesaretlendirirler (Karadeniz, Okvuran, Artar ve Çakır İlhan, 2015:217).

Sanal müzelerin eğitim ortamlarında kullanılması ile ücra yerlerde yaşayan öğrencilerin sanal olarak müzeye erişmesine imkân vererek eğitimde fırsat eşitliği sağlamaktadır. Zaman, mekân ve süre sınırlaması olmadığı için yaşam boyu öğrenmeye uygundur. Ayrıca resmî kurumlar tarafından sunulan hizmet olmasından dolayı doğru ve güvenilir öğrenme ortamlarıdır. Sosyal bilgiler dersi içeriği bakımından incelendiğinde sanal müze kullanımı için uygun bir derstir. Özellikle tarihi ve kültürel değerlerin aktarımında doğrudan katkı sağlayan eğitim ortamlarıdır. MEB (2018) Sosyal Bilgiler Öğretim Programı içeriğinde yer alan “*Sosyal Bilgiler öğretiminde okul dışı ortamlardan da faydalanmaya önem verilmelidir. Bu çalışmalar okulun yakın çevresinden (okul bahçesi gibi) pazar yerine, resmî dairelere, fabrikalara, sergilere, arkeolojik kazı alanlarına, atölyelere, müzelere ve tarihî mekânlara (tarihî yapılar, anıtlar, müze kentler, savaş alanları, sanal müze gezisi vb.) yönelik olabilir. Ayrıca uygun konularda sözlü tarih ve yerel tarih çalışmaları da yapılmalıdır.*” ifadesi sosyal bilgiler eğitiminde sanal müze ortamlarının kullanılmasını desteklemektedir.

Sosyal Bilgiler, sosyal bilim dallarından tarih, coğrafya, hukuk, siyaset bilimi, ekonomi, felsefe, sosyoloji, sosyal psikoloji, arkeoloji, antropoloji gibi birçok disiplini içinde barındıran geniş kapsamlı bir derstir. Sosyal Bilgiler üzerine birçok tanım yapılmıştır. Safran, Sosyal Bilgiler üzerine yapılan bu tanımlardan yola çıkarak vurgu yapılan temel bazı özelliklerin olduğunu ve bu özelliklerin Sosyal Bilgilerin ana gövdesini oluşturduğunu söylemiştir. Bu özellikler; etkin vatandaşlık, kültürlenme, yöntem ve zamandır (Safran, 2015).

Kültürel ve manevi değerlerin nesilden nesile aktarılmasında önemli yeri olan Sosyal Bilgiler öğretiminde en önemli eğitim ortamlarından biri de müzelerdir. Teknolojinin hızla

geliştiği günümüzde çocuğun sınıf dışına çıkmadan sınıf ortamından veya bulunduğu ortamdan müzelere erişimine olanak sağlayan sanal müzeler somut yaşantı sağlama ve dersin kalıcılığını arttırmada Sosyal Bilgiler dersi için etkili bir öğrenme ortamıdır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı Sosyal Bilgiler öğretiminde sanal müze kullanımı doğrultusunda 5 ve 6.sınıf Kültür ve Miras öğrenme alanı içerisinde yer alan konuların aktarımında sanal müze kullanımına yönelik öğretmen görüşlerinin alınması ile bulgular elde etmektir. Bu doğrultuda araştırmada aşağıda yer alan alt problemlere cevap aranmıştır.

- 1- 5 ve 6. sınıf Kültür ve Miras öğrenme alanı konuları içerik bakımından sanal müze kullanımı için uygun mudur? Neden?
- 2- 5 ve 6. sınıf Kültür ve Miras öğrenme alanı konularının aktarımında sanal müzelerden yararlanılması öğrenciler üzerinde nasıl bir etki oluşturabilir?
- 3- 5 ve 6. sınıf Kültür ve Miras öğrenme alanı içerisindeki konuların aktarımı sürecinde sanal müzelerden yararlanılması kazanımın elde edilmesi açısından nasıl bir öneme sahiptir?
- 4- 5 ve 6. sınıf Kültür ve Miras öğrenme alanı konularının aktarımında sanal müzelerden yararlanılması eğitim ortamlarına ne yönde bir etki yapabilir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Teknolojinin hızla geliştiği, hayatımızın her alanında yer aldığı bu dönemde eğitim ortamlarına teknolojinin kullanılarak öğrenme ortamlarının çeşitlendirilmesi öğrencilerde merak, araştırma duygusunu geliştirmesinin yanı sıra soyut bilginin somutlaştırılarak öğrenmelerin kalıcılığını sağlamaktadır. Ayrıca öğrencilerin eğitim sürecine aktif olarak katılmalarını sağlayarak bilgiyi araştırıp yapılandırmalarına imkân vermektedir. Sosyal Bilgiler dersi içerik olarak zengin bir ders olduğundan eğitim ortamlarının zenginleştirilmesi, tarihi ve kültürel değerlerimizin zengin öğrenme ortamlarında aktarılması, öğrencilerin geçmiş ve bugün arasında bağ kurarak neden-sonuç ilişkisi kurabilmelerini sağlayacaktır.

Günümüz bilişim çağında yaşanan gelişmelerle bilgisayar, tablet, akıllı telefon gibi teknolojik aletlerin kullanılması bilgiye erişmede şüphesiz katkı sağlamaktadır. Eğitim sistemimiz, bilişim çağında yaşanan bu gelişmelere uyumlu olarak uygulanmakta olan geleneksel eğitimden çağdaş yapılandırmacı eğitim sistemine geçmiştir. Yapılandırmacı eğitimin en önemli özelliklerinden biri eğitim sürecinde öğrencinin aktif olarak sürece

katıldığı, bilgiyi yapılandıran araştıran kişi olmasıdır. Teknolojinin gelişmesi ile ilişkili olan sanal müzelerin eğitim ortamlarında kullanılması öğrencilere somut yaşantı sağlayarak kalıcı öğrenmeler sağlayacaktır. Sosyal Bilgiler içeriği kapsamlı olduğu için sanal müze ile öğretimi eğitim ortamının zenginleştirilmesinde son derece önemlidir. Geçmişimiz ve kültürümüz hakkında somut değerlerimiz ile ilgili bilgi veren müzelerin teknolojinin getirdiği imkân ile bütünleştirilerek sanal olarak eğitim ortamımızda kullanılması milli bilincimizin gelişmesine de katkı sağlayacaktır. Bu bağlamda 5 ve 6.sınıf Kültür ve Miras öğrenme alanı konuları incelendiğinde sanal müze kullanımı için zengin bir içeriğe sahip olduğu görülmektedir. Yapılan çalışmada Sosyal Bilgiler öğretiminde sanal müze kullanımının kazanımın elde edilmesinde katkısını belirlemek amacıyla öğretmenler üzerinde bir araştırma yapılmıştır.

1.4. Varsayımlar

Araştırmada çalışma grubunda uygulanacak olan yarı yapılandırılmış görüşme formuna doğru cevap verildiği varsayılmıştır.

Araştırma için seçilen çalışma grubunun evreni temsil ettiği varsayılmıştır.

1.5. Sınırlılıklar

Bu araştırma 2021-2022 eğitim-öğretim yılında, Konya ili Karatay, Meram ve Selçuklu merkez ilçelerinde yer alan araştırma için seçilecek herhangi bir ortaokulda görev yapan Sosyal Bilgiler öğretmenleri ile sınırlı tutulmuştur.

1.6. Tanımlar

Eğitim: Eğitim, bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istedik değişme meydana getirme sürecidir (Ertürk, 1988:13).

Sosyal Bilgiler: Sosyal Bilgiler, sosyal bilimlerin bulgularını entegre edip öğrencilerin düzeyine göre basitleştiren, bunları kullanarak öğrencilere sosyal yaşama uyum sağlamada ve sosyal sorunlara çözüm üretmede ihtiyaç duyacakları bilgi, beceri, tutum ve değerleri kazandırmayı amaçlayan bir yurttaşlık eğitim programıdır (Öztürk, Keskin ve Otluoğlu, 2014:2).

Kültür ve Miras: Tarih odaklı olan öğrenme alanı kültür ve mirası ön plana çıkaran bir yapıya sahiptir. Türk kültürünü oluşturan temel öğelerden hareketle kültürün korunması ve geliştirilmesini sağlayacak bir milli bilincin oluşturulmasını amaçlamaktadır (MEB, 2018).

Müze: Müze; toplumun ve gelişiminin hizmetinde olan, halka açık, insana ve yaşadığı çevresine tanıklık etmiş malzemelerin üzerinde araştırmalar yapan, toplayan, koruyan, bilgiyi paylaşan ve sonunda inceleme, eğitim ve zevk alma doğrultusunda sergileyen, kar düşüncesinden bağımsız, sürekliliği olan bir kurumdur (Madran, 1999: akt. Şahan, 2005).

Sanal Müze: Web sitesinde veya çoğunlukla internet ortamında, gerçek bir müzede yer alan önemli eserlerin öne çıkarıldığı, ziyaretçilere müzeyi tanıtmaya amacıyla hazırlanmış ve ulaşım anlamında bilgi sağlayan sitelerdir (Aladağ, Akkaya ve Şensöz, 2014:201).

BÖLÜM 2

2. ALAN YAZIN

2.1. Müze Kavramı

Müzeler geçmişe ait nesnelere, eserlerin günümüze gelmesini sağlayan kurumlardır. Bir toplumun kültürel zenginliklerini belgelerle günümüze taşıyan arşivlerdir. Müzeler, öğrenmelerin etkili ve kalıcı olmasında son derece önemli, öğrencilerin sınıf dışı mekanlarda daha ilgili ve meraklı oldukları, hangi alana ait olursa olsun önemli bilgi kaynağı olan mekanlardır (Buyurgan, 2017).

Müzeler kültürel değer taşıyan unsurlardan oluşan bir bütünü çeşitli biçimlerde korumak, incelemek, değerlendirmek ve özellikle halkın beğenisinin artırılması aynı zamanda halkın eğitimi için sergilemek amacıyla toplum yararına sürekli yönetilen kurumlardır (Okan, 2018).

Müze Eğitimi ve Kültürel Kimlik adlı esere göre, müze tarihe hayat vermenin bir yoludur. Basit bir çömlek ve aletlerden, muhteşem mücevher ve narin dokümana kadar geçmişe ait nesnelere kullanılmasıyla müzeler değişik insanlarla aramızda bağlantı kurar. Müzeler tarihsel bir olayı aktarırken farklı üsluplar kullanılır. Fotoğraf, slayt gösterileri, filmler, metinler kullandığı araçlardandır. Aynı zamanda müzeler ziyaretçileri eski zamanlara ait kıyafetleri giyme, eski yemekleri tatma gibi etkinliklerle de aktif kılar. Ayrıca müzeler empati kurma, merak uyandırma, yaratıcı ve eleştirel düşünme becerilerini kazandırmada son derece önemli çoklu öğrenme ortamlarıdır (Saidel ve Hudson'dan çeviren. Ata, 1999:22).

Müzeler doğal, tarihi, sanatsal, bilimsel değerlerle ilgili objelerin saklanıp korunduğu, incelemenin yapıldığı ve bu eserlerin sergilendiği kurumlardır. Sanat müzeleri orboratrumlar, botanik bahçeleri, tarihi evler, doğa tarihi müzeleri, tarih müzeleri, çocuk müzeleri, teknoloji merkezleri dünyanın dört bir yanında ziyaretçilerin sürekli gezdiği yerlerdir (Maccario, 2002).

Müzecilik öncelikle dünyada toplayıcılık ile ortaya çıkmıştır. O dönemlerde Mısır ve Mezopotamya'da dini açıdan değeri olan eserlerin mağara, mezar, tapınak, saray, villa ve şehir merkezlerinde sergilenmesi, savaşlarda ele geçirilen ganimetlerin gücün bir simgesi olarak vatandaşların görebileceği yerlere konulması ilk toplayıcılık örnekleridir (İsmayilov, (2007) akt.Özmen, 2018).

Avrupa’da müzecilik üç aşamada ortaya çıkmış: Rönesans’a kadar devam eden koleksiyonerlik süreci; Rönesans’tan başlayıp 19. yüzyıla kadar süren kurumsallaşma süreci; günümüzde halen devam etmekte olan eğitim kurumu olma sürecidir. Koleksiyonerlik süreci, ilk müzelerin çekirdeğini oluşturan nesnelerin toplandığı bir dönemdir. Müzecilikte kurumsallaşma süreci, toplama, koruma ve sergileme ile ilgili işlevlerin ortaya çıktığı dönemdir. Ekonomik, siyasi, toplumsal dönüşümler sonucunda eğitimin değerinin anlaşılması, bu nedenle o günden bugüne kadar gelişen teknolojik imkanlar ve yaratıcı fikirlerin birleşimi müzelerin eğitim kurumu olma süreci ve bu bağlamda müzelerin toplumla ve en çok da okullarla ilişkilerinin önem kazanmaya başladığı dönemlerden bugüne uzanan bir süreçtir (Özmen, 2018).

Uluslararası Müzeler Komitesi’nin (ICOM) 2008 yılında yaptığı müze tanımı şöyledir: “Müze, toplumun ve toplumsal gelişimin hizmetinde, halka açık, insana ve yaşadığı çevreye tanıklık eden malzemeleri araştıran, toplayan, koruyan, bilgiyi paylaşan, inceleme, eğitim ve zevk alma doğrultusunda sergileyen, kâr amacı gütmeyen sürekliliği olan bir kurumdur.” Daha sonra bu tanımı güncellemiştir.

Müze, somut ve somut olmayan mirası araştıran, bir araya getiren, koruyan, yorumlayan ve sergileyen, kâr amacı gütmeyen topluma hizmet eden kalıcı bir kurumdur. Halka açık, erişilebilir ve kapsayıcı yapılarıyla müzeler, çeşitliliği ve sürdürülebilirliği teşvik eder. Etik ve profesyonel bir anlayış ve toplulukların katılımıyla şekillenen iletişim ve işleyişleriyle, eğitim, keyif, düşünce ve bilgi paylaşımı içeren çeşitli deneyimler sunarlar (ICOM, 2022).

Sonuç olarak tanımlardan da anlaşıldığı üzere müze üzerine araştırmacılar çeşitli tanımlamalar yapmıştır. Müze geçmiş ve bugün arasında bağ kuran, insanın kültürel kimliği hakkında bilgi veren, çeşitli toplumlar hakkında çıkarımda bulunmamızı sağlayan, eski dönemden kalan nesnelerin günümüze kadar korunarak gelmesini sağlayan görsel arşiv belgeleri niteliğindeki öğrenme ortamlarıdır. Müzecilik günümüzde daha modern şekle bürünmüştür. Bunun en güzel örneği sanal müzeler ve mobil müzelerdir. Müzeler eğitim ortamlarının en büyük pekiştirici unsurlarıdır fakat her yerde müzelere erişim sağlamak mümkün olmamaktadır. Günümüzdeki modern müzecilikle sadece kendi ülkemizdeki müzeler değil dünyanın her yerindeki müzelere erişmek ulaşmak mümkündür. Müze gidilmesi gereken yer anlamı dışında farklı bir boyut kazanmıştır.

2.1.1. Müzenin İşlevleri

Müzeler eski dönemlere ait eserlerin korunarak günümüze kadar gelmesini sağlayan mekanlar olmaları sebebiyle eğitim ortamlarında pekiştirici unsur görevi üstlenmektedir. Gerek arkeoloji müzeleri, tarih müzeleri, etnografya müzeleri gibi geleneksel müzelerle bunu yaparken aynı zamanda modern müzeler olan sanal müze, vakıf müzeleri ve mobil müzelerle de eğitim ortamlarına destek sağlamaktadır.

Müzelerin, kazı sonucu ele geçirilen eserleri bir çatı altında toplayarak **toplama işlevi**, bulunan eserlerin belgelenecek kaybolmasının önüne geçmek için **arşivleme işlevi**, aynı zamanda bulunan eserin dokusunun ve orijinalliğinin bozulmasını önlemek için **koruma işlevi**, bu eserleri insanlara sunarak **sergileme işlevi**, ve belki de en önemli işlevi olan insanlara ulaştırmak için eğitim ortamlarına getirilerek sorumluluk bilinci kazandırmada etkili olan **eğitim işlevi** olmak üzere birçok işlevi bulunmaktadır.

Müze herkes için kültürel mirasın korunması bakımından önem taşımaktadır. Tarihsel ve eğitimsel disiplin olduğu kadar aynı zamanda öğrenme ve sosyalleşme gibi öğeleri içerisinde barındırır. Toplama, depolama gibi her müzenin işlevleri dışında sahip olduğu objelerle eğitime doğrudan katkı sağlama amacı taşımaktadır (Adıgüzel, 2019).

2.1.2. Müze Türleri

ICOM'un 7 Temmuz 1995'te Norveç'te yapılan 18. Genel Kurul toplantısında müze çeşitleri şu şekilde belirlenmiştir:

- Koleksiyonlarına göre müzeler
 - Bağlı olduğu idari birimlere göre müzeler
 - Hizmet ettikleri bölgeye göre müzeler
 - Hitap ettikleri kitleye göre müzeler
 - Koleksiyonlarını sergileme yöntemlerine göre müzeler
- şeklinde başlıklar altında toplamışlardır (Kervankiran, 2014).

Kervankiran, (2014) 'a göre müze türleri aşağıdaki şekilde gruplandırılmıştır:

Koleksiyonlarına Göre Müzeler;

- Genel Müzeler
- Arkeoloji Müzeleri
- Etnografya Müzeleri
- Jeoloji Müzeleri
- Doğa Tarihi Müzeleri

- Bilim Müzeleri
- Sanat Müzeleri
- Tarih Müzeleri
- Askeri Müzeler
- Endüstri Müzeleri

Bağılı Olduğu İdari Birimlere Göre Müzeler;

- Devlet Müzeleri
- Üniversite Müzeleri
- Askeri Müzeler
- Yerel Yönetim Müzeleri
- Ticari Kuruluş Müzeleri
- Bağımsız veya Özel Müzeler

Hizmet Ettikleri Bölgeye Göre Müzeler;

- Yerel Müzeler
- Ulusal Müzeler
- Bölgesel Müzeler

Hitap Ettikleri Kitleye Göre Müzeler;

- Eğitici Müzeler
- Uzmanlaşmış Müzeler
- Genel Toplum Müzeleri

Koleksiyonlarını Sergileme Yöntemlerine Göre Müzeler;

- Geleneksel Müzeler
- Açık Hava Müzeleri
- Anıt Müzeler
- Özel Müzeler

2.2. Müze ve Eğitim

Müze de eğitim konusuna değinmeden önce eğitim nedir? sorusuna cevap vermek gerekir. Eğitim üzerinde birçok tanım yapılsada yıllardır kabul görmüş ortak tanım olan Ertürk tarafından yapılan tanım kullanılmaktadır. Bu tanıma göre; “... bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme sürecidir.” şeklinde tanımlamaktadır (Ertürk, 1988:13).

Geleneksel eğitim anlayışında öğrenci pasif konumdaydı. Çağdaş eğitim anlayışının benimsenmesiyle birlikte öğrenciyi pasif konumda tutan öğretim yöntemlerinin yerini öğrenciyi aktif kılan öğretim yöntemleri almıştır. Bilgi aktarımına dayalı eğitim sistemi toplumdaki değişim ve teknolojideki gelişmeye bağlı olarak yerini öğrenciyi aktif yapan bir anlayışa yerini bırakmıştır. Okul içi ve dışında yaparak, yaşayarak ve deneyerek öğrenme yöntemleri çağdaş eğitim anlayışı kapsamında yer almaktadır. Okul içinde deney laboratuvarları, bilgisayar odaları ve atölyeler kurulmuş, okul dışında da eğitsel aktivitelerin sürdürülebileceği geziler düzenlenmiştir. Müzeler okul dışı ziyaret edilmesi gereken önemli eğitim kurumlarından biridir. Doğru seçilmiş bir öğretim planı ile eğitim görülen alana ilişkin olan müzelerde tam bir öğrenim yapılabilir. Ünitelerin amaçlarına uygun işlendiği takdirde öğrenci başarısını olumlu yönde etkileyebilmektedir (Peker, 2014:17).

Müzelerin birçok farklı amaçları bulunmaktadır. Kuruluş amaçları ne olursa olsun bütün müzelerin ortak amacı eğitim amaçlı kullanılabilir olmasıdır (Ayaydın, 2017). Müzelerin bir eğitim ortamı olarak eğitim amacı ve ölçme değerlendirme bakımından kullanılabilmesi için yönetici, öğretmen, öğrenci ve velilere farkındalık kazandırılarak bu konuda bilinçlendirilmesi gerekir. Müzede gerçekleştirilen eğitim yöneticiler, öğretmenler tarafından, müze öncesi, müze süreci, müze sonrası ölçme değerlendirme şeklinde planlanarak yürütülmesi gerekmektedir.

Müze eğitimi insanları düşünce ve hisleri birleştiren anlamlı deneyimler sonucu öğrenmeye motive eder. Örneğin bir sanat müzesinde öğrenme, orijinal eserlerle bağlantı kurmada uyarıcı ve heyecanlı bir yoldur. Bunun dışında orijinal eserlerle iletişim kurmak sadece ziyaretçilerin yeni bir bilgi edinmelerine değil, aynı zamanda kendilerini çevreleyen dünyaya karşı görsel farkındalıklarını geliştirir (Sternberg, (1989). akt. Rodop, 2014:9).

Bir müze tarih öğretimine yeni nitelikler ekleyebilir. Öğrenciler, yalnızca sergileri inceleyerek çok şey öğrenebilir. Fakat bir müzenin gücü, tarihi daha dokunulabilir ve canlı yapmasıdır. Bir insan çok değişik dönemlerden ve kültürlerden kalma nesnelere görebilir, inşa edilmiş ortamları keşfedebilir, slayt gösterilerine katılabilir ve filmler izleyebilir; meslekleri deneyebilir ve diğer etkinliklere katılabilir. Okul kitapları, birincil olarak, tarihin entelektüel kavrayışını sağlarken, bir müze geçmişin kültürlerine ve insanlarına daha duygusal bağlar yaratabilir (Saidel ve Hudson, 1999:22). Bu bakımdan eğitim ortamlarına müzelerin dahil edilmesi veya müze ortamında eğitimin sağlanması farklı bakış açısı kazandırmada ve çoklu öğrenme ortamı ile öğrencileri aktif hale getirmede önemli bir eğitim aracı görevi üstlenmektedir.

Eğitim müzenin en önemli işlevidir. Müzeler eserlerin toplandığı, depolandığı, sergilendiği mekanlar olmasının dışında toplumu bilgilendiren eğitim kurumlarıdır. Müzeyle izleyicinin nasıl iletişim kuracağı, bir eserin nasıl yorumlanacağı müzenin üzerinde durduğu konulardır. Müzeler pasif öğrenme ortamı değildir. Toplumu bilgilendirirken aynı zamanda diğer eğitim ve öğretim kurumlarıyla iş birliği yapmaktadır (Okan, 2018).

Müze eğitimi; gezi öncesi yapılması gerekenler, gezi sırasında yapılanlar ve gezi sonrasında yapılması gerekenler şeklinde planlı bir şekilde yapılmalıdır. Gezi öncesi öğrencilerdeki ön bilgiler ortaya çıkartılarak eksik öğrenmeler tespit edilmelidir.

Müze Ziyareti Öncesi;

- Gerekli kurumlardan ve okul idaresinden izinler alınmalı,
- Gidilecek olan müze belirlenmeli,
- Müzeye gidilecek tarih belirlenmeli,
- Müzede kullanılacak olan yöntem ve teknik belirlenmeli,
- Öğretmenin gidilecek olan müzeyi önceden gezerek gerekli bilgiye sahip olmalı,
- Müzede kullanılacak olan ders materyalleri belirlenmelidir.

Müze Ziyareti Sırasında;

- Müzede sadece belirlenen bölümler gezilmeli,
- Gezi sırasında notlar tutulmalı,
- Kazanımlara ve programa uygun materyalleri kullanmak,
- Belirlenen müze kurallarına uygun davranmak.

Müze Ziyareti Sonrası;

- Tutulan notlar tartışılıp değerlendirilmeli,
- Müzedeki eserler ile günümüzdeki eser ve kullanılan nesnelere bağlantı kurulmalı, karşılaştırma yapılmalı,
- Müze ziyaretinden sonraki haftalarda öğrencilerin müzedeki yaptığı gözlem ve incelemeler resim derslerinde görsel olarak veya yazı, drama gibi uygulamalara dönüştürülmelidir (Buyurgan, 2017).
- Performans ödevleri verilmeli

Öğrenmelerin kalıcılığını sağlamak ve öğrenciyi süreç içerisinde aktif kılabilmek için seçilen yöntem, teknik ve materyal önemlidir. Gezi sırasında veya sonrasında çağdaş öğretim tekniği kullanmak, öğrenciyi aktif kılarak aynı zamanda öğrencinin hayal dünyası ve yaratıcı düşünmesinin gelişmesini sağlamaktadır.

2.3. Türkiye’de Müzeciliğin Gelişimi

Müzeciliğin ilk ortaya çıkış zamanını insanlığın da ortaya çıktığı Paleolitik Çağ’a kadar dayandırabiliriz. Çünkü ilk insan avcı ve toplayıcı olarak yaşam sürdürdüğü için ilk toplayıcılık faaliyeti de Paleolitik Çağ’da ortaya çıkmıştır.

Bazı kaynaklara göre önceki medeniyetlere ait işlenmiş parçaların ve bu eserlerin yok olmalarını önlemek amacıyla korumacılık anlayışı Türk mimari eserlerinde kullanılmış ve bu Türklerde ilk müzecilik hareketi olarak değerlendirilmiştir. Bu nedenle müzeciliğin tarihini Selçuklu dönemine kadar indirmektedirler. Prof. Dr. Semavi Eyice bu durumu “Müzeciliğimizin Başlangıcı ve Türk-İslam Eserleri Müzeleri” başlıklı makalesinde, Konya’daki sur duvarları ve kapılarında, Konya-İlgin arasındaki Selçuklu Kervansarayı (Kadın Hanı)’nın cephelerinde, Antik Roma veya Bizans çağına ait kitabe ve işlenmiş mimari parçaların kullanılmasıyla örneklerken; Osmanlı döneminde de çeşitli eski eserlerin, nadir ve değerli eşyaların, kıymetli sanat eserleri, hediye ve ganimetlerin, benzeri bir yaklaşımla saklandıkları/toplandıklarını ifade etmektedir (Eyice, (1990). akt. Özkasım ve Ögel, 2005).

Osmanlı Devleti zamanında müzecilik alanında ilk çalışmalar 1845 yılında Abdülmecit zamanında başlamıştır.1846 yılında Topkapı Sarayı’nda yer alan Aya İrini Kilisesi düzenlenmiş ve askeri malzemeler buraya getirilmiştir.

1846 yılına kadar eski eserleri koruma ve toplama konusunda girişilmiş bir harekete rastlanmamıştır. 1846-47 yılında Tophane-i Âmire Müşiri Fethi Ahmet Paşa St. İrene Kilisesinde, çeşitli vesilelerle ele geçen her türlü eski eseri toplayıp depo etmeye başlamıştı. Bu, Türkiye’de müzeciliğin ve eski eserler sevgisinin doğum olayıdır. Bazı aydınların gayreti ile 1 Şubat 1284/13.11.1869 tarihinde ilk Asar-ı Atika Nizamnamemiz yapılmıştır (Mumcu, 1969:65-66).

Müzecilik alanında çalışmalarıyla bilinen Osman Hamdi Bey eğitim görmüş ve çeşitli devlet memurluklarında görevler almıştır. Müze müdürlüğü yapan Osman Hamdi Bey aynı zamanda Sanayi Nefise Mektebi’nin de müdürlüğünü üstlenmiştir. Yine o dönemlerde tarihi eser kaçakçılığının önüne geçmek için Asar-ı Atika Nizamnamesi (Eski Eserler Kanunu)’ ni 1889 yılında düzenleyerek eski eserlerin yurt dışına kaçırılmasını engellemiştir.

Osman Hamdi Bey müze müdürlüğüne geldikten sonra müzecilikte yeni bir döneme geçilmiştir. Eserler önceden vilayetlerde toplanırken Osman Hamdi Bey döneminde kazı yapılmak şartıyla toplanmıştır. Toplanan eserler Çinili Köşk’e getirilirmiş fakat zamanla eserler çoğaldığı için yeni bir müze binası yapılmıştır. Yapılan bu yeni binada Yunan ve Roma dönemi eserleri toplanırken, Türk Arap ve İran medeniyetine ait eserlerde Çinili

Köşk'te toplanmıştır. Bu eserler de sonra kurulacak olan Türk ve İslam Eserleri Müzesi'nin temelini oluşturmuştur (Muşmal, 2009).

Cumhuriyet döneminin ilk müzecilik çalışması ise 1925 yılında yapılan Ankara Etnografya Müzesi'dir. 1930'da R. Hovassen'in çabalarıyla İstanbul Üniversitesi, Balta limanı Hayvanat İstasyonu'nun bir salonu müze olarak kullanılmıştır. Türk Tarih Kurumu açıldıktan sonra 1933'te Ord. Prof. Dr. Curt Kosswig tarafından İstanbul Üniversitesi'nde Zooloji Müzesi kurulmuştur (Erbay, 2017).

1934 yılında Sergi evi ve Türk Ocağı Resim ve Heykel Müzesi olarak değiştirilmiştir. 1936'da Anadolu Medeniyetleri Müzesi, 1937'de İstanbul Resim Heykel Müzesi açılmıştır. İlk sanat müzesi ise cumhuriyetin ilanından sonra, 1937 yılında Atatürk'ün emriyle İstanbul Resim ve Heykel Müzesi olarak kurulmuştur.

1943'te toplanan Maarif Şurasında ortaokul ve liseler için 1930'larda yazdırılan tarih ders kitaplarının çocukların düzeylerine uygun olmadığı belirtilmiş ve bu konuda Gazi Üniversitesi Pedagoji Öğretmeni Ziya Talat (Çağıl) çocuk psikolojisine ilişkin Piaget'in görüşlerini dile getirerek tarih öğretiminde müzelerin ve antik eşyaların kullanılmasının önemine dikkat çekmiştir (II. Maarif Şurası, (1943). akt. Karadeniz ve Okvuran, 2018).

1960 yıllarından sonra müzecilikte önemli gelişmeler yaşanmıştır. Tarihi mekanların müzeye uyarlanması Türk müzeciliğine önemli bir boyut kazandırmıştır. 1968'de MTA Tabiat Tarihi Müzesi açılırken 1973'te İzmir'de 1980'de ise Ankara'da Resim ve Heykel Müzeleri açılmıştır. Müzecilik alanında gelişmeler bunlarla sınırlı kalmayıp sürekli gelişme göstermiş ve çok fazla müze açılmıştır. 2006 yılında Millî Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan öğretim programına Türkçe, Matematik, Fen ve Teknoloji Öğretimi derslerinde müzelerden yararlanılması gerektiğine vurgu yapılmıştır. Böylece ilköğretimde müze eğitimi önem kazanmıştır. 2000'li yıllardan sonra teknolojide yaşanan gelişmeler müzeciliği de etkilemiştir. Üniversitelerde Müzecilik Yüksek Lisans Programları açılmıştır. Başlangıçta koruma amaçlı yapılan klasik bir müze anlayışı hakimken günümüzde ise daha çok toplumla bütünleşmiş, topluma açık bir yapıya bürünmüştür.

2.4. Sanal Müze Kavramı ve Sanal Müzelerin Türkiye'de Gelişimi

Müzecilik insanlığın ilk ortaya çıktığı zamandan günümüze kadar sürekli bir gelişme göstererek gelmiştir. Teknolojide yaşanan gelişmeler müzeciliği etkileyerek modern bir yapıya büründürmüştür. Günümüzdeki modern müzecilik müzelerden bağımsız olarak değerlendirilemez. Sanal müzeler teknolojinin müze ile bütünleşmesi neticesinde ortaya çıkan bir yapıdır. Dolayısı ile sanal müzeler veya mobil müze gibi modern müzeler de müzeciliğin bir parçasıdır. Sanal müzeler, içinde bulunan eserleri zaman ve mekan kaygısı taşımadan

internet üzerinde her nerede olursa olsun ziyaretçilere sunan, uluslararası boyutu olan bir sistemdir. Çoklu ortamda geleneksel müzelerin zaman ve mekansal sunumunun dışına çıkarak farklı kaynaktan pek çok derlemeyi uluslararası platforma sunar.

Sanal müze pasif bir dolaşım yerine aktif bilgi akışının sağlandığı, statik görüntüler yerine kamera sistemi ile değişebilir görüntülerin alınmasını sağlayan dijital ortamlardır. Sanal imkanlar ile içerik sağlayan müze türüdür (Varinlioğlu, 2011).

Teknolojinin gelişim süreci ekseninde birçok müze bilgisayar ve internete göre baştan oluşturuldu. Bu oluşum çerçevesinde güncelleme yaşayan müzeler, günümüze uyarlanma imkânı yakalamış oldu. İnternet imkânı ile her an ziyaret edilebilen sanal müzeler yıllar geçtikçe yaygınlık kazanmış ve toplumlar tarafından benimsenen bir oluşum haline gelmiştir. İnternet teknolojisinin süratli gelişim seyretmesi ve kullanımının da yaygınlık kazanması ile müzecilik yeni bir merhale kazanmış, böylece "sanal müze" ortaya çıkmıştır (Özer, 2007: 22).

Türkiye’de devletin desteğiyle sanal müze uygulaması ilk defa 1990 ‘larda görülmüştür. 1993 yıllarında İlk sanal müze uygulaması İstanbul Resim ve Heykel Müzesi için uygulanmıştır. 1996 yıllarında Sabancı Vakfı’nın desteğiyle Sakıp Sabancı Müzesi’nin kurulması, özel destekli açılan ilk sanal müze olması açısından önemlidir. (Atagök ve Özcan, 2001).

1999-2000 yıllarında Eczacıbaşı Sanal Müzesi oluşturulmuştur. Ülkemizde günümüz itibari ile sanal müzelere Kültür ve Turizm Bakanlığı’nın resmî sitesinden erişim sağlanmaktadır. Birçok müze sanal olarak ziyaret sağlansa da geniş anlamda bilgi vermemektedir.

Sanal müze denilince akla şüphesiz teknoloji gelmektedir. Müzecilik alanındaki gelişmeler teknolojiden bağımsız olarak değerlendirilemez. Dünyada tam bir panoramik müzesi olma unvanını taşıyan ilk panoramik müze Panorama 1453 Tarih Müzesi, İstanbul’un fethini gerçek gibi yansıtması ziyaretçilerine yeniden fethi yaşatmaktadır. Teknolojik gelişmelerin bu alana yansımaları olarak görülebilir. 2023 yılı itibari ile günümüzde ülkemizde Kültür ve Turizm Bakanlığı’nın sitesinde 51 tane müze ve örenyeri sanal gezintiye açıktır. Bu müzelere Kültür ve Turizm Bakanlığı’nın resmî sitesinden veya <https://sanalmuze.gov.tr/> sanal müze internet adresinden ulaşılabilmektedir.

- ✓ Adana Arkeoloji Müzesi
- ✓ Adıyaman Nemrut Ören yeri
- ✓ Aksaray Ihlara Vadisi Ören yeri
- ✓ Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesi
- ✓ Ankara Cumhuriyet Müzesi

- ✓ Ankara Etnografya Müzesi
- ✓ Ankara Kurtuluş Savaşı Müzesi
- ✓ Ankara Polis Müzesi
- ✓ Ankara Üniversitesi Oyuncak Müzesi
- ✓ Antalya Müzesi
- ✓ Bayburt Kenan Yavuz Etnografya Müzesi
- ✓ Bitlis Ahlat Selçuklu Mezarlığı
- ✓ Çanakkale Assos Örenyeri
- ✓ Çanakkale 1915 Hilali Ahmer Hastanesi Canlandırma Alanı
- ✓ Çanakkale Anadolu Hamidiye Tabyası Çanakkale Savaşları Tarih Müzesi
- ✓ Çanakkale Destanı Tanıtım Merkezi
- ✓ Çanakkale Kilitbahir Kale Müzesi
- ✓ Çanakkale Mehmetçik Feneri
- ✓ Çanakkale Troya Müzesi
- ✓ Çorum Müzesi
- ✓ Çorum Boğazköy Müzesi
- ✓ Çorum Boğazköy Hattuşa Örenyeri
- ✓ Denizli Hierapolis Örenyeri
- ✓ Denizli Laodikeia Örenyeri
- ✓ Diyarbakır Gre Fılla Örenyeri
- ✓ Eskişehir Odunpazarı Modern Müze
- ✓ Efes Müzesi- İzmir
- ✓ Gaziantep Zeugma Mozaik Müzesi
- ✓ Gaziantep Arkeoloji Müzesi
- ✓ Gökyay Vakfı Satranç Müzesi
- ✓ Hatay Arkeoloji Müzesi
- ✓ Hazine Müzesi
- ✓ İstanbul Arkeoloji Müzeleri
- ✓ İstanbul Türk ve İslam Eserleri Müzesi
- ✓ İstanbul Havalimanı Müzesi
- ✓ İstanbul İslam Bilim ve Teknoloji Tarihi Müzesi
- ✓ İzmir Atatürk Müzesi
- ✓ İzmir Efes Örenyeri
- ✓ Konya Boncuklu Höyük

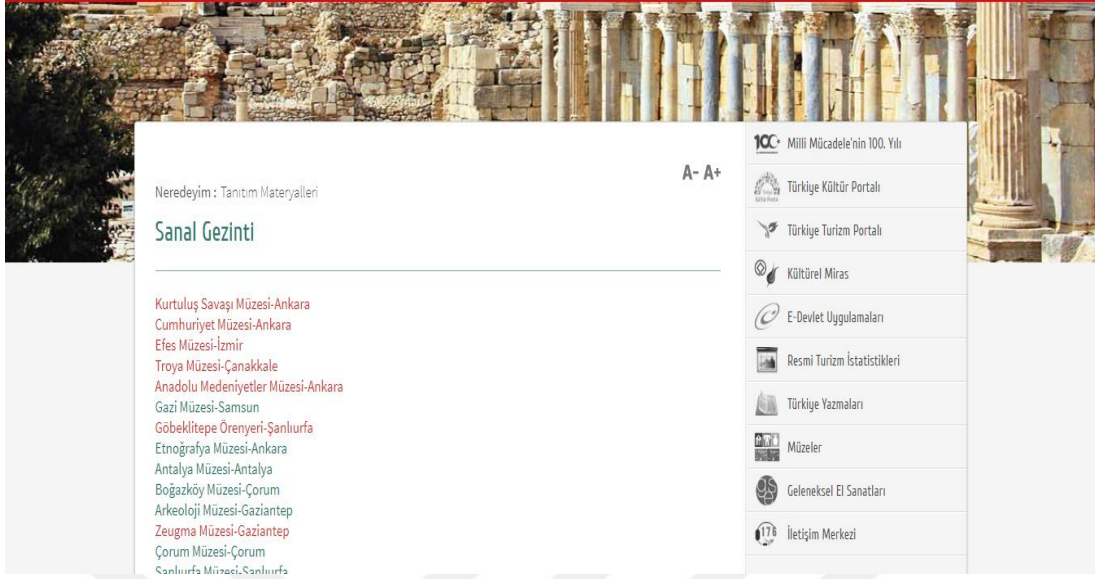
- ✓ Konya Çatalhöyük Örenyeri
- ✓ Malatya Arslantepe Örenyeri
- ✓ Mersin Müzesi
- ✓ Nevşehir Göreme Örenyeri
- ✓ Samsun Gazi Müzesi
- ✓ Şanlıurfa Göbeklitepe Örenyeri
- ✓ Şanlıurfa Karahantepe
- ✓ Şanlıurfa Müzesi
- ✓ Uşak Müzesi
- ✓ Van Müzesi
- ✓ Ankara Cumhurbaşkanlığı Millî Mücadele Sergisi
- ✓ Çanakkale Bigalı Kalesi (<https://kvmgm.ktb.gov.tr/TR-259830/sanal-muzeler.html>).

Ülkemizde Kültür ve Turizm Bakanlığı resmî sitesinde 2023 yılı itibari ile sanal gezinti yapabileceğimiz müze ve örenyerleridir.

Google Arts & Culture müzecilik alanında dünyada bilinen en büyük platformlardandır. Türkiye ile ilgili 16 koleksiyon ve 4.672 öge 20 müze görünümü yer almaktadır. Rezan Has Müzesi, Pera Müzesi, Arı Burnu Mezarlığı, Sakıp Sabancı Müzesi, Borusan Contemporary vs. 20 tane hesap bulunmaktadır. Ayrıca bu hesaplarda koleksiyon nesnelere ve müze ile ilgili bilgilerde yer almaktadır.

3D mekanlar (<http://www.3dmekanlar.com/tr/3d-antik.html>) uygulamasında da ülkemizdeki 18 müze ve 36 antik kent ziyaret edilebilmektedir. Uygulamada ayrıca eser ve nesnelere ait görsellere de ulaşılabilmektedir.

2.4.1. Türkiye'deki Sanal Müzelere Örnekler

Resim 1 Kültür ve Turizm Bakanlığı – Sanal Gezinti

Erişim Adresi: <https://www.ktb.gov.tr/TR-96599/sanal-gezinti.html>

Türkiye'deki müzeler denilince aklımıza Kültür ve Turizm Bakanlığı gelmektedir. Kültür ve Turizm Bakanlığı sitesinden bakanlık hakkındaki bilgilere erişebildiğimiz gibi müzelere de erişebilmekteyiz.

Kültür ve Turizm Bakanlığı: <https://www.ktb.gov.tr/TR-96599/sanal-gezinti.html> sayfasını açtığımızda karşımıza yukarıdaki resimde görüldüğü gibi sayfa açılmaktadır. Sayfa içerisinde:

- Bakanlığımız
- Kültür
- Sanat
- Turizm
- Duyurular
- Mevzuat
- İletişim

Başlıklarından yapmak istediğimiz işlemi gerçekleştirebiliriz. Arama bölümünden yapmak istediğimiz işlemi yazarak kolay bir şekilde ulaşabilmekteyiz. Ayrıca:

Sanal Gezinti

Kurtuluş Savaşı Müzesi-Ankara
Cumhuriyet Müzesi-Ankara
Efes Müzesi-İzmir
Troya Müzesi-Çanakkale
Anadolu Medeniyetler Müzesi-Ankara
Gazi Müzesi-Samsun
Göbeklitepe Örenyeri-Şanlıurfa
Etnoğrafya Müzesi-Ankara
Antalya Müzesi-Antalya
Boğazköy Müzesi-Çorum
Arkeoloji Müzesi-Gaziantep
Zeugma Müzesi-Gaziantep
Çorum Müzesi-Çorum
Şanlıurfa Müzesi-Şanlıurfa
Adana Müzesi-Adana
Arkeoloji Müzesi-Hatay
Van Müzesi-Van
Göreme Açık hava Müzesi-Nevşehir
Ihlara Vadisi-Aksaray
Hattuşa Örenyeri-Çorum
Atatürk Müzesi-İzmir
Nemrut Örenyeri-Adıyaman
Hierapolis Örenyeri-Denizli
Laodikeia Örenyeri-Denizli
Türk ve İslam Eserleri Müzesi-İstanbul

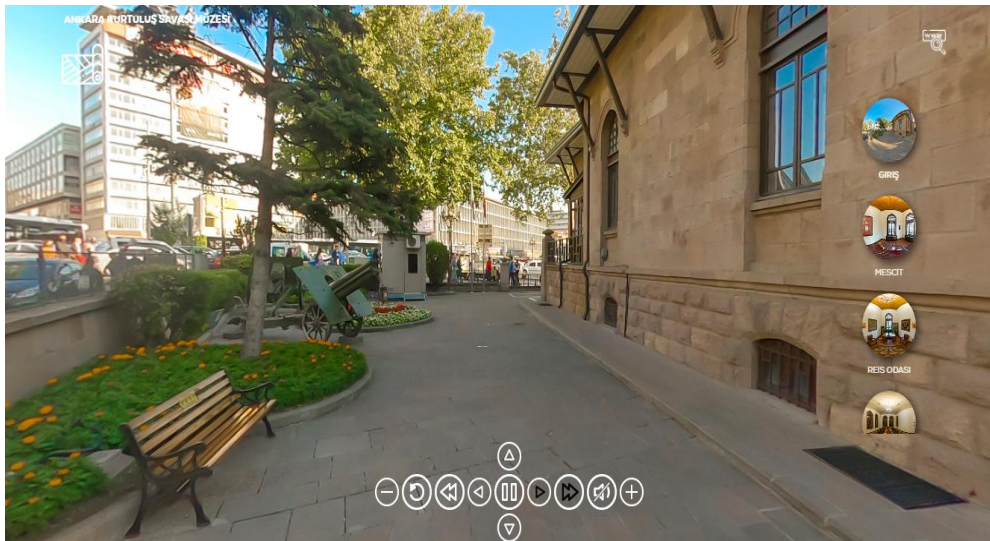
Resim 2 Sanal Gezinti

Erişim Adresi: <https://www.ktb.gov.tr/TR-96599/sanal-gezinti.html>

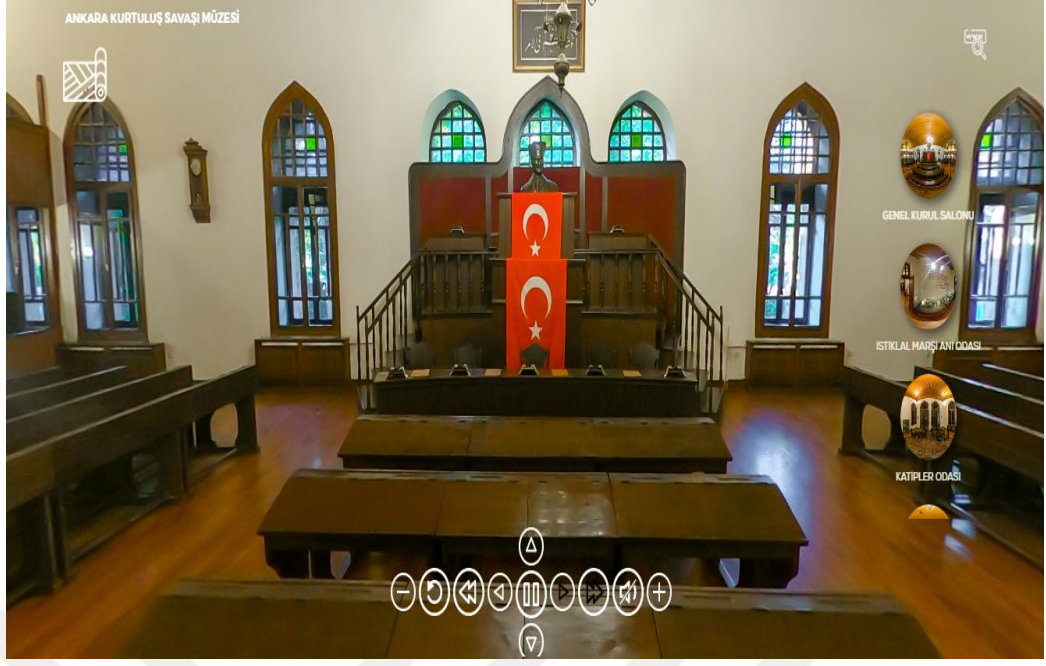
Sanal gezinti başlığı altında sıralanan müze isimlerine tıklayarak ülkemizde sanal olarak gezinti yapmak istediğimiz müzeye ulaşabilmekteyiz. Ülkemizde hemen hemen bütün müzelerimize sanal ortamdan erişim sağlanabilmektedir.

Ülkemizdeki sanal müzelere örnekler şunlardır:

Kurtuluş Savaşı Müzesi

Resim 3 Kurtuluş Savaşı Müzesi

Resim 4 Kurtuluş Savaşı Müzesi Genel Kurul Salonu

Resim 5 Kurtuluş Savaşı Müzesi İstiklal Marşı Anı Odası

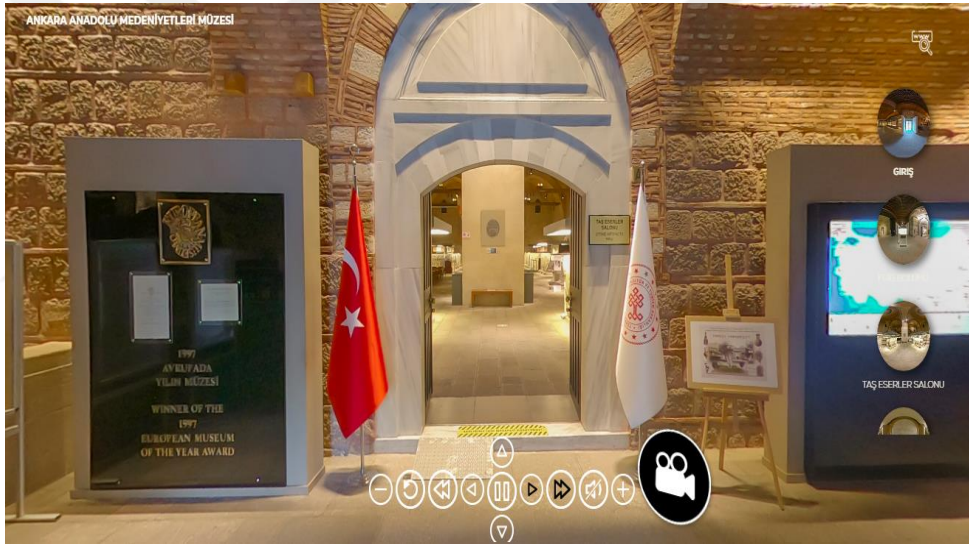
Erişim adresi: <https://sanalmuze.gov.tr/TR-259957/kurtulus-savasi-muzesi---ankara.html>

Müze Hakkında Bilgi: Ankara'da bulunan müze 23 Nisan 1920 tarihinden itibaren 1924 yılına kadar Türkiye Büyük Millet Meclisi olarak kullanılmıştır. Kısa bir süre Cumhuriyet Halk Fırkası'na genel merkezlikte yapmış olan bina 1957 yılında alınan karar ile müzeye

çevrilmiştir. Türkiye Büyük Millet Meclisi Müzesi adıyla hizmet veren bina 1981 yılında yapılan düzenleme ile Kurtuluş Savaşı Müzesi olarak günümüzde hizmet vermektedir.

Giriş, Mescit, Reis Odası, Riyaset Divanı, Anayasa Komisyon Odası, Genel Kurul Salonu, İstiklal Marşı Odası, Katipler Odası, Kulisi, Haberleşme ve Silah Gücü Odası bölümlerinden oluşan müzede 24 saat sınırlama olmaksızın sanal gezinti yapılabilmektedir. Müze içerisinde oklarla veya klavye tuşları ile 3D gezinti yapılabilmektedir. Müze içerisinde döneme ait tüfek, tabanca, tesbih, fotoğraf vs. görülebilmektedir. Ayrıca müze içerisinde işaretlere tıklayarak eserler hakkında bilgi alınabilmektedir. Sosyal Bilgiler dersi kazanımlarına uygun olsa da daha çok 8. Sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi kazanımlarına uygundur ve bu dersi desteklemek için sanal gezinti yaptırılabilir.

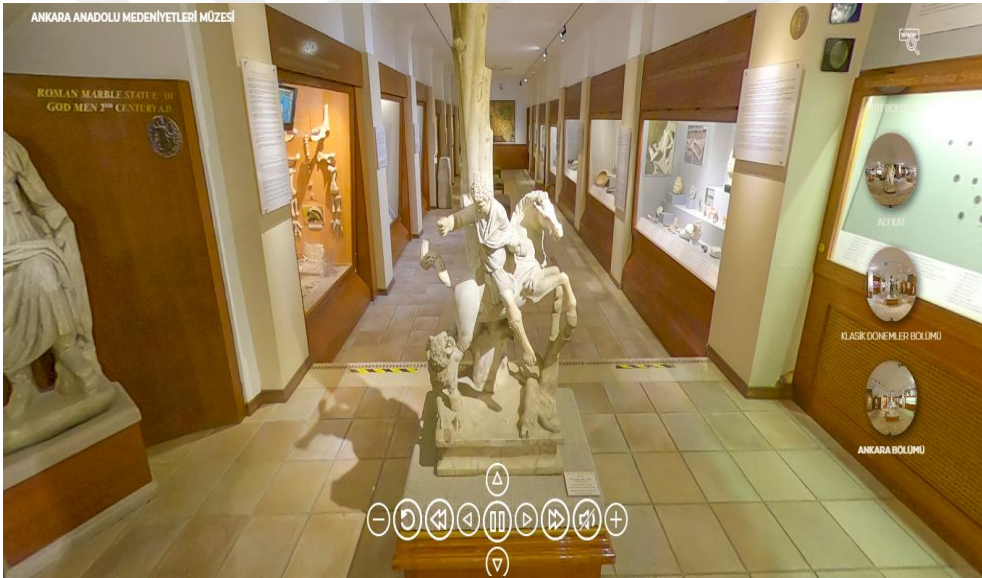
Anadolu Medeniyetleri Müzesi

Resim 6 Anadolu Medeniyetleri Müzesi

Resim 7 Anadolu Medeniyetleri Müzesi Taş Eserler Bölümü

Resim 8 Anadolu Medeniyetleri Müzesi Ankara Bölümü

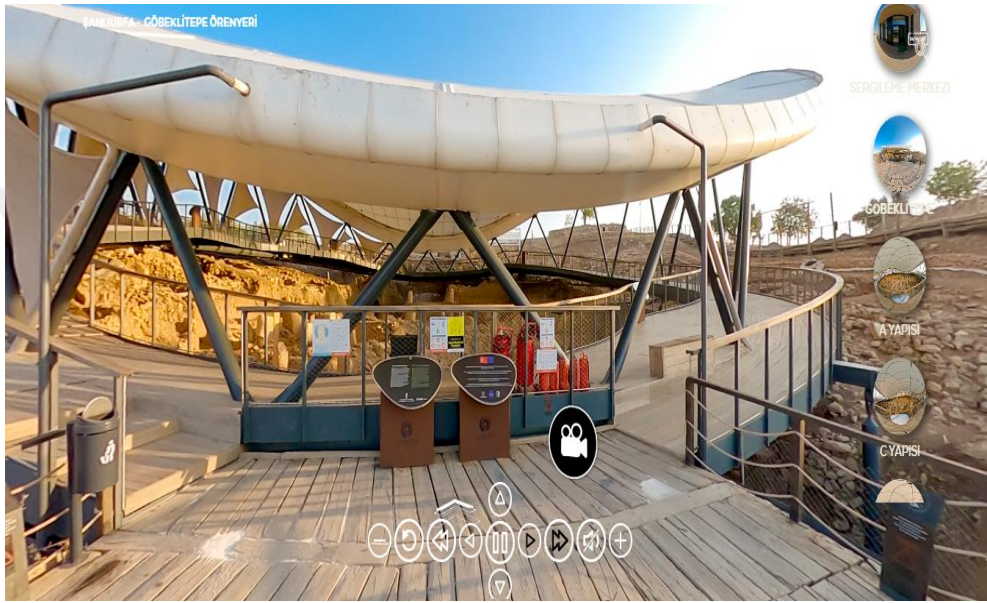
Erişim adresi: <https://sanalmuze.gov.tr/muzeler/ankara-anadolu-medeniyetleri-muzesi/>

Müze Hakkında Bilgi: Ankara’da yer alan müze, Mahmut Paşa Bedesteni ve Kurşunlu Han olmak üzere iki Osmanlı dönemi binasından oluşmaktadır. Mustafa Kemal Atatürk’ün isteğiyle Anadolu’dan toplanan eserleri sergilemek amacıyla düzenlenerek müzeye çevrilmiştir. Paleolitik Çağ’dan itibaren medeniyetlere ait eserler bu müzede sergilenmektedir.

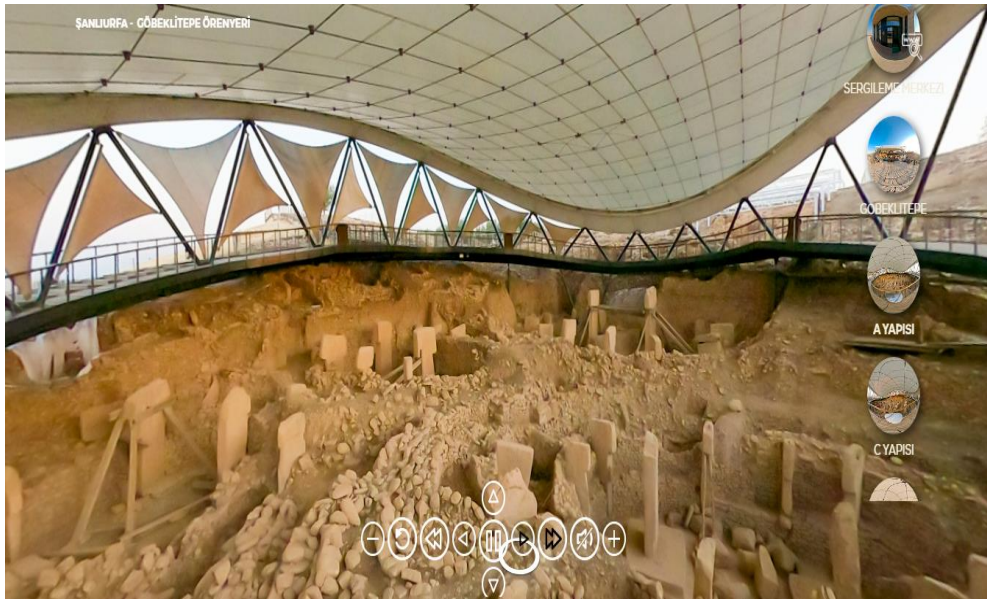
Giriş, Frig Bölümü, Taş Eserler Salonu, Eski Tunç Çağı Bölümü, Hitit Bölümü, Alt Kat, Klasik Dönemler Bölümü, Ankara Bölümü olarak düzenlenen müze sanal olarak gezinti ile görülebilmektedir.

Sosyal Bilgiler 5.sınıf Kültür ve Miras Ünitesi konu ve kazanımları Anadolu Medeniyetleri Müzesinde sanal gezinti yapmaya uygundur.

Göbeklitepe Örenyeri

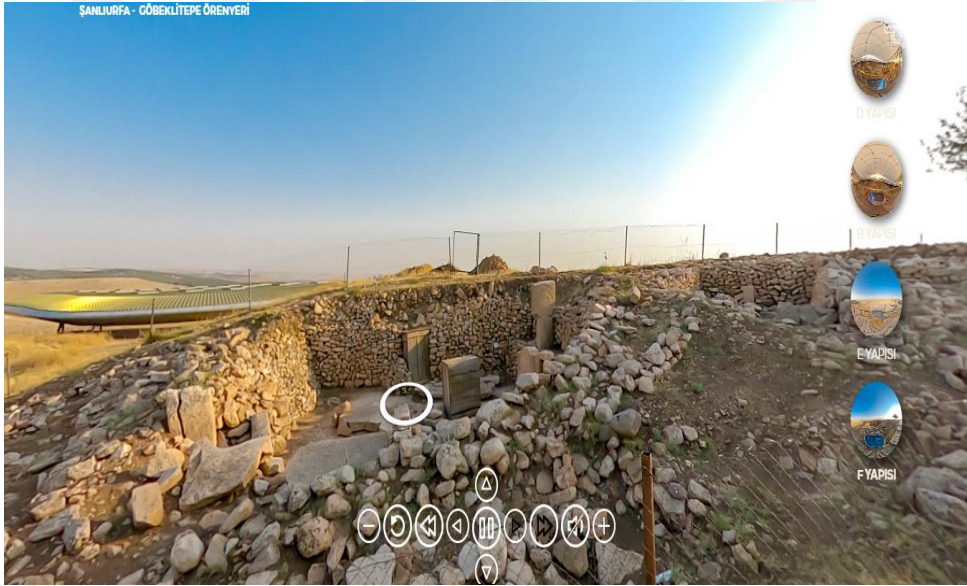
Resim 9 Göbeklitepe Örenyeri

Resim 10 Göbeklitepe Örenyeri A Yapısı

Resim 11 Göbeklitepe Örenyeri D Yapısı

Resim 12 Göbeklitepe Örenyeri F Yapısı

Erişim adresi:

<https://sanalmuze.gov.tr/muzeler/SANLIURFA-GOBEKLİTEPE-ORENYERİ/>

Müze Hakkında Bilgi: Şanlıurfa'da yer alan örenyeri Şanlıurfa'ya yaklaşık 15 km uzaklıktadır. Göbeklitepe sıradan bir yapı değildir. Döneme ait öncesinde kutsal bir yapı, site veya bir konut alanının olmadığını ortaya koyan bir yapıdır. Göbeklitepe karmaşık ayinlerin yapıldığı bir merkezdir. Yapıdaki T şeklindeki sütunlar önemlidir. Bu T şeklindeki yapılar Tanrısal varlığın, inanışın sembolleri olarak düşünülmüştür (Schmidt, 2010:239-242).

Giriş, Sergileme Merkezi, Göbeklitepe, A Yapısı, C Yapısı, D Yapısı, B Yapısı, E Yapısı, F Yapısı şeklinde bölümlerden oluşan örenyeri ücretsiz sanal olarak gezilebilmektedir.

5.sınıf Kültür ve Miras öğrenme alanı Ülkem, Kültürüm ve Tarihim ünitesi konu ve kazanımları Göbeklitepe-Örenyeri'nde sanal gezinti yapmaya uygundur.

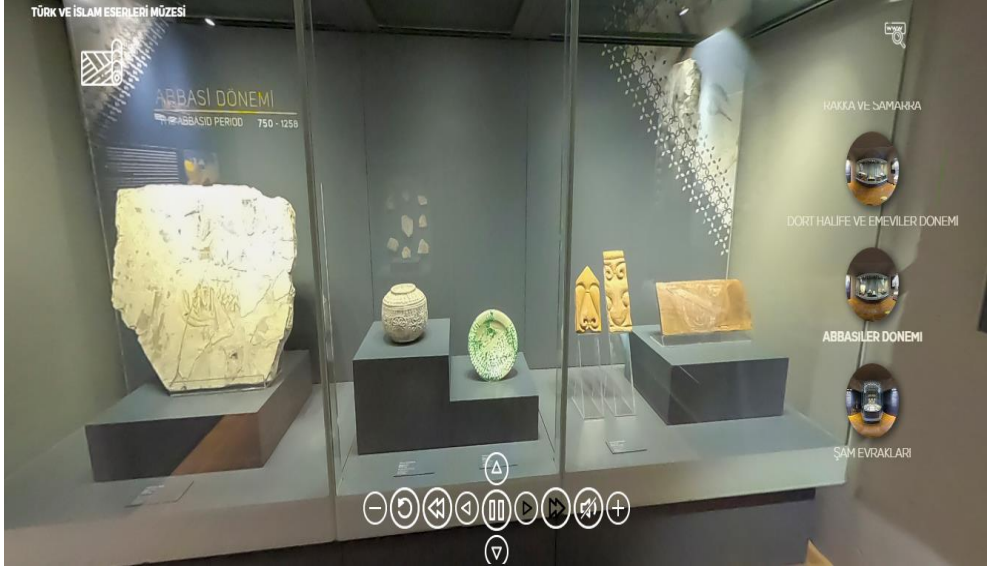
Türk ve İslam Eserleri Müzesi

Resim 13 Türk ve İslam Eserleri Müzesi

Resim 14 Türk ve İslam Eserleri Müzesi Rakka ve Samarra Bölümü

Resim 15 Türk ve İslam Eserleri Müzesi Abbasiler Bölümü

Resim 16 Türk ve İslam Eserleri Müzesi Büyük Selçuklular Dönemi Bölümü

Resim 17 Türk ve İslam Eserleri Müzesi Beylikler ve Erken Osmanlı Dönemi Bölümü

Erişim adresi:

https://sanalmuze.gov.tr/muzeler/ISTANBUL_TURK_VE_ISLAM_ESERLERI_MUZESI/

Müze Hakkında Bilgi: Müze Osmanlı döneminden günümüze ulaşan tek vezir sarayıdır. İlk zamanlar Süleymaniye Külliyesi içinde bulunan imaret yapısı müze için uygun bulunsada daha sonra 1983 yılında İbrahim Paşa Sarayı'na taşınmıştır. Müzede restorasyon çalışmaları müzenin dokusuna orijinal yapısına uygun şekilde yapılmıştır. Müzenin sarayı anımsatan dokusu korunmuştur (Sunter ve Nuhoglu, 2016:2422-2435).

Giriş, Rakka ve Samarra, Dört Halife ve Emeviler Dönemi, Şam Evrakları, Artuklular Dönemi, Eyyubiler Dönemi, Büyük Selçuklular Dönemi, Memlük Dönemi, İlhanlı Dönemi, Timurlu Dönemi, Safeviler Dönemi, Kaçar Dönemi, Kutsal Emanetler, Beylikler ve Erken Osmanlı Dönemi, Anadolu Selçukluları Dönemi, Osmanlı Dönemi, Etnoğrafya Sergisi olmak üzere bölümlerden oluşan müze el yazması, halı, seramik, etnografik vb. eser bakımından çok zengindir.

6.sınıf Kültür ve Miras öğrenme alanı Tarihe Yolculuk ünitesi kazanımlarını incelediğimizde kalıcı öğrenmeler sağlamak ve içeriği zenginleştirmek amacıyla Türk ve İslam Eserleri Müzesine sanal turlar yaptırılabilir.

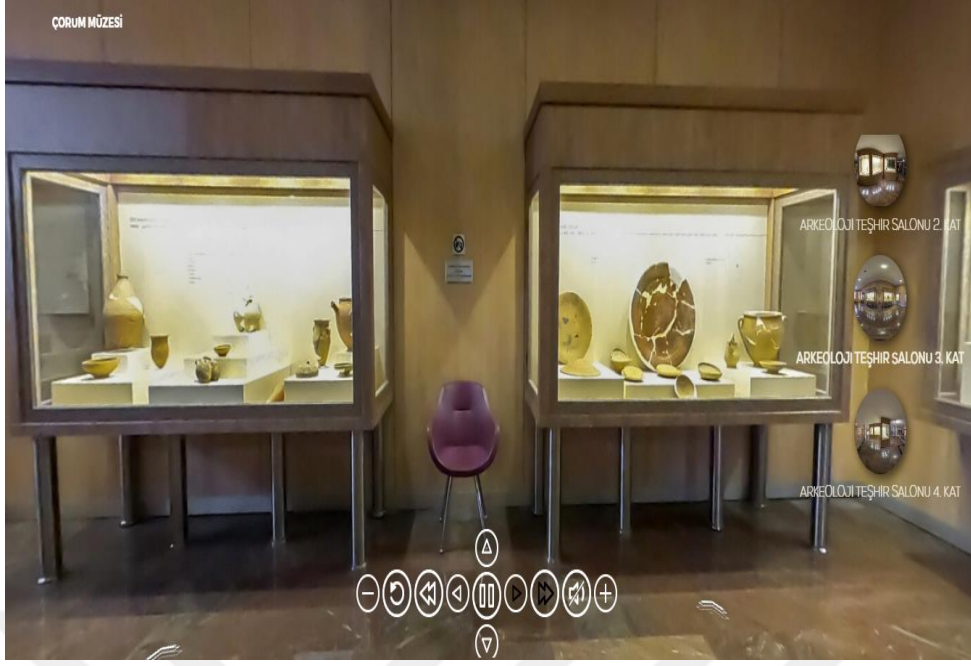
Çorum Müzesi

Resim 18 Çorum Müzesi

Resim 19 Çorum Müzesi Etnografya Salonu

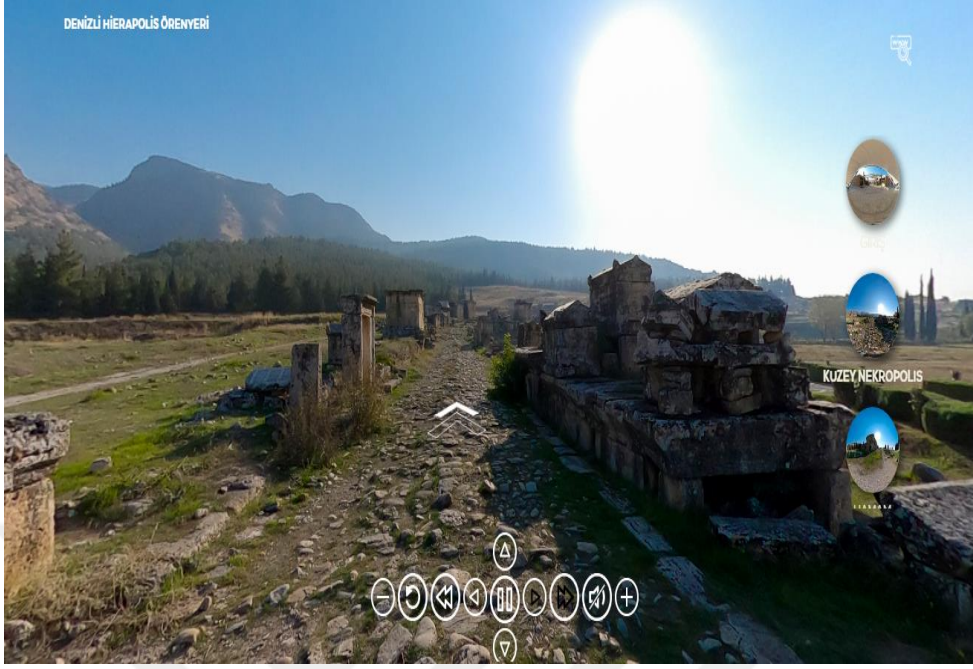
Resim 20 Çorum Müzesi Arkeolojik Teşhir Salonu 3. Kat

Erişim adresi: https://sanalmuze.gov.tr/muzeler/CORUM_MUZESI_WEB/

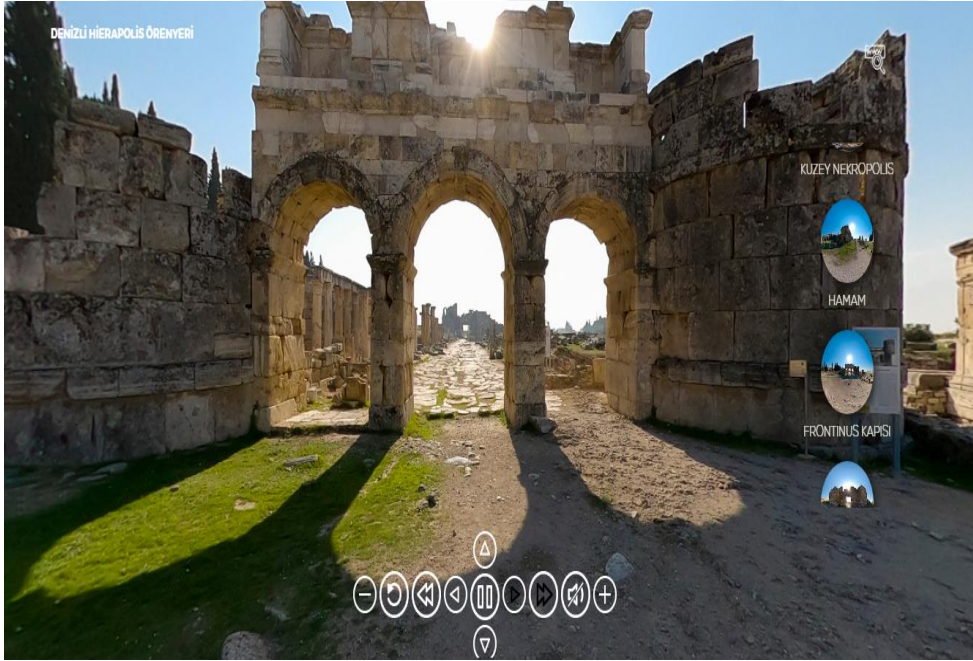
Müze Hakkında Bilgi: Çorum ilimizde yer alan müze 1968 yılında açılmıştır. Çorum, tarih öncesi ve tarihi çağlarda medeniyetlere beşiklik yapmış olan bir ilimizdir. Bu nedenle müzede tarih öncesi ve tarihi çağlarda kurulan birçok medeniyete ait eserleri görebilmekteyiz. Müze; Bahçe, Etnografya Salonu, Arkeoloji Teşhir Salonu 1. Kat, Arkeoloji Teşhir Salonu 2. Kat, Arkeoloji Teşhir Salonu 3. Kat, Arkeoloji Teşhir Salonu 4. Kat bölümlerinden oluşmaktadır. Müzede Çorum'da yapılan kazılarda bulunan döneme ait arkeolojik ve etnografik eserler sergilenmektedir. Ayrıca müzede kabartmalı vazolar, çivi yazılı tabletler de bulunmaktadır.

Daha çok tarih konuları ile ilgili olan müze Sosyal Bilgiler Kültür ve Miras öğrenme alanı 5. Sınıf Ülkem, Kültürüm ve Tarihim ünitesi ve Sosyal Bilgiler 6. Sınıf Tarihe Yolculuk ünitesi konu ve kazanımları incelendiğinde sanal gezinti yapmaya uygun olduğu görülmektedir.

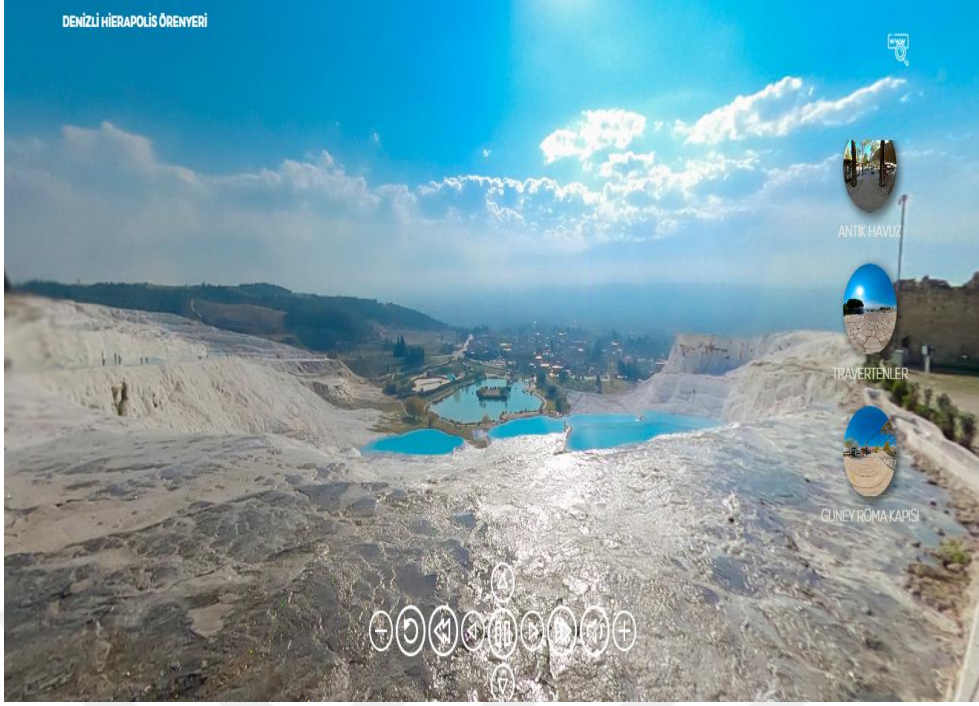
Denizli Hierapolis Örenyeri

Resim 21 Denizli Hierapolis Örenyeri Kuzey Nekropolis

Resim 22 Denizli Hierapolis Örenyeri Frontinus Kapısı

Resim 23 Denizli Hierapolis Örenyeri Travertenler

Resim 24 Denizli Hierapolis Örenyeri Tiyatro

Resim 25 Denizli Hierapolis Örenyeri Apollon Tapınağı

Erişim adresi: https://sanalmuze.gov.tr/muzeler/DENIZLI_HIERAPOLIS_ORENYERİ/

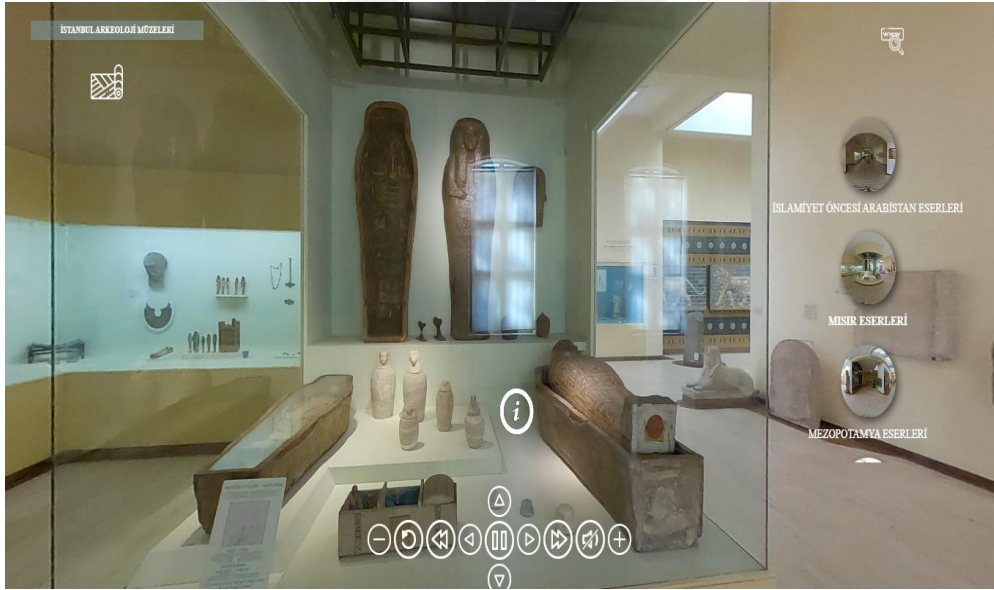
Müze /Örenyeri Hakkında Bilgi: Roma ve Bizans dönemlerinde önemli bir merkezi konumda olan Örenyeri Denizli ilimizde yer almaktadır. Bölgede yaşanan depremlerden dolayı günümüzde sadece yıkıntıları bulunmaktadır. Hierapolis Örenyeri'nden dolayı tarih turizmi açısından önemli olan bölge aynı zamanda hierapolis'in yakınında bulunan sıcak suların yeryüzüne çıktığı yerde içerisindeki kalkerin çökmesi sonucu basamaklar şeklinde oluşan Travertenlerden dolayı da doğal turizmde de ilgi görmektedir.

Tarihi geçmişinden dolayı Sosyal Bilgiler Kültür ve Miras öğrenme alanı 5. Sınıf ülkem, Kültürüm ve Tarihim ve 6. Sınıf Tarihe Yolculuk üniteleri, konu ve kazanımları incelendiğinde sanal gezinti yapmaya uygun olduğu görülmekle birlikte ayrıca doğal güzellikleri olan travertenlerden dolayı da Sosyal Bilgiler coğrafya konu ve kazanımları doğrultusunda sanal gezinti yapılabilir.

İstanbul Arkeoloji Müzeleri

Resim 26 İstanbul arkeoloji Müzeleri – Arkeoloji Müzesi

Resim 27 İstanbul Arkeoloji Müzeleri- Mısır Eserleri

Resim 28 İstanbul Arkeoloji Müzeleri - Çanakkale Eserleri

Resim 29 İstanbul Arkeoloji Müzeleri – Mezar Kültü

Erişim adresi: https://sanalmuze.gov.tr/muzeler/ISTANBUL_ARKEOLOJİ_MUZELERİ/

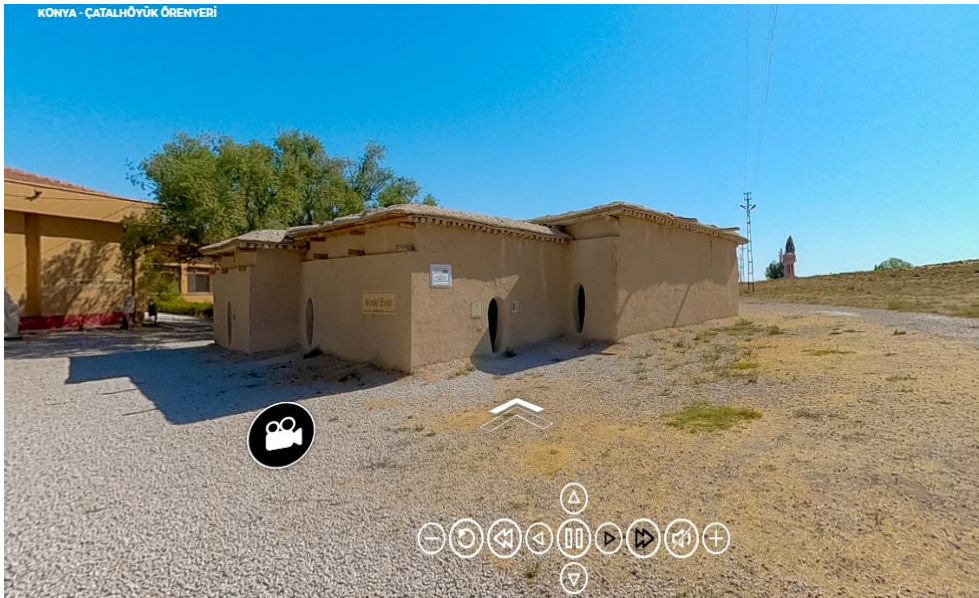
Müze Hakkında Bilgi: Müze; Arkeoloji Müzesi, Eski Şark Eserleri Müzesi ve Çinili Köşk Müzesi olmak üzere üç merkezden oluşmaktadır. Osmanlı Devleti döneminde önceleri Aya İrini Kilisesi'nde toplanan eserlerin zamanla artmasından dolayı bir müze binasına ihtiyaç oluşmuştur. Topkapı Sarayında yer alan Çinili Köşk, müze binası olarak kullanılmaya

başlanmıştır. Osman Hamdi Bey'in 1881 yılında müze müdürü olarak atanması ile müzecilik anlayışı şekillenmiştir. Osman Hamdi Bey'in çalışmaları ile 1882 yılında açılan Sanayi Nefise Mektebi, zamanla Sümer, Hitit, Asur, Mısır eserlerinin sergilendiği Eski Şark Eserleri Müzesi olmuştur. İskender Lahdi'nin bulunmasından sonra ciddi bir şekilde müze binasına ihtiyaç artmış ve 1891 yılında Asar-ı Atika Müzesi açılmıştır. Cumhuriyet döneminde ise ismi İstanbul Arkeoloji Müzesi olarak değiştirilmiştir (Şahin, 2021).

Giriş, Eski Şark Eserleri Müzesi, Arkeoloji Müzesi, İslamiyet Öncesi Arabistan Eserleri, Mısır Eserleri, Mezopotamya Eserleri, Anadolu Eserleri, Çinili Köşk Müzesi, Anadolu Selçuklu Dönemi, İznik Eserleri, Osmanlı Dönemi 1, Çanakkale Eserleri, Selsebilli Oda, Osmanlı Dönemi 2, Kütahya Eserleri, Heykeltraşlık, Sidon Kral Nekropolü, Mezar Kültü, Sidamara Tipi Lahitler, Anadolu'da Antik Çağ Mimarlığı bölümlerinden oluşan müze, sanal olarak gezinti ile gezilebilmektedir.

Sosyal Bilgiler Kültür ve Miras öğrenme alanı kazanımlarına uygun olan müzede 5. sınıf Ülkem, Kültürüm ve Tarihim, 6. sınıf Tarihe Yolculuk ve 7. sınıf Kültür ve Miras ünitelerinin öğretiminde sanal gezinti yapılarak dersin kalıcılığı artırılabilir.

Çatalhöyük – Konya

Resim 30 Çatalhöyük Öreniyeri – Model Evleri

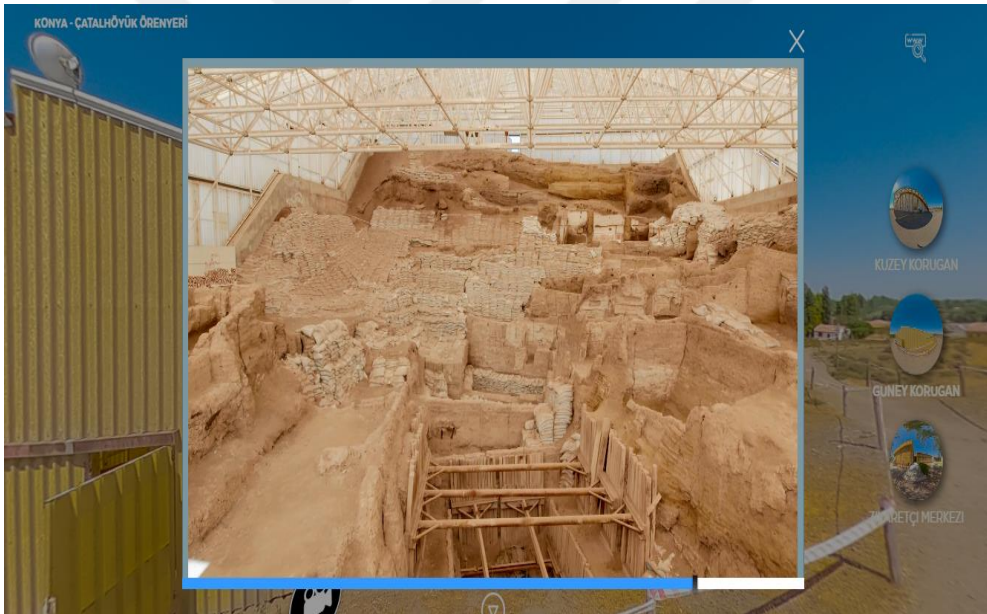
Resim 31 Çatalhöyük Örenyeri – Model Evlerinin İç Yapısı

Resim 32 Çatalhöyük Örenyeri – Model Evleri Duvar Resimleri

Resim 33 Çatalhöyük Örenyeri – Kuzey Korugan

Resim 34 Çatalhöyük Örenyeri – Güney Korugan

Erişim adresi: <https://sanalmuze.gov.tr/muzeler/KONYA-CATALHOYUK-ORENYERI/>

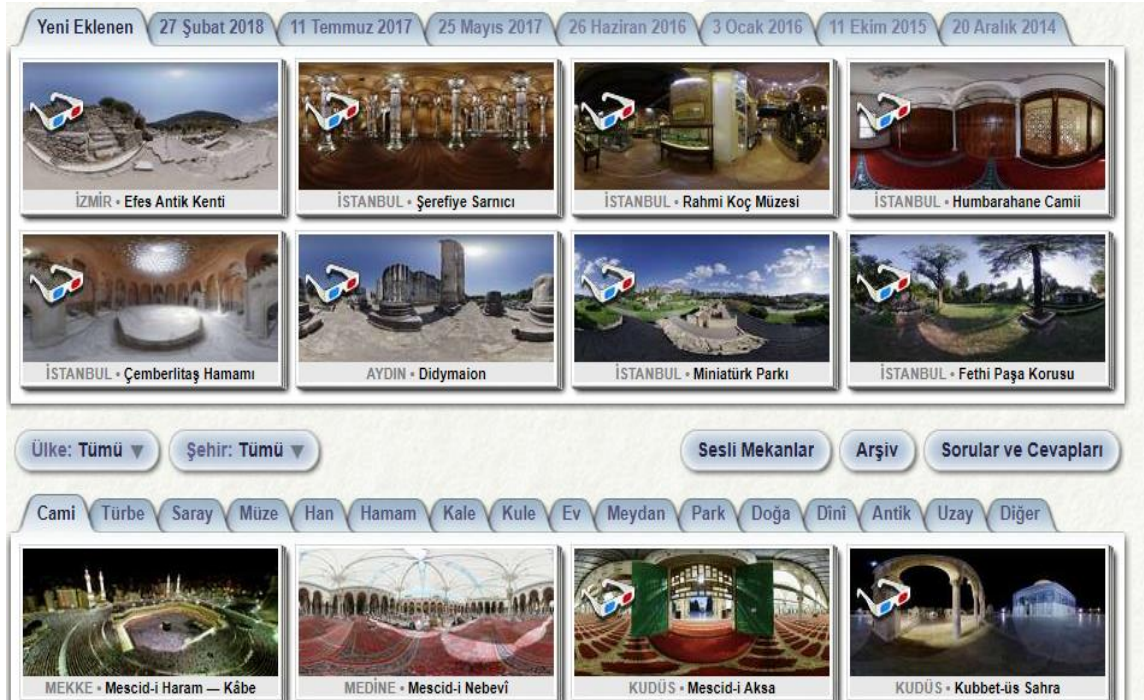
Müze Hakkında Bilgi: Konya ilinde yer alan Çatalhöyük Örenyeri Çumra ilçesine yaklaşık olarak 10-11 km uzaklıkta bulunmaktadır. Neolitik dönem yerleşkesi olan Çatalhöyük aynı zamanda insanlık tarihinin bilinen en eski şehir yerleşmesidir.

İnsanlık tarihine zengin arkeolojik buluntular ile ışık tutan Çatalhöyük aynı zamanda Anadolu'nun tarım ve yerleşik yaşam ile anılmasında etkili olan kenttir. Yerleşik yaşamın ilk başladığı yer Çatalhöyüktür. 1961-1965 yıllarında James Mellaart Çatalhöyük kazılarını başlatmış ve 2012 yılında da Unesco Dünya Miras Listesi'ne alınmıştır (Uyanık & Berk, 2016:7-10).

Çatalhöyük evlerinin görünüşü planlı bir şekilde yapıldığını gösterir. Ayrıca evlerin duvarlarında hayvan resimlerinin olması aynı zamanda hayvancılık ile uğraşıldığını göstermektedir.

Tarih konuları ile doğrudan ilgisi olan Örenyeri Sosyal Bilgiler Kültür ve Miras öğrenme alanı 5. Sınıf Ülkem, Kültürüm ve Tarihim ile 6. Sınıf Tarihe Yolculuk üniteleri ile doğrudan ilgilidir. Konu öğretiminde bu Örenyeri'ne sanal gezinti yapılarak ders desteklenebilir.

3 d Mekanlar

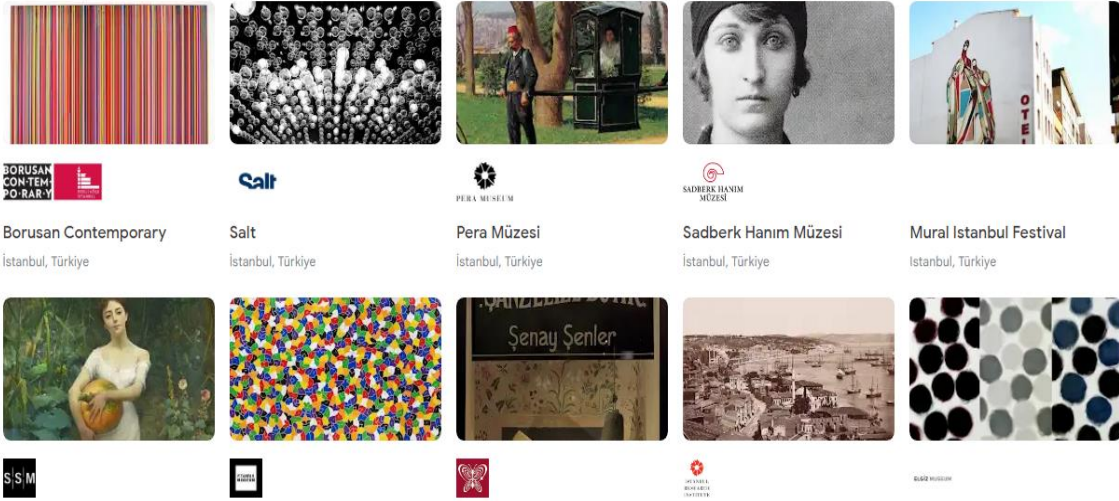

Resim 35

Erişim adresi: <http://www.3dmekeanlar.com/>

Google Arts & Culture

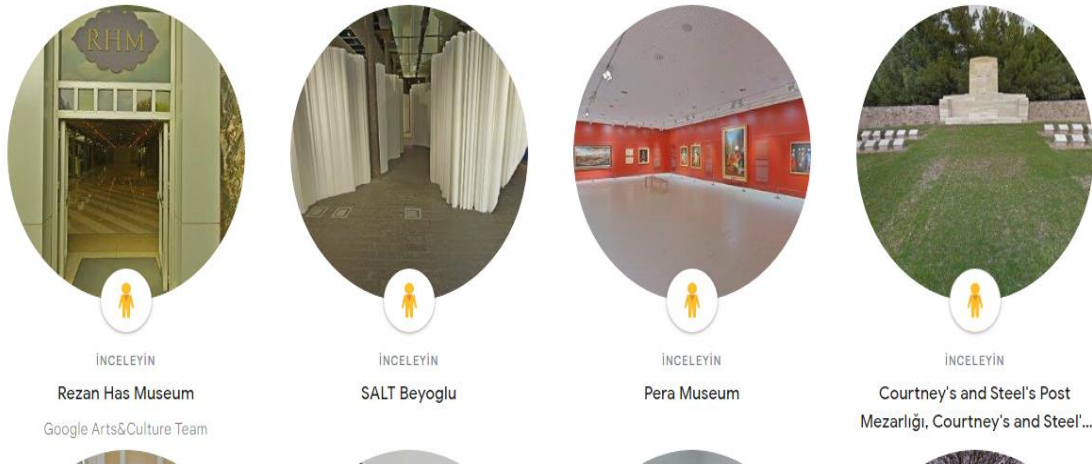
16 Koleksiyon

Resim 36

Erişim adresi: <https://artsandculture.google.com/search?q=t%C3%BCrkiye>

20 müze görünümü

Resim 37

Erişim Adresi: <https://artsandculture.google.com/search?q=t%C3%BCrkiye>

2.5. Sanal Müze ile Eğitim

Sanal müzeler gerçek müzeler gibi gerçek nesnelere çıplak gözle görmemize imkân vermesede farklı alternatifler sunan öğrenme ortamlarıdır. Sanal müzelerin gerçek müzeler kadar etkisi yoktur fakat eğitim ortamında kullanıldığında öğrenmeleri pekiştirici görev üstlenmekte ayrıca öğrenciyi öğrenme ortamına aktif olarak katma özelliğine sahiptir. Sanal

müze bir müze türüdür. Günümüzde müzeciliğin gelişimi ile hayal gibi görünen gerçekleşmesi zor olan bazı durumların eğitim ortamlarına gelmesini sağlamaktadır. Eğitim bir çatı altında belli yaş gruplarıyla örgün ve yaygın olarak gerçekleştirilen davranış değiştirme sürecini ifade etmektedir. Eğitim ortamlarının zenginliği aynı zamanda nitelikli etkin öğrenmeleri de ortaya koymaktadır.

Sanal müzeler; elektronik ortamda erişilebilen görsel, ses ve metin dosyalarını sanat, kültür ve tarih alanında insanlarla paylaşan dijital hazinelerdir (Bozkuş, 2014). İnternet ve bilgisayarın eğitim ortamına dahil edilmesi müzelerde yeni bir dönem başlatmıştır. Genel olarak anlatılan bir konunun pekiştirilmesi veya belirli gün ve haftaların öneminin kavratılması açısından müzelere yapılan geziler eğitimde destekleyici bir alternatif olarak görülmektedir. Fakat bu hem maddi hem de zaman açısından ekonomik değildir. Sanal müzelerin eğitim ortamında kullanılması internet erişimiyle müzelere ulaşma imkanı vermesi gerçek müzelerin bu sınırlılığını kaldırmaktadır. İnternet erişiminin olduğu her yerde öğrencinin, öğretmenin veya diğer insanların kolayca müzelere ulaşması aynı zamanda fırsat eşitliği sağlamaktadır.

Sanal müzeler ayrıca dünya çapında erişim sağlamaktadır. Ülkemizdeki sanal gezinti yapılabilen müzelerimiz dışında dünyadaki sanal gezintiye açılan müzelere de internet erişimi ile ulaşmak mümkündür. Sanal müzelere Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın sayfasından erişildiği için doğru ve güvenilir bilgi sağlamaktadır.

Sanal müzenin eğitim ortamında kullanılması zaman ve maddi açıdan ekonomiklik ilkesine uygundur. Gerçek bir müze gezisi yapabilmek için gerekli, kurumlardan izin alınması gerekir. Ayrıca öğretmenin, öğrencilerinin hepsini bu müzeye götürmesi ve müzede yapacağı eğitimi planlayarak etkin olması gerekmektedir. Bunların hepsi hem zaman alıcıdır hem de maliyetli olabilmektedir. Fakat eğitim ortamında sanal müze gezintisi yapmak için kurumlardan izin alınmamakla birlikte internet erişimi ile gezinti yapıldığından daha hızlı daha ekonomik bir öğrenme ortamı oluşturmaktadır.

Sanal müze gezintisi ile ülkemizin en ücra yerinde eğitim gören öğrencilerimiz internet erişimi ve bilgisayar ile bu olanaklardan faydalanabilmektedir. Yine zaman, mekân, süre gibi kısıtlama olmadan kesintisiz hızlı bir şekilde müzelere ulaşılabilir.

2.6. Sosyal Bilgilerin Sanal Müze ile Öğretimi

Sosyal Bilgiler içerisinde çok fazla disiplin barındıran ve disiplinler arası çalışma gerektiren bir derstir. Sosyal Bilgiler içerisinde tarih, coğrafya, hukuk, siyaset, ekonomi, sosyoloji, felsefe, sosyal psikoloji, arkeoloji, antropoloji gibi çok fazla disiplini barındırdığı için içerik olarak da o kadar zengindir. Hak, özgürlük, devlet, anayasa, varlık, bürokrasi, kültür gibi çok fazla kavram zenginliği olan geniş alanlı bir yapıdadır.

Ülkemizde sosyal bilgilerden söz edildiğinde genellikle; tarih, coğrafya ve vatandaşlık hukukuna ilişkin bazı temel bilgileri içeren bir ders olduğu algısı hâkimdir. Bu algının oluşmasında kuşkusuz 1968 yılına kadar ayrı dersler olarak okutulan bu alanların ilkökul düzeyinde “sosyal bilgiler” adı altında tek bir ders olarak birleştirilmesi ve dersin içeriğinin büyük ölçüde bu alanlara ilişkin konular ile sınırlı kalması etkili olmuştur (Aslan, 2016:6).

Sosyal Bilgiler, 1968 yılı öncesinde Ülke ve Toplum İncelemeleri adıyla okutulsa da ilk defa Sosyal Bilgiler adıyla 1968 yılında okutulmuştur. 1985 yılında Sosyal Bilgiler dersi terk edilmiş ve Milli Tarih, Milli Coğrafya olarak okutulan bu ders 1998 yılında tekrar Sosyal Bilgiler adıyla okutulmaya başlanmıştır.

2005 yılında yapılandırmacı yaklaşım benimsenmiş ve öğretim programları buna göre yeniden düzenlenmiştir. MEB, (2015) Öğretim programında Sosyal Bilgiler; “Etkin ve üretken bireyler yetiştirmek, öğrencilerin insani ilişkilerini ve vatandaşlık yeterliklerini geliştirmek amacıyla sosyal bilimleri kaynaştıran bir ilköğretim dersidir.” şeklinde tanımlanmıştır.

Sosyal bilgiler en geniş anlamıyla gençlerin topluma etkin bir biçimde katılabilmeleri için gerekli olan bilgi, beceri ve değerlere sahip olmalarını sağlamayı amaçlayan bir ders olarak görülmüştür (Rose, (2006). akt. Aslan, 2016:5).

2018 yılında yenilenen Sosyal Bilgiler Öğretim Programında belirlenen birçok özel amaç vardır. Bunlardan “Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak vatanını ve milletini seven, haklarını bilen ve kullanan, sorumluluklarını yerine getiren, millî bilince sahip birer vatandaş olarak yetişmeleri” maddesi Sosyal Bilgiler dersinin önemini ortaya koyan özel amaçlardan sadece bir tanesidir (MEB, 2018).

MEB, 2018 Sosyal Bilgiler öğretim programında belirlenen özel amaçlardan Türk kültürünü ve tarihini oluşturan temel öge ve süreçleri kavrayarak millî bilincin oluşmasını sağlayan kültürel mirasın korunması ve geliştirilmesi gerektiğini kabul etmeleri ifadesi

müzelerin önemini açıkça ortaya koymaktadır. Sosyal Bilgiler dersi sanal müze kullanımına uygun bir derstir. Özellikle tarih ve arkeoloji ağırlıklı konuların öğretimi için son derece önemlidir.

Sosyal Bilgiler programında tarih ve arkeoloji ağırlıklı konular genel olarak Kültür ve Miras öğrenme alanı içerisinde yer almaktadır. Temelde tarih odaklı olan bu öğrenme alanı kültür ve kültürel mirası ön plana çıkaran bir yapıya sahiptir. Türk kültürünü oluşturan temel öğelerden hareketle kültürün korunması ve geliştirilmesini sağlayacak bir millî bilincin oluşturulmasını amaçlamaktadır (MEB, 2018).

Sosyal Bilgiler 5, 6 ve 7. Sınıf ders kitaplarında öğrencileri Sanal gezinti yapmaya yönlendirebileceğimiz tarih konuları Kültür ve Miras öğrenme alanı altında yer almaktadır.

5.Sınıf Kültür ve Miras Öğrenme Alanı Konuları:

Tarihe Yolculuk
Güzel Ülkem
Kültürel Özelliklerimiz
Geçmişten Günümüze
Neler Öğrendik?
Kendimi Değerlendiriyorum

Sosyal Bilgiler 5. Sınıf Kültür ve Miras öğrenme alanında yer alan 1. kazanım “*Somut kalıntılardan yola çıkarak Anadolu ve Mezopotamya uygarlıklarının insanlık tarihine önemli katkıları fark eder.*” ve 2. kazanım “*Çevresindeki doğal varlıklar ile tarihî mekânları, nesnelere ve eserleri tanıtır.*” Maddelerinden hareketle 1 ve 2. kazanımından anlayacağımız üzere ders müzeyle verildiğinde daha kalıcı olacaktır (MEB, 2018).

Millî Eğitim Bakanlığı’na bağlı ortaokullarda okutulan 5.sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabını incelediğimizde Ülkem, Kültürüm ve Tarihim ünitesi içerisinde yer alan Tarihe Yolculuk başlığı altında medeniyetlere ait bilgi verilen konuda içerikte yazılı metinleri destekleyen uygarlıklara ait görsel eserler bulunmaktadır. Ayrıca konu sonunda öğrencileri ilgili müzeye sanal tur yapılması için yönlendirici ifadeye yer verilmiştir.

Kazanımlar doğrultusunda Tarihe Yolculuk konusu anlatımı yapılırken öğrencilere Neolitik dönem yerleşmesi olan Göbeklitepe Örenyeri, Çatalhöyük gibi müzelere sanal tur yaptırılarak ders desteklenebilir. Ayrıca Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ne sanal gezinti yaptırılarak o dönemdeki eserlerin somut olarak öğrenciler tarafından görülmesi sağlanabilir. Sanal olarak yapılan gezi neticesinde kazanımda da belirtildiği gibi öğrenci tarihi mekanları, o dönemden kalan ve tarihe ışık tutan kalıntıları görme fırsatı yakalayacaktır. Geçmişten günümüze değişimleri fark edip bağlantı kurabilecek ve geçmiş ile bugünü karşılaştırabilecektir.

6. Sınıf Kültür ve Miras Öğrenme Alanı Konuları:

Türkler'in Ana Yurdu Orta Asya
İslamiyet'in Doğuşu
Türkler İslamiyet İle Tanışıyor
Yeni Yurt Anadolu
Tarihi Yollar
Oynayalım Öğrenelim
Ölçme ve Değerlendirme

Sosyal Bilgiler 6. Sınıf Kültür ve Miras öğrenme alanı Tarihe Yolculuk ünitesi 1. kazanımı “Orta Asya’da kurulan ilk Türk devletlerinin coğrafi, siyasal, ekonomik ve kültürel özelliklerine ilişkin çıkarımlarda bulunur” ifadesi Sosyal Bilgiler dersinde sanal gezinti yapmaya uygundur. Bu kazanım doğrultusunda Türk ve İslam Eserleri Müzesi gibi ilgili müzelere sanal gezinti yapılarak o döneme ilişkin somut eserlerden yola çıkarak kurulan ilk Türk Devletleri hakkında bilgi edinilebilecektir. 3. kazanım olan “Türklerin İslamiyet’i kabulleri ile birlikte siyasal, sosyal ve kültürel alanlarda meydana gelen değişimleri fark eder.” kazanımı doğrultusunda sanal turlar yaptırılarak İslamiyet’in kabulünden sonra ortaya çıkan değişimlerin fark edilmesini sağlamak amacıyla döneme ait eserler gösterilerek İslamiyet öncesindeki yaşantı ve İslamiyet sonrasındaki yaşantı hakkında çıkarımda bulunulabilir. Yapılacak olan sanal gezinti ile öğrencide merak uyanacak ve süreçte daha aktif olacaktır (MEB, 2018).

7. Sınıf Kültür ve Miras Öğrenme Alanı Konuları:

Beylikten Cihan Devletine
İnsanı Yaşat ki Devlet Yaşasın
Avrupa’da Uyanış
Değişen Dünyada Değişen Osmanlı
Osmanlı’dan Kalan Mirasımız
Zihin Haritası
Değerlendirme

7. Sınıf Kültür ve Miras öğrenme alanı kazanımları genel olarak müzeye açık bir şekilde yönlendirmese de sanal gezinti ile desteklemeye uygundur 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Kültür Miras öğrenme alanı Değişen Osmanlı ve Osmanlı’dan Kalan Mirasımız konuları doğrultusunda Türk ve İslam Eserleri Müzesi’ne sanal gezinti yapılarak o döneme ait somut eserler görülebilir.

Sosyal Bilgiler 5. Kazanım “*Osmanlı kültür, sanat ve estetik anlayışına örnekler verir.*” ifadesi açık bir şekilde programda müze gezisi yapılmalı şeklinde ifade edilmemiş fakat bir müze gezintisi ile Osmanlı Devleti dönemine ait sanat ve kültür alanında eserler somut olarak görüldüğünde ders daha kalıcı hale gelecektir (MEB, 2018). Müzeye gitmek ise her zaman mümkün olmadığından sanal gezinti ile sınıf ortamı müzeye dönüşmüş olacaktır.

2.7. İlgili Yayın ve Araştırmalar

Bu bölümde Sosyal Bilgiler öğretiminde sanal müze kullanımına ilişkin yapılan makale ve tezler incelenmiştir.

2.7.1. Makaleler

Çalışkan, Önal ve Yazıcı (2016)’nın yapmış olduğu “*Öğretim Etkinliklerinde Sanal Müzelerin Kullanımına İlişkin Sosyal Bilgiler Öğretmen Adayları Ne Düşünüyor?*” adlı makalede Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının müze ve sanal müze eğitimi hakkındaki yaklaşımları incelenmiştir. Araştırmaya seçilen çalışma grubu ölçüt örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Araştırmaya Niğde Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Eğitimi Programı üçüncü yarıyılındaki “Sanat ve Estetik” ile yedinci yarıyılındaki “Özel Öğretim Yöntemleri-II” dersi gibi müze eğitimi ile ilgili bilgi veren dersleri almış, 2012-2013 eğitim öğretim yılında dördüncü sınıf olarak öğrenimlerine devam eden 30 öğretmen adayı gönüllü

olarak katılmış fakat araştırma 24 öğrencinin katılımı ile tamamlanmıştır. Araştırmada tek gruplu ön test ve son test modeli kullanılmış. Katılımcılara sanal müze ile eğitimin verilmesinden önce onların genel müze eğitimi ve sanal müze ile ilgili bilgilerini ölçen açık uçlu sorulardan oluşan iki ayrı ön test formu uygulanmış. Deney sonrası son test formu uygulanarak toplamda üç ayrı soru formu uygulanmıştır. Toplanan veriler nitel veri çözümleme yöntemlerinden içerik analizi ile çözümlenmiştir. Araştırmanın sonucunda katılım sağlayan öğrencilerin hepsi müze eğitiminin öğrenmelerin kalıcılığını sağlamada katkı sağladığını belirtmişlerdir. Ayrıca müze eğitiminde en önemli sorunun kalabalık sınıflar olduğu belirtilmiştir. Öğretmen adayları sanal müzelerin olumlu- olumsuz yönlerinin olduğunu dile getirmişler. Sanal müzelerin en olumlu katkısının müzelere erişim kolaylığı olduğu ifade edilirken olumsuz yönü olarak ise sanal müzelerin gerçek bir müze ortamının hissini veremeyeceği şeklinde düşüncelerini belirtmişlerdir.

Koca ve Daşdemir (2018) “*Sosyal Bilgiler Öğretiminde Sanal Tur Uygulamaları*” adlı makalede Sosyal bilgiler öğretiminde sanal tur uygulamalarının öğrenci başarısına etkisi araştırılmıştır. Çalışmada 7.sınıf sosyal bilgiler dersindeki Kültür ve Miras öğrenme alanında Türk Tarihine Yolculuk ünitesi ele alınmıştır. Araştırmada deney deseni uygulanmış. Deney ve kontrol grubu oluşturularak ön test ve son test uygulanmış. Veriler 20 soruluk çoktan seçmeli test hazırlanarak toplanmıştır. Araştırma deney grubu 96, kontrol grubu 99 öğrenci olmak üzere toplam 195 öğrencinin katılımıyla gerçekleşmiş. Toplanan veriler SPSS 21 programında istatistiki verilere dönüştürülmüştür. Sonuç olarak sanal tur uygulamalarının geleneksel yöntemlere göre akademik başarı üzerinde daha etkili olduğu saptanmıştır. Ayrıca çalışmada deney grubu öğrencilerinin evde bilgisayar sahibi olma durumları, sosyoekonomik düzeyleri ve cinsiyet özellikleri gibi değişkenlerine de bakılmıştır.

Yıldırım ve Tahiroğlu (2012) “*Sanal Ortamda Gerçekleştirilen Müze Gezilerinin İlköğretim Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutumlarına Etkisi*” adlı makalede sanal ortamda gerçekleştirilen müze gezilerinin öğrencilerin ilköğretim 5.sınıf Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumlarını nasıl etkilediğini belirlemeyi amaçlamışlardır. Araştırmada ön test ve son test kontrol gruplu deneme modeli kullanılmış. Deney grubuna 5.sınıf sosyal bilgiler dersi programında yer alan etkinliklerin yanı sıra sanal müze gezileri yaptırılırken kontrol grubuna sadece etkinlikler yaptırılmıştır. Her iki gruba da deney öncesi ön ölçüm deney sonrası son ölçüm yapılmıştır. Araştırmanın evrenini Aksaray ilinde bir ilköğretim okulundaki 5.sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. 15’i deney, 17’si kontrol grubu olmak üzere toplam 32

öğrenci üzerinde yapılmıştır. Veri toplama aracı olarak Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutum Ölçeği kullanılmış. Toplanan veriler SPSS-15 programı ile analiz edilmiştir. Sonuç olarak ise sanal müze gezisi ile desteklenerek yapılan etkinliklerin öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutum puanlarını yükselttiği saptanmıştır. Müze gezileri ile desteklenerek yapılan etkinliklerin derse ve konuya yönelik öğrenci tutumlarını ve kazanımlarını olumlu yönde etkilediği belirlenmiştir.

Aladağ, Akkaya ve Şensöz (2014) “*Sosyal Bilgiler Dersinde Sanal Müze Kullanımının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi*” adlı makalede Sosyal bilgiler dersinde sanal müze kullanılmasının değerlendirilmesi amacıyla yapılan bir çalışmadır. Araştırmanın çalışma grubunu Aydın ilinde görev yapan, derslerinde sanal müze kullanan 10 öğretmen oluşturmaktadır. Veriler nitel araştırma yöntemlerinden yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Görüşmeler ortalama 30 dakika sürmüştür ve görüşme sırasında ses kayıt cihazı kullanılmıştır. Toplanan veriler tümevarımcı analiz kullanılarak analiz edilmiştir. Sonuç olarak öğretmenlerin sanal müzeleri önemli bir ders materyali olarak gördükleri sonucuna varılmış. Sınırlı olsa öğrencilere gerçek ziyaret hissi yaşatmasına ve internet üzerinden erişim sağlanmasına vurgu yapılmıştır. Kullanım sırasında bazı sıkıntılarla da karşılaşıldığı belirtilmiştir.

Altınbay ve Gümüş (2020) “*Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Sanal Tur Uygulamalarıyla İlgili Görüşleri*” adlı makalede, sanal tur uygulamaları ve bu uygulamaların sosyal bilgiler dersinde etkin kullanımına yönelik sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerini belirlemek amaçlanmıştır. Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışmasına göre yapılmıştır. Veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme sırasında ses kaydı tutulmuştur. Araştırma, Bursa’da farklı okullarda görev yapan 25 sosyal bilgiler öğretmeni ile yapılmıştır. Veriler betimsel analiz yöntemi ile analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda araştırmaya katılan öğretmenlerin genelinin sanal tur uygulamalarına yönelik bakışlarının olumlu olduğu saptanmıştır. Hem maliyet hem de öğrenmelerin kalıcılığı açısından faydalı buldukları görülmüştür.

Çığır Dikyol ve Şar İşbilen (2019) “*Tarih Öğretiminde Yeni Bir Kavram: Sanal Tarihsel Mekân*” adlı makale çalışmasında tarihi mekân kavramının, günümüz teknolojisiyle sanal tarihi mekanlara dönüşmesinin eğitimde kullanımına ilişkin değerlendirme yapılmıştır. Araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesiyle gerçekleştirilmiştir. Araştırmada tarih konularının öğretiminde sanal tarihsel mekanları kullanmanın artıları ve

eksileri üzerinde durulmuş. Ayrıca teknolojinin imkanlarını eğitimde bilinçli bir şekilde kullanmanın gerekliliğini ortaya koymaya çalışmışlardır.

Çınar, Utkugün ve Gazel (2021) “*Sosyal Bilgiler Dersinde Sanal Müze Kullanımı Hakkında Öğrenci Görüşleri*” adlı makale çalışmasında sosyal bilgiler dersinde sanal müze kullanımı üzerine öğrenci görüşlerini belirlemeyi amaçlamışlardır. Nitel yöntemin kullanıldığı araştırmada fenomenolojik desen kullanılarak öğrencilerin sanal müze kullanımı hakkında görüşleri, bakış açıları belirlenmiştir. Sanal müze görüş formu ile toplanan veriler betimsel analiz ile çözümlenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu İstanbul Arnavutköy’de bulunan devlete bağlı ortaokullarda 7.sınıfta öğrenim gören 100 öğrenci oluşturmuştur.

Aktaş, Yılmaz ve İbrahimoğlu (2021) “*Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Sanal Müze Kullanımına Yönelik Tutumları*” adlı makalede öğretmenlerin sanal müze kullanımına yönelik tutumlarını cinsiyet, yaş, medeni durum, mesleki kıdem, branş gibi değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amaçlanmıştır. Karma modelin kullanıldığı araştırmada açıklayıcı desen ve yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak veriler toplanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu İstanbul’da görev yapan 126 Sosyal Bilgiler Öğretmeni oluşturmaktadır. 126 öğretmene anket uygulanmış aynı zamanda ankete katılan öğretmenlerden 13 kişiyle yarı yapılandırılmış görüşme yapılarak veriler toplanmıştır. Verilerin analizinde Shapiro-Wilk testi, t-testi, tek yönlü varyans analizi kullanılmış. Ayrıca yarı yapılandırılmış görüşme formuna verilen cevaplar kodlanarak analiz edilmiştir.

İlhan, Tokmak ve Aktaş (2021) “*Sosyal Bilgiler Öğretmen adaylarının Sanal Müze Deneyimleri*” adlı makale çalışmasında sosyal bilgiler öğretmen adaylarının deneyimlerini incelemişlerdir. Nitel yöntemle yapılan araştırmada doküman analizi kullanılmıştır. Verilerin analizinde ise içerik analizi kullanılmıştır. Araştırma Yıldız Teknik Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Eğitimi Ana Bilim Dalı’nda öğrenim gören öğretmen adayları ile yapılmıştır. Veri toplama aracı olarak sanal müze turu değerlendirme formu kullanılmıştır.

2.7.2. Tezler

Ustaoglu (2012) “*İlköğretim 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Türk Tarihinde Yolculuk Ünitesinde Sanal Müzelerin Kullanımının Öğrenci Başarısına Etkisi*” adlı yüksek lisans tez çalışmasında 7. Sınıf Sosyal bilgiler dersi Türk Tarihinde Yolculuk ünitesinde sanal müze kullanarak yapılan öğretimin öğrenci başarısına etkisi incelenmiştir. Araştırma Ankara ili Battalgazi ilköğretim okulunda öğrenim gören 7.sınıf öğrencileri ile yapılmıştır. Araştırmada

deneySEL desen modeli kullanılmış. Ön test ve son test kontrol gruplu desen tercih edilmiştir. Veriler 20 soruluk başarı testi ile toplanmış. Elde edilen veriler ise SPSS-15 programı ile analiz edilmiştir. Deney öncesi yapılan ön test sonuçları deney grubu ve kontrol grubunun yaklaşık olarak çıkmış. Kontrol grubunda ön test ve son test puanları arasında anlamlı farklılık tespit edilmiş. Deney grubunda da ön test ve son test puanları arasında anlamlı farklılık olduğu görülmüş. Sanal müze gezileri kullanılarak öğretimin yapıldığı deney grubu ile sadece öğretmen anlatımına dayanarak öğretimin yapıldığı kontrol grubunda yer alan öğrencilerin başarı seviyelerinde deneysel işlem sonrası son test sonuçları karşılaştırıldığında deney grubunun lehine sonuçlar alınmıştır. Ayrıca sanal müze kullanılan deney grubu öğrencilerinde diğer ders için merak uyandırdığı görülürken geleneksel eğitimin yapıldığı kontrol grubunda diğer ders için merak uyandırmadığı görülmüştür.

Peker (2014) 'in yapmış olduğu "*Sosyal Bilgiler Dersinde Sanal Müze Kullanımı ve Sosyal Bilgiler Öğretmeni Adaylarının Sanal Müze Kullanımına Yönelik Tutumları*" adlı yüksek lisans tez çalışmasında geleceğin sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinde sanal müze kullanımına yönelik tutumları araştırılmıştır. Araştırmada İlişkisel Tarama Modeli kullanılmıştır. Veriler 21 maddeden oluşan 5'li Likert Tipi Ölçekle toplanmış ve toplanan veriler SPSS-18.0 programı ile analiz edilmiştir. Araştırma, Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilgiler Eğitimi Öğretmenliği 2012-2013 eğitim ve öğretim döneminde 1.sınıf, 2.sınıf, 3.sınıf ve 4. Sınıfta öğrenim gören 197 öğretmen adayı ile yapılmıştır. Sonuç olarak öğretmen adaylarının okullarda sanal müze kullanımını önemsedikleri ve sanal müze kullanımının kalıcı öğrenmeler sağladığı saptanmıştır. Ayrıca öğretmen adaylarının sanal müze gezilerinin yararlı ve gerekli olduğunu ifade ettikleri görülmüştür.

Turgut (2015) "*Sosyal Bilgiler Dersinde Bir Eğitim Aracı Olarak Sanal Müzelerden Yararlanma*" adlı yüksek lisans tezinde sosyal bilgiler derslerinde sanal müzelerin öğretmenler tarafından nasıl bir eğitim aracı haline getirilebileceğini ortaya koymayı amaçlamıştır. Araştırma nitel araştırma desenlerinden eylem araştırması ile yapılmıştır. Çalışma 2014-2015 eğitim ve öğretim yılında İzmir Aliğa ilçesinde yer alan Aliğa Toki Ortaokulu 8/B şubesinde öğrenim gören 10 kız 9 erkek olmak üzere toplam 19 öğrenci ile yürütülmüştür. Veri toplama aracı olarak video kayıt, etkinlik değerlendirme formları kullanılmış. Araştırmanın son kısmında ise yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Toplanan veriler betimsel analiz yöntemi ile değerlendirilmiştir. Araştırmanın sonucunda sanal müzelerden yararlanmak için yapılan etkinlik programının, kazanımların aktarılmasında

etkili olduğu görülmüştür. Öğrencilerin, kroki çizme, şiir yazma, drama, hikaye yazma ve sanal müze hazırlama etkinlikleri ve grup çalışmalarını beğendikleri, ders sırasında kendilerini müzede gibi hissettikleri ve derslere dinamiklik kattığı görülmüştür. Ayrıca öğrencilerin kendi sanal müzelerini hazırlayabilecekleri sonucuna da varılmıştır.

Aktaş (2017) “*Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Sanal Müze Kullanımına Yönelik Tutumları*” adlı yüksek lisans tezinde okullarda Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin sanal müze kullanım düzeyini ve bu teknik konusunda sahip oldukları tutumları belirlemek amaçlanmıştır. Bu doğrultuda sosyal bilgiler öğretmenlerinin sanal müze kullanımına yönelik tutum puanları cinsiyet, yaş, mesleki kıdem, eğitim düzeyi medeni durum ve branş değişkenine göre farklılık göstermekte midir ayrıca sosyal bilgiler dersinde öğretmenlerin sanal müzeden yararlanma ile ilgili görüşleri nelerdir? gibi sorulara cevap aranmıştır. Araştırma karma yöntem açıklayıcı desen ile yapılmıştır. Araştırma İstanbul ilinde yapılmış. İstanbul’un farklı ilçelerinde toplam 126 öğretmene anket uygulanmış. Ankete katılan 13 öğretmenle ise görüşme yapılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak nicel kısımda 5’li Likert Tipi Tutum Ölçeği uygulanmış nitel kısımda ise yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda katılımcıların sanal müze kullanımına yönelik tutum puanları incelendiğinde sanal müze kullanımına yönelik algılarının yüksek olduğu görülmüştür. Cinsiyet değişkenine göre bakıldığında kadınların ortalamasının, erkeklerin ortalamasından düşük olduğu görülsede yapılan t-testi sonucu kadınlar ve erkekler arasında anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna varılmıştır. Mesleki kıdem, yaş, eğitim düzeyi değişkenlerinde de anlamlı farkın olmadığı araştırma sonucunda görülmüştür.

Bayındır (2022) “*Öğretmenlerin Sanal Müzeleri ve Müzelerin Çevrim içi Hizmetlerini Kullanımlarına İlişkin Yaklaşımlarının İncelenmesi*” adlı yüksek lisans çalışmasında betimsel tarama modeli kullanılmış. Araştırmacı sosyal medya platformlarını kullanarak veriler toplamış. Sanal müze kullanımını nasıl yaptıkları yani nereden erişim sağladıkları, kademe branşlara göre en çok sanal müze tercihlerini, sanal müze kullanım amaçları, kullanmayan öğretmenlerin neden kullanmadığı gibi konularda veriler toplanmıştır.

Kayakıran (2022) “*Sanal Müze Ziyaretçilerinin Memnuniyet Düzeyi ve Gerçek Zamanlı Müze Ziyaretlerine Etkisi*” adlı yüksek lisans çalışması nicel araştırma yöntemi ile yapılmış. Veriler anket tekniği ile toplanarak SPSS 23 programı ile analiz edilmiş. Araştırma evrenini sanal müzede sanal tur yapan yerli ziyaretçiler oluşturmaktadır. Araştırmada sanal ortamın kullanılabilir olup olmadığı, ziyaretçilerin sanal tur memnuniyetleri, gerçek zamanlı

ziyaret ile sanal tur ziyareti memnuniyeti arasındaki ilişki ve bu memnuniyetin ziyaretçilerin cinsiyeti ile ilişkisinin olup olmadığı, ayrıca bu memnuniyetin ziyaretçinin yaşı arasındaki ilişki ve gerçek zamanlı ziyaret ile ziyaretçinin demografik özellikleri arasındaki ilişki araştırılmıştır.

BÖLÜM 3

3. YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, kullanılan veri toplama yöntemi ve verilerin çözümlenmesinde kullanılan yöntem ve teknikler açıklanmıştır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Sosyal Bilgiler öğretiminde 5 ve 6.sınıf Kültür ve Miras öğrenme alanlarında sanal müze kullanımına yönelik öğretmen görüşlerinin alındığı bu araştırma nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışmasına göre yapılmıştır.

Durum çalışması yapan araştırmacı, öncelikle cevap arayacağı sorular ile uygulama yapacağı alanın uygun olmasına dikkat etmelidir. Veri toplamak için gerekli izinleri alıp, aldığı iznin sınırlarını belirlemesi gerekir. Aynı zamanda araştırmacı veri toplayacağı alan ile bütünleşmesi de gerekir. Katılımcıların aynı branştan veya aynı sınıftan gibi birbirleriyle etkileşen kişiler olmasına dikkat etmesi gerekir (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2018:270).

3.2. Araştırmanın Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2021-2022 eğitim ve öğretim yılında Konya ili merkez ilçelerinde yer alan araştırma için seçilen ve gerekli izinler alındıktan sonra görüşmelerin yapıldığı merkez ilçelerdeki ortaokullarda görev yapan Sosyal Bilgiler öğretmenleri oluşturmaktadır. Görüşmeye 29 Sosyal Bilgiler öğretmeni gönüllü olarak katılmıştır. Araştırmaya katılan 24 öğretmene ilişkin kod isim, yaş eğitim durumları ve okutmakta olduğu sınıf düzeyleri hakkında bilgiler Tablo 1' de verilmiştir. 5 öğretmen ile yapılan görüşme yeterli veri sağlamadığı için değerlendirilmemiştir.

Tablo 1 Görüşmeye Katılan Öğretmenlerin Demografik Özellikleri

No	Kod İsim	Yaş	Mezuniyet Durumu	Okutmakta Olduğu Sınıf
1	Ö. 1	39	Eğitim Fakültesi	5-6-7-8
2	Ö. 2	47	Eğitim Fakültesi	5-6-7-8
3	Ö. 3	46	Eğitim Fakültesi	5-6-7-8
4	Ö. 4	48	Eğitim Fakültesi	5-6-7-8
5	Ö. 5	41	Eğitim Fakültesi	5-6-7-8
6	Ö. 6	38	Eğitim Fakültesi	5-6-7-8
7	Ö. 7	40	Eğitim Fakültesi	5-6-7-8
8	Ö. 8	40	Eğitim Fakültesi	5-6-7-8
9	Ö. 9	45	Eğitim Fakültesi	5-6
10	Ö. 10	40	Eğitim Fakültesi	5-6-7-8
11	Ö. 11	40	Eğitim Fakültesi	5-6-7-8
12	Ö. 12	45	Eğitim Fakültesi	5-6
13	Ö. 13	45	Eğitim Fakültesi	5-6
14	Ö. 14	43	Eğitim Fakültesi	5-6
15	Ö. 15	45	Eğitim Fakültesi	5-6
16	Ö. 16	47	Eğitim Fakültesi	5-6-7-8
17	Ö. 17	50	Eğitim Fakültesi	5-6
18	Ö. 18	46	Eğitim Fakültesi	5-6
19	Ö. 19	51	Eğitim Fakültesi	5-6
20	Ö. 20	57	Eğitim Fakültesi	5-6
21	Ö. 21	45	Eğitim Fakültesi	5-6-7-8
22	Ö. 22	42	Eğitim Fakültesi	5-6
23	Ö. 23	45	Eğitim Fakültesi	5-6
24	Ö. 24	48	Eğitim Fakültesi	5-6

Toplam:24

Tablo 1’de görüldüğü üzere araştırmaya Millî Eğitim Bakanlığı’na bağlı okullarda görev yapan 11’i kadın 13’ü erkek olmak üzere toplam 24 Sosyal Bilgiler öğretmeni gönüllü olarak katılmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin 1’i 38, 1’i 39, 4’ü 40, 1’i 41, 1’i 42, 1’i

43, 6'sı 45, 2'si 46, 2'si 47, 2'si 48, 1'i 50, 1'i 51 ve 1'i 57 yaş düzeyindedir. Görüşmeye katılan öğretmenlerin mezuniyet durumlarını incelediğimizde Tablo 1'de görüldüğü gibi hepsi Eğitim Fakültesi mezunudur. Ayrıca Tablo 1'i incelediğimizde araştırmaya katılan öğretmenlerin 12'si 5, 6, 7 ve 8. Sınıf düzeyinde sınıfları okuturken 12'si de sadece 5 ve 6. Sınıf düzeyindeki öğrencilerin dersine girmektedir. Araştırmaya katılan 4'ü kadın 1'i erkek olmak üzere 5 öğretmenin görüşme formları yeterli veri sağlamadığı için değerlendirilmemiştir.

3.3. Veri Toplama Araç ve/veya Teknikleri

Araştırmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanarak 29 öğretmen ile görüşme yapılmıştır. Bir öğretmen görüşme formu hazırlanmıştır. 24 öğretmen ile yapılan görüşme formu değerlendirilerek araştırmacı tarafından analizi yapılmıştır.

Yarı yapılandırılmış görüşme sabit seçenekli cevaplama ve alanda derinlemesine gidebilmeyi birleştirir. Analizin kolay olması, derinlemesine bilgi sağlaması aynı zamanda görüşenin kendini ifade edebilmesi gibi avantajları olduğu gibi; görüşmede kontrolün kaybedilmesi, gereksiz konulara fazla zaman harcanması, görüşme yapılan kişilerle belirli standartlarda yaklaşamadığından dolayı güvenilirliğin azalması gibi dezavantajlarda bulunmaktadır (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2018:159).

Görüşme sürecinde görüşmeci hem kendisinin hem de görüşülen kişinin ifadelerine, mimiklerine davranışlarına samimiyetine dikkat etmesi gerekir. Çünkü bu ifadelerin ilettiği mesajlar vardır. Bu mesajlar karşısındaki kişinin davranışlarını değiştirebilir ya da pekiştirebilir (Kahn&Cannel, 1975:8 akt. Karasar, 2018:216).

Görüşme soruları hazırlandıktan sonra uzman tarafından değerlendirilmiştir. Uzman tarafından değerlendirilen görüşme sorularına son şekli verilerek görüşme formu oluşturulmuştur. Görüşme formunda yer alan sorular 5.sınıf Kültür ve Miras öğrenme alanı ile 6.sınıf Kültür ve Miras öğrenme alanı içerisindeki konular doğrultusunda hazırlanmıştır. Görüşme formu ekler bölümünde yer almaktadır. Görüşme formunda yer alan sorular açık, net, anlaşılır ve açık uçlu ifadelerden oluşmaktadır. Görüşme formu Konya Valiliği İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden alınan izin ile Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı okullarda görev yapan Sosyal Bilgiler öğretmenlerine uygulanmıştır.

3.4. Verilerin Toplanması

Verilerin toplanmasında öncelikli olarak araştırma yapılacak okullar belirlenerek Konya Valiliği İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden gerekli izinler alınmıştır. Araştırma için seçilen 5 ve 6.sınıf Kültür ve Miras öğrenme alanlarının içeriğindeki konuların aktarımında kullanılan sanal müzelerin konunun kalıcılığında katkısı belirlenmeye çalışılmıştır. Veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır.

Araştırmanın verileri yarı yapılandırılmış görüşmeler ile toplanmıştır. Görüşmeler 20/01/2022 - 20/05/2022 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Görüşme yapılmadan önce gerekli izinlerin alındığı okullara gidilerek öğretmen ile yüz yüze görüşülmüş ve araştırmanın amacı hakkında öğretmene bilgi verilmiştir. Araştırmaya gönüllü olarak katılım sağlamak isteyen öğretmenler ile görüşme için uygun gün ve saat belirlenerek randevu alınmıştır. Görüşme günü, genel olarak öğretmenin dersinin olduğu fakat boş saatinin olduğu ders takvimine göre öğretmenin isteği doğrultusunda ayarlanmıştır. Görüşme için okul yönetiminden de yardım istenmiştir. Görüşme okul ortamında boş bir sınıfta sadece katılımcının olduğu sessiz bir ortamda gerçekleşmiştir. Görüşme sürecinde kayıt cihaz kullanmak için öğretmenden izin istenilmiş ancak öğretmen görüşme kaydı için onay vermediği için görüşme kayıt altına alınmamıştır. Görüşme süreci samimi bir sohbet havası içerisinde olup zaman zaman standart soruların dışına çıkmıştır. Görüşme sürecinde görüşler görüşmeci tarafından bir deftere yazılmıştır.

Görüşmenin öncesinde öğretmene, görüşmenin amacı hakkında kısa bilgi verilmiştir. Görüşme başlamadan önce formu incelemesi için form öğretmene verilmiş ve kişisel bilgilerinin doldurulması istenmiştir. Görüşmede öğretmenin izni olmadığı için ses, görüntü kayıt cihazı kullanılmamıştır. Görüşmeler en az 30 en fazla 50 dakika içerisinde gerçekleşmiştir. Görüşme sırasında kurallara göre hareket edilmiş, görüşme soruları genel olarak sırayla sorulmuştur. Katılımcı öğretmen tarafından anlaşılmayan sorular anlaşılır bir şekilde ifade edilmiştir. Daha önce sorulan sorular olduğu için öğretmenlerden “daha önce de belirtmişsiniz örnek verebilir misiniz?” şeklinde örnekler istenmiştir. Görüşme esnasında öğretmeni yönlendirici ifadelerden uzak durulmuştur.

3.5. Verilerin Çözümlemesi

Nitel araştırmalar bir konun ne kadar iyi olduğundan ziyade daha geniş bir bakış açısıyla ilgilenir. Yani bir dersin nasıl öğretildiği, bu ders için nasıl hazırlık yapıldığı,

öğrenme sürecini olumlu-olumsuz yönde etkileyen faktörler gibi birçok faktörü araştırır (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2018:252).

Bu araştırmanın verilerin çözümlenmesi aşamasında içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizi araştırmada metin üzerinde kodlamalar yaparak kategorilerin oluşturulduğu ve sık tekrar eden kelimelerin belirlendiği bir tekniktir.

İçerik analizi, belli kurallara göre kodlamalarla bir metindeki bazı sözcüklerin kategorileri ile özetlendiği bir tekniktir. Bir mesajın belli özelliklerinin tarafsız ve sistematik bir şekilde tanınmasına dönük çıkarımların yapıldığı bir tekniktir (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2018:259).

İçerik analizinde esas gaye, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Toplanan veriler öncelikle kavramsallaştırılır. Sonra ortaya çıkan kavramlara göre mantıklı bir şekilde düzenlenip buna göre veriyi açıklayan temaların belirlenmesi gerekmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2018: 242).

BÖLÜM 4

4. BULGULAR

Bu bölümde araştırma verilerin çözümlenmesi sonucunda elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Araştırmanın bulguları, görüşme formu verilerinin incelenmesi ve yorumlanması başlıklar altında verilmiştir.

4.1. Görüşmelerden Elde Edilen Bulgular

Öğretmenlerle yapılan yarı yapılandırılmış görüşmelerden elde edilen bulgular, görüşme soruları oluşturulan Tablolara kategorileştirilerek başlıklar altında verilmiştir.

4.1.1. Öğretmenlerin Sanal Müze Hakkında Görüşleri

Öğretmenlere sanal müze hakkında ne düşündükleri ilk soru olarak sorulmuştur. Öğretmenlerin sanal müze hakkında farkındalıkları diğer soruları etkiyeceğinden dolayı ilk soru olarak sorulmuştur. Öğretmenlerin “*Sanal Müze Hakkında Ne Düşünüyorsunuz?*” sorusuna verdikleri yanıtlar ve frekans dağılımı Tablo 2’ de verilmiştir.

Tablo 2’de görüldüğü gibi, öğretmenlere sorulan sanal müze hakkında ne düşündükleri üzerine soruya verdikleri yanıtlara baktığımızda, öğretmenlerin 10’u “fırsat ve imkân eşitliği”, 10’u “faydalı/gerekli”, 9’u “zaman, mekân ve parasal tasarruf/ekonomiklik”, 6’sı “teknoloji / erişim kolaylığı”, 4’ü “müzeye alternatif uygulama”, 3’ü görsel öğrenme, 2’si kullanışlı/işlevsel uygulama”, 2’si “kalıcı öğrenme”, 1’i “sınıf/okul dışı eğitim” olarak sanal müze hakkında betimlemeler yapmışlardır. Öğretmenlerin yanıtlarına baktığımızda çok çeşitli yanıtlar verdiklerini, tanımlamalar yaptıklarını görebilmekteyiz.

Tablo 2 Öğretmenlerin Sanal Müzeye İlişkin Görüşleri ve Frekans Dağılımları

Tema	Kod	F
Sanal müze	-Fırsat ve İmkân Eşitliği	10
	-Faydalı Bir Uygulama	10
	-Ekonomiklik	9
	-Teknoloji	6
	-Müzeye Alternatif	4
	-Görsel Öğrenme	3
	-Kullanışlı/İşlevsel	2
	-Kalıcı Öğrenme	2
	-Keyifli/Eğlenceli	1
	-Sınıf/ Okul Dışı Eğitim	1
Toplam		48

Tablo 2’yi incelediğimizde öğretmenlere sorulan “*Sanal Müze Hakkında Ne Düşünüyorsunuz?*” sorusuna verdikleri yanıtlarda birden çok tanımlamalar yaptıklarını görebilmekteyiz. (Ö2), (Ö5), (Ö8), (Ö9), (Ö10), (Ö11), (Ö12), (Ö15), (Ö18) ve (Ö23) öğretmen, sanal müze hakkında ne düşünüyorsunuz sorusuna Fırsat ve imkân eşitliği olarak betimlemeler yapmışlardır. (Ö2), “*Öğrencilerin gidemedikleri yerleri canlı olarak 360 derece gezebilmelerini ve oralarla ilgili bilgi almaları açısından önemlidir*” şeklinde ifade ederken fırsat ve imkân eşitliğini vurgulamıştır.

(Ö5), “*(...) Sanal müzelerin kullanılmasının temel amacı kişilerin gidemeyeceği müzeler hakkında bilgi almasını sağlar*” şeklinde tanımlarken yine fırsat ve imkan konusunu vurgulamıştır.

(Ö8), “*Sosyo-ekonomik yetersizlik gibi faktörlere karşın eserleri ziyaret edebilmemizi sağladığı için Sosyal Bilgiler dersinin amacına ulaşmasına katkı sağlamaktadır*” şeklinde ifade ederken hem ekonomik boyutuna hem de gidilemeyen bir müzenin gezilebilmesine fırsat ve imkân sunduğuna değinmiştir.

(Ö9) bu konuda düşüncelerini, “*(...)gidemediğimiz şehir veya ülkelerdeki ortak miras eserlerini bu sayede ziyaret edebiliyoruz. Özellikle pandemi sürecinde de gerekliliği artmıştır*” şeklinde belirtmiştir.

(Ö10), “(...) fiziksel olarak gitmemiz mümkün olmayan yerleri ziyaret etmemizi mümkün kılan bir sistem” şeklinde bir tanımlama yaparak fırsat ve imkân sunmasına vurgu yapmıştır.

(Ö11), sanal müze hakkında düşüncelerini, “(...) fırsat bulamayanlar için sanal müze kurtarıcı rol oynuyor(...)” şeklinde ifade ederken fırsat ve imkân sağladığını belirtmiştir.

(Ö12) de “İmkânı olmayan vatandaşlar açısından son derece yararlı buluyorum (...)” şeklinde ifadesiyle fırsat ve imkân sunduğuna vurgu yapmıştır.

(Ö15), “(...) özellikle gitme imkânı olmayacaklar için (yurt dışı veya şehir dışı) müzeleri gezmek başarılı bir uygulama aynı zamanda bilgi edinme yolu olabilir” şeklinde düşüncesinde fırsat ve imkân sağladığını belirtmiştir.

(Ö18), “(...) müzeye gitme imkânı olmayan öğrenciler için bir fırsattır (...)” diyerek fırsat ve imkân sunmasına vurgu yapmıştır.

(Ö23) ise “Sanal müze öğrencilerin gitme imkânı olmayan yerlere görsel olarak katkı sağlaması açısından faydalıdır” şeklinde ifadesiyle sanal müzenin fırsat ve imkân sunmasına vurgu yapmıştır.

(Ö1), (Ö4), (Ö6), (Ö13), (Ö15), (Ö16), (Ö17), (Ö18), (Ö19) ve (Ö24) öğretmenler sanal müzeyi faydalı ve gerekli bir uygulama olarak tanımlamışlardır. (Ö1) bu konuda düşüncelerini, “Faydalı bir uygulama olduğunu düşünüyorum. Özellikle akıllı tahta/ etkileşimli tahta kullanımıyla birlikte daha etkili olduğunu düşünüyorum.” şeklinde ifade etmiştir.

(Ö4), “Gerek örgün eğitimde gerek halk eğitiminde kullanılacak oldukça faydalı bir uygulama” olarak tanımlamıştır.

(Ö6), “Farklı şehirlerde müzeleri görmemizi kolaylaştırdığı için tabii ki faydalı olduğunu düşünüyorum” şeklinde açıklamıştır.

(Ö13), bu konuda “Kullanışlı, güzel, faydalı bir uygulama (...)” olarak düşüncelerini belirtmiştir.

(Ö15), “Faydalı olabilecek bir uygulama olduğunu düşünüyorum. Özellikle gitme imkânı olmayanlar için (...)” şeklinde ifade etmiştir.

(Ö16), “Çok faydalı olduğunu düşünüyorum. Müzeye gidemeyen öğrencilerimiz için (...)” şeklinde düşüncelerini belirterek faydalı olduğuna vurgu yapmıştır.

(Ö17), “Ülkemizin farklı şehirlerinde bulunan müzelerin sanal ortamda gezilebilir olması faydalı bir etkinliktir (...)” diyerek faydalı olmasına vurgu yapmıştır.

(Ö18), “Sanal müze uygulamasının faydalı olduğunu düşünüyorum(...)” faydası üzerinde durmuştur.

(Ö19), “(...) konuların görsellerle somutlaştırılması anlamında oldukça faydalı bir uygulamadır” şeklinde ifade etmiştir.

(Ö24) ise, “Sanal müze faydalı ve gerekli olduğundan kullanılması uygundur” diyerek sanal müze kullanımının fayda sağlayacak bir uygulama olmasına vurgu yapmışlardır.

(Ö3), (Ö5), (Ö6), (Ö8), (Ö11), (Ö13), (Ö14), (Ö17) ve (Ö20) öğretmen sanal müzeyi zaman, mekan ve parasal açıdan ekonomik bir uygulama olarak betimlemişlerdir. (Ö3), “(...) ucuz bir uygulama” olarak betimlerken sanal gezinti yapabilmek için herhangi bir ücret talep edilmediği, parasal olarak ekonomik olmasına vurgu yapmaktadır. (Ö5), “(...) kişilerin daha fazla bilgi alması ve yeniden tekrar tekrar girebilip bilgi alabileceği bir uygulama” olarak ifade ederken sınırlama olmadığını belirtmiştir.

(Ö6), “Farklı şehirlerdeki müzeleri görmemizi kolaylaştıran(...)” olarak ifade ederken, (Ö8), “Sosyo-ekonomik yetersizlik gibi faktörlere karşın eserleri ziyaret edebilmemizi sağladığı için Sosyal Bilgiler dersinin amacına ulaşmasına katkı sağlamaktadır” şeklinde ifade etmiştir.

(Ö11), “Ulaşım ne kadar gelişse de kentsel yaşam ve beraberinde getirdiği iş yoğunluğu insanların gezip görme ve öğrenme alanlarına olumsuz yansıyor. Bu noktada sanal müzeyi olumlu buluyorum. Fırsat bulamayanlar için sanal müze kurtarıcı rol oynuyor(...)” şeklinde ifade ederken zaman bulamayıp gidemeyen kişilere vurgu yaparak zamandan tasarruf sağladığı için ekonomik olduğunu vurgulamıştır.

(Ö13), “(...) Zaman ve mekan bakımından herkesin rahatlıkla gezebileceği ekonomik bir müze türü” olarak tanımlamıştır.

(Ö14), “(...) gerek zamandan gerek ulaşım açısından tasarruflu bir müze çeşididir”. Şeklinde ifade etmiştir.

(Ö17), “Ülkemizin farklı şehirlerinde bulunan müzelerin sanal ortamda gezilebilir olması (...)” biçiminde betimlerken mekân bakımından ekonomik olmasına vurgu yapmıştır.

(Ö20), “Bir müzeye gitmeden ön bilgi sahibi olmak için uygun bir sistem” şeklinde tanımlarken aynı şekilde mekân bakımından ekonomik olmasına vurgu yapmıştır.

(Ö1), (Ö2), (Ö3), (Ö10), (Ö12) ve (Ö16) öğretmenler sanal müze hakkında düşüncelerini ifade ederken daha çok teknoloji ile ilişkisine ve teknolojik alt yapı sorunları üzerinde durmuşlardır. Bu konuda (Ö1), “(...) özellikle akıllı tahta/etkileşimli tahta kullanımıyla birlikte daha etkili olduğunu düşünüyorum” şeklinde betimle yaparken teknolojiye işaret etmiştir.

(Ö2), “Öğrencilerin gidemedikleri yerleri canlı olarak 360 derece olacak şekilde gezabilmeleri ve onlarla ilgili bilgi almaları açısından önemlidir” şeklinde düşünceleri yine bir yerin 360 derece gezilmesi teknolojik alt yapı ile sağlanacağından teknolojiye vurgu yapmıştır.

(Ö3), “Oldukça işlevsel, keyifli, ulaşılabilir ve ucuz uygulama” şeklindeki kısa ve öz tanımında teknolojiye değinmiştir.

(Ö10), “Teknolojik gelişmelerin artmasıyla fiziksel olarak gitmemiz mümkün olmayan yerleri ziyaret etmemizi mümkün kılan bir sistem” şeklinde tanımlamasıyla hem teknoloji hem de fırsat eşitliği üzerinde durmuştur.

(Ö12), “(...) Araştırma ve merak eden kişi için kolay erişim sağlıyor” teknolojinin gelişimi ile müzelere erişimin kolaylığı üzerinde durmuştur.

(Ö16), “Çok faydalı olduğunu düşünüyorum. Müzeye gidemeyen öğrencilerimiz için ve tabii ki internet vb. Teknolojik alt yapı imkanlarına sahiplerse müze kültürünü sanal olarak verilmesinin etkili olacağını düşünüyorum” şeklinde düşüncelerini belirtirken hem faydalı olmasına hem teknoloji ile müze kültürünün oluşmasına katkı sağlayacağına vurgu yaparken hem de müze ye alternatif bir uygulama olmasını ifade etmiştir.

(Ö14), (Ö16), (Ö20) ve (Ö22) sanal müzeyi gerçek müze kadar etkili olasa da müzeye alternatif bir uygulama olarak belirtmişlerdir. (Ö14), “*Gerçek bir müze kadar etkili olmasada gerek zamandan gerek ulaşım açısından tasarruflu bir müze çeşididir. Müzenin yerini tutmaz ancak müzeye alternatif kullanılabilir*” şeklinde betimlemiştir.

(Ö16), “*(...) Müze kültürünü sanal olarak verilmesinin etkili olacağını düşünüyorum*” diyerek müzeye alternatif bir müze türü olduğunu ifade etmiştir.

(Ö20), “*Bir müzeye gitmeden ön bilgi sahibi olmak için uygun bir sistem. Gerçeğinin yerini tutmaz*” diyerek müzeye alternatif kullanılabilir bir uygulama olduğunu belirtmiştir.

(Ö22) ise, “*Müzeleri tanımak ve alternatif müze çeşitlerini öğrenmek müzecilik konusundaki düşüncelerimizi geliştirebilir*” diyerek sanal müzenin bir müze çeşidi olduğunun üzerinde durmuştur.

(Ö17), “*Ülkemizin farklı şehirlerinde bulunan müzelerin sanal ortamda gezilebilir olması faydalı bir etkinliktir. Görsel öğrenme; farklı medeniyetlerin izlerini öğrenmek için olumlu bir uygulamadır*” şeklinde sanal müzeyi görsel öğrenme olarak tanımlamıştır.

(Ö18), “*Görsel öğrenme şeklidir*” şeklinde tanımlamıştır.

(Ö19), “*Sanal müze sosyal Bilgiler dersinde konuların görsellerle somutlaştırılması anlamında oldukça faydalı bir uygulamadır*” diyerek sanal müzenin soyut konuların görsellerle somutlanarak anlatılması üzerinde durmuştur.

(Ö3) ve (Ö13), sanal müze hakkında düşüncelerini “*kullanışlı işlevsel uygulama*” şeklinde belirtmişlerdir.

(Ö7) ve (Ö11), sanal müzenin kalıcı öğrenmeler sağladığı üzerinde de durmuşlardır. (Ö7), “*Derslerde kullanılması kalıcı öğrenmeyi artırır*” diyerek öğrenmenin kalıcı olacağına vurgu yapmıştır. Ayrıca (Ö11), “*(...) Derslerde kalıcı öğrenmeleri sağlamak ve konuyu ilgi çekici kılmak adına olumlu görüyorum*” şeklinde ifadesinde sanal müze kullanımının konuyu daha ilgi çekici hale getirdiği ve kalıcılığı sağlaması açısından önemine değinmiştir.

(Ö3), “*...İşlevsel, keyifli (...)*” diyerek sanal müzenin keyifli eğlenceli bir uygulama olduğunu ifade etmiştir.

(Ö21), “Eğitimin sadece okul içinde değil okul dışında da olmasını sağlıyor. Okulun içinde okul dışındaymış gibi hissettiren en iyi etkinliklerden biri” şeklinde tanımlarken sanal müzenin okul içinde okul dışı bir eğitim fırsatı sunmasına dikkat çekmiştir.

4.1.2. Öğretmenlerin Sanal Müzeyi Sosyal Bilgiler Dersinde Kullanma Durumuna İlişkin Görüşleri

Öğretmenlere sanal müzeyi derslerinde kullanma durumları ikinci soru olarak sorulmuştur.

Tablo 3’ü incelediğimizde öğretmenlerin bu konuda çeşitli ve farklı cevaplar verdiklerini görmekteyiz. Öğretmenlere yöneltilen sanal müzeyi derslerde kullanma durumunuz nedir sorusuna 9 öğretmen “ilgili konu ve kazanım doğrultusunda” kullandıklarını ifade etmişlerdir. 3 öğretmen “yeterli düzeyde kullanamıyorum” şeklinde cevap vermiştir. 3 öğretmen “kullanmadıklarını” belirtirken 3 öğretmen de “nadiren/birkaç kez kullandıklarını” ifade etmişlerdir. Öğretmenlerden 2’si “kullanmadıklarını fakat öğrencileri sanal müze konusunda bilgilendirip yönlendirdiklerini” ifade etmişlerdir. Öğretmenlerden 1’i “kullanıyorum” şeklinde ifade ederken, 1’i de “yeterli düzeyde kullanıyorum” şeklinde belirtmiştir. Öğretmenlerden 1’i “aralıklarla tarih ünitelerinde kullandığımı” belirtirken, 1’i de sadece “tarihe yolculuk konusunda” kullandığımı ifade etmiştir.

Tablo 3 Öğretmenlerin Sanal Müze kullanma Durumlarına İlişkin Görüşleri ve Görüşlerine İlişkin Frekans Dağılımları

Tema	Kod	F
Kullanıyorum	-İlgili konu ve kazanım doğrultusunda kullanıyorum	9
	-Birkaç kez / Nadiren kullandım	3
	-Kullanıyorum	1
	-Yeterli düzeyde kullanıyorum	1
	-Aralık’la tarih ünitelerinde kullanıyorum	1
	-Tarihe Yolculuk konusunda kullanıyorum	1
Kullanmıyorum	-Yeterli düzeyde kullanamıyorum	3
	-Kullanmadım	3
	-Kullanmadım fakat öğrencileri yönlendirdim	2
Toplam		24

(Ö3), (Ö5), (Ö8), (Ö13), (Ö16), (Ö17), (Ö19), (Ö20) ve (Ö22), sanal müzeyi ilgili konu ve kazanım doğrultusunda kullandıklarını ifade etmişlerdir. (Ö3), “*ilkçağ uygarlıkları konusunu işlerken Anadolu medeniyetleri müzesini sanal olarak gezdik. Konu kazanım doğrultusunda kullanıyorum*” şeklinde ifade etmiş ve örneklendirmiştir. (Ö5), “*Yeri ve zamanı gelince ilgili kazanımlar doğrultusunda etkileşimli tahtalar sayesinde sanal müzeleri derslerimde kullanıyorum*” diyerek ilgili konu ve kazanım doğrultusunda sanal müzeleri aktif olarak kullandığını ifade etmiştir. (Ö8), 5 ve 6.sınıf kazanımları doğrultusunda aktif olarak sanal müzeleri kullandığını “*Özellikle Sosyal bilgiler 5 ve Sosyal bilgiler 6 ile ilgili kazanımları işlerken her daim faydalanmaktayım*” şeklindeki ifadeleri ile belirtmiştir. (Ö13), “*Kullandım. Müzeye öğrencileri götürdüm. Fakat sanal müzeyi de derslerimde çok sık olmasada ilgili konu ve kazanımlar çerçevesinde kullandım*” şeklinde ifadesinde konu ve kazanımla ilişkili olarak kullandığını belirtmiştir.

(Ö16), “*Kullanıyorum. İlgili ünitelerin ilgili konularında etkileşimli tahtadan sanal müzelere giriyoruz. Müzelerin içeriğini derslerde bu şekilde kullanıyoruz*” şeklinde belirtmiştir. (Ö17) ise bu konu düşüncelerini şu şekilde ifade etmiştir:

“*7.sınıf dersimizde 5.ünite “Sosyal ve Ekonomik Hayat” bölümünde ders kitabında(MEB ders kitabında) www.diyarbakirmuzesi.gov.tr/verilen adresten faydalandık. Önceden kullanılan tarım araç-gereçleri vb. Görme imkânımız oldu*” (Ö17)’ nin ifadelerine baktığımızda ilgili konu ve kazanımda Millî Eğitim Bakanlığı’nın Sosyal Bilgiler ders kitaplarında ilgili konularda öğrencilerin sanal müzeleri gezebilmeleri için müze adreslerinin olduğunu ve bu adreslerden müzeleri sanal olarak gezme imkânı bulduklarını ifadesinde görebilmekteyiz.

(Ö19), “*5,6,7. Sınıflarda konuların içeriğine göre akıllı tahtayı kullanarak öğrencilere zaman zaman izletiyorum. İlgili konularda kazanımlarda kullandım*” diyerek kullandığını belirtmiştir.

(Ö20), “*İki defa sanal müze eğitimi aldım. Konu ve kazanımlarda yeri geldikçe kullanıyorum*” şeklinde ifade etmiştir.

(Ö22) ise, “*İlgili konularda sanal müze kullanıyorum. Özellikle Anadolu ve Mezopotamya Medeniyetleri konusu ile Kültürümüzle Yaşıyor ve Gelişiyoruz konularında kullanılabilir*” şeklinde ifade etmiş ve örneklendirmiştir.

(Ö9), (Ö14) ve (Ö23), sanal müzeyi yeterli düzeyde kullanamadıklarını ifade etmişlerdir. (Ö9), bu konuda düşüncelerini şu şekilde ifade etmiştir:

“Sosyal Bilgiler ders saatinin yetersizliği ve müfredatın yoğunluğundan dolayı, konuları yetiştirmekte zorlandığımdan istediğim yeterlilikte kullanamıyorum.”

(Ö14), *“Okulda çok fazla kullanamıyorum. Çünkü okulun teknolojisi müsait değil. Gerek bağlantı gerek internet sorunları yaşayabiliyorum. Ancak kendi imkanlarım ile kullanmaya çalışıyorum(...)”* şeklinde ifadelerine baktığımızda (Ö14), okulun alt yapı sorunlarından dolayı yeterli düzeyde kullanmadığını yalnız kendi imkanları ölçüsünde kullanmaya çalıştığını belirtmiştir.

(Ö23) ise bu konuda düşüncelerini *“Çok fazla kullanmadım. Zaman, süre, ders saati, yetersiz olduğundan dolayı sanal müzeyi derslerimde yeterli düzeyde kullanmadım”* şeklinde belirtmiştir.

(Ö10), (Ö11) ve (Ö15), sanal müzeyi kullanmadıklarını belirtmişlerdir. (Ö10), *“Akıllı tahta üzerinden konuyla ilgili görselleri öğrencilerle paylaşıyorum. Ancak sanal müzeyi kullanmadım”* şeklinde düşüncelerini ifade etmiştir. (Ö11) ise *“Kullanmadım. Kullanılırsa iyi olur”* şeklinde sanal müzeyi kullanmadığını ifade etmiştir.

(Ö15), *“Kullanmadım”* şeklinde ifadesinde gördüğümüz gibi kullanmadığını belirtmiş fakat neden kullanmadığını ifade etmemiştir.

(Ö18), (Ö21) ve (Ö24), sanal müzeyi derslerinde nadiren ya da birkaç kez kullandıklarını belirtmişlerdir. (Ö18), *“Derslerde yalnızca birkaç kez pandemi döneminde uzaktan eğitim verdiğimizde kullandım”* şeklinde birkaç kez kullandığını ifade etmiştir. (Ö21), *“Birkaç defa kullandım”* şeklinde belirtmiştir. (Ö24), *“Nadir kullanmaktayım”* şeklinde ifade etmiştir.

(Ö6) ve (Ö12), sanal müzeyi derslerinde kullanmadıklarını fakat öğrencileri sanal müze konusunda bilgilendirip sanal müzelere yönlendirdiklerini belirtmişlerdir. (Ö6) bu konuda düşüncelerini şu şekilde ifade etmiştir:

“Sınıf ortamında kullanmadım fakat öğrencileri bu sanal müze konusunda bilgilendirdim. Fakat online eğitim olduğu sürece tüm öğrencilerle internet üzerinden görüştüğümüz için kullanmak daha kolay ve verimli olmuştu.”

(Ö12) ise, “Derste kullanmadım ama böyle bir imkânın olduğunu öğrencilerimize söyledim ve onları bilgilendirdim” şeklinde ifade etmiştir.

(Ö2), sanal müzeyi derslerinde kullandığını ifade etmiştir. “Kullanıyorum. Öğrencilerime Anıtkabir ve Topkapı Sarayını sanal olarak gezdirme imkânım oldu” şeklinde kullandığını belirtmiş ve örneklendirmiştir.

(Ö1), sanal müzeyi derslerinde yeterli düzeyde kullandığını belirtmiştir. “Yeterli derecede kullandığımı düşünüyorum. Özellikle 5 ve 6.sınıf kazanımlarında daha etkin kullanıyorum” şeklindeki sözleriyle açıklamıştır.

(Ö4), “Fazla zaman ayıramamakla birlikte, sınıfların özellikle tarih ünitelerinde kullandığım dersler oldu” şeklindeki ifadesinde tarih ünitelerinde sanal müzeyi kullandığını ifade etmiştir.

(Ö7) ise, “5.sınıflarda Tarihe Yolculuk konusunda kullanıyorum” şeklindeki ifadesinde Tarihe Yolculuk konusunda kullandığını belirtmiştir.

4.1.3. Sosyal Bilgiler Dersinin İşlenişinde Sanal Müze Kullanımına İlişkin Herhangi Bir Yerde Örnek veya Uygulama Gördünüz mü? Bunlar Hakkında Ne Düşünüyorsunuz?

Tablo 4’ü incelediğimizde öğretmenlere sosyal bilgiler dersinin işlenişinde sanal müzeyle ilgili örnek veya uygulama görüp görmedikleri sorulmuştur. Öğretmenlerden 12 tanesi evet şekline ifade ederken 11 tanesi hayır şeklinde ifade etmişler ve 1 kişi de cevap vermeyerek çekimser kalmıştır.

Tablo 4 Sosyal Bilgiler dersinin işlenişinde sanal müze kullanımına ilişkin herhangi bir örnek veya uygulama görüp görmediklerine yönelik öğretmenlerin görüşleri ve frekans dağılımları

Tema	Kod	F
Sosyal Bilgiler dersinde sanal müze kullanımı ile ilgili örnek veya uygulama	-Evet	12
	-Hayır	11
	-Cevap vermeyen / Çekimser	1
Toplam		24

(Ö2), (Ö4), (Ö5), (Ö7), (Ö9), (Ö13), (Ö14), (Ö16), (Ö17), (Ö19), (Ö20) ve (Ö24), Sosyal Bilgiler dersinin işlenişinde sanal müze kullanımına yönelik bir örnek veya uygulama gördüklerini ifade etmişlerdir.

(Ö2), “Sanal müze eğitimi ile ilgili olarak hizmet içi eğitim alma imkanım oldu. Burada Göbeklitepe, Topkapı Sarayı ve Anadolu Medeniyetleri Müzesi’ni gezdim, yaralı oldu” şeklinde düşüncesini belirtmiştir. Sanal müze ile ilgili hizmet içi eğitim aldığını ve derslerinde kullandığını belirterek örneklendirmiştir.

(Ö4), “Sınıflardaki akıllı tahta aracılığı ile öğrencilerin öğrendiği teorik bilgilerin görsel araçlarla desteklenmesi şeklinde uyguladık” şeklindeki ifadesinde etkileşimli tahtalar vasıtası ile sanal müzelere sınıf ortamından erişebildiklerini belirterek teknolojinin katkısına da değinmiştir.

(Ö5), “Ankara Kurtuluş Savaşı Müzesi, Çanakkale Savaşı sanal müzeleri, Çorum Boğazköy Hattuşa Sanal Müzesi, Efes Müzesi, Konya Çatalhöyük Sanal Müzelerini derslerimde ziyaret ediyorum.” şeklinde ifadesinde sanal müzeler hakkında bilgisi olduğunu ve derslerinde bu müzelere yer verdiğini örneklerle ifade etmiştir.

(Ö7), “Ders kitaplarında sanal müze ziyareti ile ilgili açıklama yer alıyor. Ders kitaplarında gördüm ve ziyaret ettik” şeklinde ifadesinde okulda okutulan ders kitaplarında ilgili konularda sanal müzeye yönlendiren bağlantılar olduğunu ve sanal müzeyi ziyaret ettiklerini belirtmiştir.

(Ö9), “Gördüm ve kendimde kullandım. Hatta öğrencilerinde oldukça hoşuna gidiyor” şeklinde ifadesinde sanal müze ilgili uygulama ve örnekler gördüğünü, derslerinde kullandığını belirtmiştir.

(Ö13), “Kullanımı biraz bana göre çocuklar açısından zor geldi. Etnoğrafya Müzeleri ile ilgili gördüm, çok güzel fakat kullanımı zor, bilgi gerektiriyor” şeklinde ifadelerinde sanal müze uygulamalarını gördüğünü belirtmiş fakat kullanımının çocuklar açısından zor ve bilgi gerektirdiğini ifade etmiştir.

(Ö14), Sosyal Bilgiler dersinin işlenişinde sanal müze ile ilgili örnek ve uygulama gördüğünü ve kendisinin de sanal müzeyi kullandığını belirtmiş fakat ders saati süresi kısıtlı olduğu için çok fazla kullanamadığını belirtmiştir. Bu konuda fikirlerini şu şekilde ifade etmiştir:

“Evet gördüm. Kendim de sanal müze 360 uygulamasını kullandım. Fakat sürekli kullandığım bir uygulama değil. Konuyla ilgili oldukça ve ders saati süresi yettiği müddetçe kullanmaya çalışıyorum. Ders saatinin az olması bunda etkili oluyor.”

(Ö16), “Evet Eğitim Bilişim Ağı (EBA)’nda bu tür videolar gördüm. Bunları izledim ve derslerimde izlettim. Ayrıca sanal müzeleri derslerimde kullanıyorum” şeklindeki ifadesinde Sosyal bilgiler dersinin işlenişinde sanal müze kullanımı ile ilgili örnek ve uygulama gördüğünü ve sanal müzeleri derslerinde kullandığını belirtmiştir.

(Ö17), “360tr.com adresinde sanal müze örnek ve uygulamaları var. Faydalı buldum” şeklinde bu konudaki düşüncelerini ifade etmiştir.

(Ö19), bu konuda “Gördüm. Ders kitaplarında yönlendirme yapılan bağlantılar var. Tarihe Yolculuk konusunu işlerken konuları somutlaştırmak amacıyla kullandım ve öğrenciler konu ile ilgili yorumlar yapabildiler” şeklindeki ifadesiyle belirtmiştir.

(Ö20), “Ders kitaplarında internet sayfasına atıfta bulunulmuş. Sanal müzeye yönlendirmeler var. Yerinde bir uygulama. Başarılı buluyorum. İstekli öğrenciler bu sayfaya girerek bilgi dağarcığını geliştirebilir” şeklindeki ifadesiyle ders kitaplarında sanal müzeye yönlendiren atıflar olduğunu belirtmiştir. Sanal müze uygulamasının başarılı ve faydalı bir uygulama olduğunu belirterek öğrencileri bilgi açısından geliştirebileceğini ifade etmiştir.

(Ö24) ise, “Gördüm. Sanal müze kullanımı kazanımlar için önemli katkı sağlamaktadır” şeklinde düşüncesini belirtmiştir.

(Ö1), (Ö3), (Ö6), (Ö8), (Ö10), (Ö11), (Ö15), (Ö18), (Ö21), (Ö22) ve (Ö23), Sosyal Bilgiler dersinin işlenişinde sanal müze kullanımı ile ilgili örnek veya uygulama görmediklerini ifade etmişlerdir.

(Ö1), “Hayır görmedim. Sadece kendi derslerimde ben kullandım. Daha farklı ve efektif kullanımı varsa eğer incelemek isterim” ifadesinde Sosyal Bilgiler dersinin işlenişinde sanal müze kullanımı ile ilgili herhangi bir örnek veya uygulama görmediğini fakat derslerinde kendisinin sanal müzeyi kullandığını ifade etmiştir.

(Ö.3), “Görmedim. Sosyal Bilgiler dersi için gerekli, ulaşılabilir ve destekleyici olduğunu düşünüyorum. Fakat sanal müzeyi kendi imkanlarım ile derslerimde kendim kullandım” şeklinde ifadesinde görmediğini belirtmiş. Kendi imkanları ölçüsünde derslerinde sanal müzeyi kullandığını söylemiştir.

(Ö.6), “Anıtkabir, Çanakkale Şehitliği gibi bir çok tarihi alanlarda sanal müze kullanılabilir. Ancak herhangi bir örnek veya uygulama görmedim. Kendi imkanlarımla derslerimde sanal müzeyi kullandım” diyerek görmediğini ifade etmiştir.

(Ö8), “Hayır görmedim. Eğitim fakültelerinde sanal müze kullanımına dair eğitim verilmeli” diyerek düşüncelerini ifade etmiştir.

(Ö10), “Hayır görmedim” şeklinde ifade etmiştir.

(Ö11), “Görmedim. Faydalı bir uygulama sanal müze. Buna dayalı ders işlendiğinde daha ilgi çekici olacağı kesin” şeklinde düşüncesini ifade etmiştir.

(Ö15), “Görmedim” şeklinde ifade etmiştir.

(Ö18), “Örnek bir uygulama görmedim. Ama derslerin işlenişine katkı sağlayıp, öğrenmeyi daha zevkli hale getireceği kanısındayım” şeklinde düşüncesini ifade etmiştir.

(Ö21), “Örnek görmedim. Uygulamalara rastladım. Sanal müzelerin kullanımının genişletilmesi gerektiğini düşünüyorum” şeklindeki sözleriyle örnek görmediğini fakat uygulamalar gördüğünü belirtirken sanal müzelerin kullanımının genişletilmesi gerektiği ile ilgili öneride bulunmuştur.

(Ö22), “Görmedim” şeklinde ifade etmiştir.

(Ö23) ise “Böyle bir uygulama görmedim” şeklindeki sözleriyle Sosyal Bilgiler dersinin işlenişinde sanal müze kullanımına yönelik herhangi bir yerde örnek veya uygulama görmediğini ifade etmiştir.

(Ö12) ise bu konuda fikrini belirtmemiş çekimser kalmıştır.

4.1.4. 5. Sınıf Kültür ve Miras Öğrenme Alanı İçerisinde Yer Alan Konular Dikkate Alındığında Sanal Müzelerden Nasıl Yararlanabiliriz?

Tablo 5’i incelediğimizde öğretmenlere sorulan 5.sınıf Kültür ve Miras öğrenme alanı içerisinde yer alan konular dikkate alındığında sanal müzelerden nasıl yararlanabiliriz sorusuna görüşme yapılan öğretmenlerden 8’i “Doğa ve tarihi güzelliklerin tanıtımı, kültürel değerlerin öğretilmesinde”, 6’sı “Görsel destek /Pekiştirme amacıyla”, 4’ü “Ders saati içinde ilgi ve dikkat çekmek amacıyla”, 3’ü Medeniyetlerin/uygarlıkların anlatımında”, 2’si “Gidilip görme imkanı olmayan müze ve mekanların görülebilmesi amacıyla”, 1’i “ Ders veya ders

dışı sosyal etkinlik amacıyla”, 1’i “Konu ve kazanımlar doğrultusunda” şeklinde çeşitli cevaplar vermişlerdir.

Tablo 5 5. Sınıf Kültür ve Miras öğrenme alanı içerisinde yer alan konular dikkate alındığında sanal müzelerden nasıl yararlanabiliriz sorusuna yönelik öğretmenlerin görüşleri ve frekans dağılımları

Tema	Kod	F
Ülkem, Kültürüm ve Tarihim	-Doğa, tarihi güzelliklerin tanıtımı, kültürel değerlerin öğretilmesinde	9
	-Görsel Pekiştirme	6
	-Ders saati içinde ilgi ve dikkat çekmek amacıyla	4
	-Medeniyetlerin/ Uygarlıkların anlatımında	3
	-Gidilip görülme imkânı olmayan müze ve yerlerin gezilebilmesiyle	2
	-Konu ve kazanım doğrultusunda	1
	-Derste veya ders dışı sosyal etkinlik amacıyla	1
Toplam		26

Tablo 5’i incelediğimizde 5.sınıf Kültür ve Miras öğrenme alanı içerisinde yer alan konular dikkate alındığında sanal müzelerden nasıl yararlanabiliriz sorusuna öğretmenler çok çeşitli cevaplar vermişlerdir. (Ö3), (Ö9), (Ö10, (Ö12), (Ö16), (Ö18), (19), (Ö21) ve (Ö22), da çok doğa ve tarihi güzelliklerin tanıtımı, kültürel değerlerin öğretilmesinde yararlanabiliriz şeklinde cevap vermişlerdir.

(Ö3), “Anadolu’da yer alan tarihi eserleri ve farklı kültürlere ait eserlerin sergilendiği sanal müzeleri ziyaret edebilir. Örneğin Çatalhöyük Antik Kenti, Safranbolu evleri vb.” sözleriyle tarihi ve kültürel eserlerin tanıtılması noktasında etkili olacağına değinilmiştir.

(Ö9), “Ülkemizin doğal ve tarihi güzelliklerinin fazla olması gezi ve ziyaretlerin yapılmasındaki zorluklar düşünüldüğünde bu üniteye faydalı olmaktadır. Ders saatinde sanal müzeler aracılığı ile doğal ve tarihi güzellikleri görebiliyoruz. Böylece öğrencide merak duygusu oluşmaktadır” şeklindeki sözleriyle sanal müzelerin doğal ve tarihi güzelliklerin öğrencilere gösterilmesindeki faydasına değinmiştir.

(Ö10), “*Bu ünitedeki kültürel miras ürünü olan antik kent ve eserler konusunda sanal müzelerden faydalanılabilir*” şeklindeki sözleriyle kültürel değeri olan antik kent ve eserlerin tanınmasında sanal müzelerin faydalı olacağına değinmiştir.

(Ö12), kültürel değeri olan eserlerin tanıtılmasında sanal müzelerden faydalandığını ifade şu sözleriyle ifade etmiştir:

“*Topkapı Sarayı sanal ortamda incelenebilir. Tarihi ve kültürel değerleri olan eserlerin gösterilmesinde kullanıyoruz.*”

(Ö16), “*Ülkemizin kültürel değerlerini, doğal ve tarihi güzelliklerini görsel olarak işlemek amacıyla sanal müzeleri etkili olarak kullanıyoruz*” şeklindeki sözleriyle düşüncelerini ifade etmiştir. (Ö16)’nın ifadelerinde doğal, tarihi, kültürel eserlerin görsel olarak öğrencilere öğretilmesinde sanal müzeleri kullandıklarını belirtmiştir.

(Ö18), “*Ülkemizin, kültürümüzün, tarihimizin önemli eserleri, mekanları bu müzeler gezdirilerek öğretilir. Çocuklar gitme imkânı bulamadıkları pek çok tarihi eseri bu şekilde görebilir*” şeklindeki sözleriyle tarihimizin, kültürümüzün önemli eserlerini, değerlerini sanal müzeler aracılığı ile öğrencilere gösterilmesine ve müzeye gitme imkânı olmayan çocuklar için faydalı olduğuna değinmiştir.

(Ö19), “*Tarihi, kültürel değeri olan yerlere sanal olarak gezinti düzenleyerek konuyu kavramaları sağlanabilir*” şeklinde sözleriyle düşüncelerini ifade etmiştir.

(Ö21), “*Ülkelere geziler düzenlenir. Ülkelerin kültürleri daha iyi tanıtılır. Çocuklara yaşanmışlık hissi verir. Öğrenmeyi kolaylaştırır*” şeklindeki düşüncesiyle ülkelerin kültürlerini daha iyi tanımak, çocuklarda yaşanmışlık duygusunu oluşturmak ve öğrenmeleri kolaylaştırmak amacıyla sanal müzelerden yararlanabileceğini ifade etmiştir.

(Ö22) ise, “*Kültürümüzü, tarihimizi ve ülkemizi tanıtım konusunda öğrencilerde ilgi çekici ve kalıcı uygulamalar olarak sunulabilir*” düşüncelerinde sanal müzelerden kültürümüzün, tarihimizin tanıtılmasında, çocuklarda ilgi çekmek ve kalıcı öğrenmeler sağlamak amacıyla yararlanabileceğini ifade etmiştir.

(Ö1), (Ö2), (Ö4), (Ö13), (Ö20), (Ö23), Ülkem, Kültürüm ve Tarihim ünitesinde yer alan konular dikkate alındığında sanal müzeleri daha çok dersin görsel olarak desteklenmesi yani pekiştirilmesinde kullandıklarını ifade etmişlerdir.

(Ö1), “*Bu konular işlenirken sanal müzenin çok önemli ve yardımcı olduğunu düşünüyorum. Derslerin görsellerle desteklenmesi açısından kıymetli olur*” şeklinde sözleriyle bu ünitedeki konularda sanal müzelerden dersin görsellerle desteklenmesi açısından faydalanılabileceğini ifade etmiştir.

(Ö2), “*Anlatılan yerlerle ilgili olarak genel üzerinden sanal müze gezileri yapılabilir. Böylece konular görsellerle zenginleştirilerek pekiştirilmiş olur. Bu noktada sanal müzelerden bu üniteye faydalanabiliriz*” şeklindeki sözlerinde anlatılan konularla ilgili genel olarak sanal müzelerle gezi yapılabileceğini ve böylece konuları görsellerle pekiştirmek amacıyla kullanılabileceğini ifade etmiştir.

(Ö4), “*Görsel öğrenmenin daha kalıcı ve etkili olduğu düşünüldüğünde gerekli konularda bu uygulamalar önemli. Öğrencinin hayal gücüne de destekleyici olarak yararlanabiliriz*” şeklindeki ifadelerine baktığımızda görsel öğrenmenin daha kalıcı öğrenmeler sağladığını ve sanal müzelerden görsel destek sağlamak amacıyla bu üniteye faydalanılabileceğini belirtmiştir. Ayrıca çocukların hayal dünyasını da geliştireceğini söylemektedir.

(Ö13), “*Medeniyetler ile ilgili konularda arkeoloji müzelerinden yararlandım. Konunun görsel olarak pekişmesi açısından konu ile bağlantılı müzelerde özellikle arkeoloji müzelerinde sanal gezinti yaptırırım*” şeklindeki sözlerinde bu üniteye medeniyetler konusunda özellikle arkeoloji ile ilgili sanal müzelerden konunun görsel olarak pekişmesini sağlamak amacıyla yararlandığını ifade etmiştir.

(Ö20) bu konuda düşüncelerini, “*Müzelere tarihi yerleri sanal ortamda gezmeleri için yönlendirmek mümkün. Zihinlerde görsel ve somut oluşumlara katkı sağlayacağı inancındayım. Tarihi, kültürel eserlerin somut olarak görülmesiyle konunun daha iyi anlaşılacağını düşünüyorum*” şeklindeki sözleriyle ifade etmiştir. Tarihi yerlerin sanal ortamda gezilmesi için sanal müzelerle yönlendirmenin gerekli olduğunu ve bu sayede zihinde konunun görsellerle somutlaştırılmasına katkı sağlayacağını ifade ederek bu amaçla sanal müzelerden yararlandığını belirtmiştir.

(Ö23) ise, “*Görsel olarak öğrenime katkısı vardır. Anadolu Medeniyetleri Müzesi gibi arkeoloji müzeleri bu üniteye pekiştirme sağlar*” sözleriyle görsel öğrenmenin önemine değinerek bu ünitedeki konularda özellikle arkeoloji müzelerinden faydalanılabileceğini belirtmiştir.

(Ö6), (Ö8), (Ö9) ve (Ö11), 5. sınıf Kültür ve Miras öğrenme alanında yer alan konular dikkate alındığında sanal müzelerden nasıl yararlanabiliriz sorusuna genel olarak ders saatinde ilgi ve dikkat çekmek amacıyla kullanılabileceğini ifade etmişlerdir.

(Ö6), *“Bazı yerleri çocuklarla beraber ders saati içinde akıllı tahtadan ziyaret edilebilir. Bu durumda çocukların ilgisini çekiyor ve farklı yerlere girmek istiyorlar. Bazıları evlerinde de bunu devam ettirip farklı yerleri ziyaret edebiliyorlar”* sözleriyle ders saati içerisinde ilgi ve dikkat çekmek amacıyla kullanılabileceğini ifade etmiştir. Hatta öğrencilerin bunu ders saati dışında da devam ettirebildiklerini yani ders saati dışında da sanal müzeleri merak edip gezdiklerini belirtmiştir.

(Ö8), *“Haftada bir ders saatini sanal müze kullanımına ayırmaktayım. İşlediğimiz kazanımların anlaşılabilirlik düzeyini artırmaktadır. Öğrencilerin ilgi ve dikkatlerini çekmektedir”* sözlerinde haftada bir ders saatinde sanal müzeyi kullandığını ve bunun işlediği konuların anlaşılabilirlik düzeyini artırdığını ifade etmiş ayrıca öğrencilerin ilgi ve dikkatlerini çektiğini ifade etmiştir.

(Ö9), *“Ülkemizin doğal ve tarihi güzelliklerinin fazla olması ve ziyaretlerin yapılmasındaki zorluklar düşünüldüğünde bu üniteye faydalı olmaktadır. Ders saatinde sanal müzeler aracılığı ile doğal ve tarihi güzellikleri ziyaret edebiliyoruz. Böylece öğrencide merak duygusu oluşmaktadır”* sözlerinde ülkemizin doğal ve tarihi güzelliklerinin gezilip görülebilmesi amacıyla kullanılabileceğini ifade ederken aynı zamanda bu ziyaretin ders saati içerisinde öğrencilerde merak duygusunu oluşturması açısından faydalı olabileceğini belirtmiştir.

(Ö11), *“Bazı kavramları, konuları anlattığımızda anlatım yöntemi konunun anlaşılmasında yetersiz kalıyor. Dikkat çabuk dağılıyor. Bu noktada derse olan ilgiyi artırmada faydalı olur”* sözlerinde anlatım yönteminin tek başına konunun anlaşılmasında yetersiz kaldığını, öğrencilerde dikkatin dağıldığını belirtmiş ve bunu önlemek amacıyla derste öğrencilerde ilgiyi dikkati artırmak amacıyla sanal müzelerin kullanılmasının faydalı olacağını belirtmiştir.

(Ö7), (Ö13) ve (Ö24), 5. sınıf Kültür ve Miras öğrenme alanında yer alan konular dikkate alındığında sanal müzelerden nasıl yararlanabiliriz sorusuna, medeniyetlerin / uygarlıkların anlatımında yararlanılabileceğini söylemişlerdir. (Ö7), *“5.sınıflarda Kadim*

Uygarlıklar anlatılırken kullanılabilir” sözleriyle bu öğrenme alanı içerisinde yer alan Kadim Uygarlıklar konusunun anlatımında kullanılabileceğini ifade etmiştir.

(Ö13), *“Medeniyetler ile ilgili konularda arkeoloji müzelerinden yararlandım. Konunun görsel olarak pekişmesi açısından konu ile bağlantılı müzelerde özellikle arkeoloji müzelerinde sanal gezi yaptım”* ilgili öğrenme alanında medeniyetler ile ilgili konularda sanal müzelerden yararlanılabileceğini ifade etmiştir.

(Ö24) ise, *“Anadolu Medeniyetleri Müzesi, arkeoloji müzelerinde kullanılabilir. Medeniyetler konusunda medeniyetlere ait eserler gösterilebilir”* şeklindeki sözleriyle 5. sınıf Kültür ve Miras öğrenme alanında yer alan medeniyetlerin / uygarlıkların öğretilmesinde sanal müzelerden yararlanılabileceğini ifade etmiştir.

(Ö17) ve (Ö18) ise, 5. sınıf Kültür ve Miras öğrenme alanında yer alan konular dikkate alındığında sanal müzelerden nasıl yararlanabiliriz sorusuna verdikleri cevaplara baktığımızda gidilip görülme imkanı olmayan müze ve yerlerin gösterilmesinde kullanılabileceğini ifade etmişlerdir.

(Ö17), Hakan öğretmen, *“Farklı şehirlerimizde bulunan ve gitme imkanı bulunmayan müze yerlerin sanal müze aracılığı ile gezilmesi konuların öğrenilmesinde faydalı olacaktır”* sözleriyle sanal müze ile gidilip görülemeyen müzelerin gezilmesi ile konuların daha kalıcı olacağını belirtmiştir.

(Ö18) ise, *“Ülkemizin, kültürümüzün, tarihimizin önemli eserleri, yerleri bu müzeler gezdirilerek öğretilir. Çocuklar gitme imkanı bulamadıkları pek çok tarihi eseri bu şekilde görebilir.”* sözleriyle tarihimizin, kültürümüzün öğretilmesinde sanal müzelerin önemli olduğunu belirterek gitme imkanı yoksa eğer tarihi eserleri ve yerleri sanal müze aracılığı ile öğretmek için kullanılabilir şeklinde ifade etmiştir.

(Ö14), konu ve kazanımlar doğrultusunda sanal müzelerden yararlandığını ancak ders saati yetersiz olduğundan dolayı sürekli kullanamadığını belirtmiştir. Öğrencilere ders dışında da girebileceklerini belirterek yönlendirdiğini şu sözleriyle ifade etmiştir:

“Konu ve kazanımlar doğrultusunda müzelere yönlendiriyorum. Ders saatim az olduğu için dersimde sürekli kullanamıyorum. Fakat çocuklara evde müzelere girebileceklerini sanal gezintiye açık olduğunu belirterek girmeleri açısından yönlendiriyorum.”

(Ö15) ise sanal müzeleri derste veya ders dışında sosyal etkinlik olarak kullanabileceklerini şu şekilde ifade etmiştir:

“Ülkemizdeki müzeler derslerde veya ders dışı sosyal etkinlik olarak öğrencilere gösterilebilir. Ders saatimde öğrencilerle sanal müzeleri ziyaret edebiliyoruz fakat yönlendirme yaparak ders dışında da öğrencilerin sanal müzeleri gezmeleri sağlanabilir.”

4.1.5. 5. Sınıf Kültür ve Miras Öğrenme Alanı İçerisinde Sanal Müze Kullanımına En Uygun Gördüğünüz Konular Hangileridir?

Tablo 6’da görüldüğü gibi 5.sınıf Kültür ve Miras öğrenme alanı içerisinde sanal müze kullanımına en uygun gördükleri konuların hangileri olduğu öğretmenlere sorulmuştur. Öğretmenlerden 10’u “Tarihe Yolculuk”, 5’i “Tarihe Yolculuk ve Güzel Ülkem”, 3’ü “Kültürel Özelliklerimiz”, 3’ü “Tarihe Yolculuk ve Kültürel Özelliklerimiz”, 1’i “Kültürel Özelliklerimiz ve Geçmişten Günümüze”, 1’i “Güzel Ülkem” ve 1’i de “7.sınıf Sosyal Hayat” konularında sanal müze kullanımını uygun gördüklerini ifade etmişlerdir.

Tablo 6 5. Sınıf Kültür ve Miras öğrenme alanı içerisinde sanal müze kullanımına en uygun gördüğünüz konular hangileridir sorusuna yönelik öğretmenlerin görüşleri ve frekans dağılımları

Tema	Kod	F
Ülkem, Kültürüm ve Tarihim	-Tarihe Yolculuk konusunda	10
	-Tarihe Yolculuk ve Güzel Ülkem konularında	5
	-Kültürel Özelliklerimiz konusunda	3
	-Tarihe Yolculuk ve Kültürel Özelliklerimiz konularında	3
	-Kültürel Özelliklerimiz ve Geçmişten Günümüze konularında	1
	-Güzel Ülkem konusunda	1
	-5 ve 6.sınıfta kullanmadım 7.sınıf Ekonomik ve Sosyal Hayat konusunda	1
Toplam		24

Tablo 6’yı incelediğimizde 5.sınıf Kültür ve Miras öğrenme alanı içerisinde sanal müze kullanımına en uygun gördüğünüz konular hangileridir sorusuna (Ö4), (Ö5), (Ö7), (Ö8), (Ö12), (Ö14), (Ö16), (Ö19), (Ö22) ve (Ö24), daha çok Tarihe Yolculuk konusunda kullandıklarını ifade etmişlerdir. (Ö4), *"Tarihe Yolculuk konusunda kullanılabilir. Anadolu*

medeniyetlerinden kalan eserlerin gösterilmesi, anlatılan bilgileri destekleyici olabilir” sözleriyle düşüncelerini ifade etmiştir.

(Ö5), *“Kültür ve Miras ünitesinde ilk çağ medeniyetleri ile ilgili birçok müze vardır. Konya, İzmir, Çorum örenyerleri müzeleri bunlar örnek verilebilir”* şeklindeki sözleriyle Kültür ve miras öğrenme alanı içerisindeki ünite ve konularda özellikle ilk çağ uygarlıkları konusunda örenyerleri ve müzelere sanal gezinti yapılabileceğini belirtmiştir.

(Ö7) ise, *“Tarihe Yolculuk konusunda uygarlıklara ait eserler sanal müze aracılığı ile gösterilebilir”* şeklindeki sözleriyle uygarlıklar anlatılırken onlara ait eserlerin sanal müze ile gösterilebileceğini ifade etmiştir.

(Ö8), *“Tarihe Yolculuk Sosyal Bilgiler 5.sınıf, 5.2.1. Kazanım: Somut kalıntılardan yola çıkarak Anadolu ve Mezopotamya uygarlıklarının insanlık tarihine önemli katkılarını fark eder”* sözlerinde Sosyal Bilgiler 5.sınıf Tarihe Yolculuk konusu, 5.2.1. kazanımında sanal müze kullanımına uygun olduğunu ifade etmiştir.

(Ö12), *“Tarih konularında yani Tarihe Yolculuk konusunda olabilir. Örneğin Topkapı Sarayı, Çatalhöyük gibi müze ve örenyerleri sanal olarak gezilebilir”* sözleriyle tarih konularında sanal müzelerden yararlanılabileceğini ifade etmiştir.

(Ö14) ise bu konuda düşüncelerini, *“Mesela tarihi eserler konusunda Ankara Etnoğrafya Müzesinde sanal müzeyi kullandım. Ayrıca medeniyetler konusunda arkeoloji müzelerinden yararlandım. Tarihe Yolculuk konusu içerisinde özellikle kullanılabilir”* şeklindeki sözleriyle örnekler vererek ifade etmiştir.

(Ö16), *“Medeniyetler konusunda özellikle kültür ve miras ünitesi sanal müze kullanmaya uygun”* sözleriyle Tarihe Yolculuk konusu içerisinde yer alan medeniyetler konusunun sanal müze kullanmaya uygun olduğunu ifade etmiştir.

(Ö19) de, *“Özellikle Anadolu medeniyetleri konusunu sanal müze kullanımına uygun görüyorum”* diyerek Tarihe Yolculuk konusu içerisinde yer alan Anadolu medeniyetleri konusunu işaret ederek sanal müze kullanımına uygun gördüğünü ifade etmiştir.

(Ö22), *“Anadolu medeniyetleri ve Anadolu’da kurulan Türk devletlerinin tanıtılmasında sanal müzelerden faydalanılabilir”* sözleriyle Tarihe Yolculuk konusu içerisinde yer alan medeniyetler konusuna değinmiştir.

(Ö24) ise, “İlk çağ uygarlıkları konularını uygun görüyorum” şeklindeki sözleriye Tarihe yolculuk ünitesinde kullanılabileceğini belirtmiştir.

(Ö1), (Ö3), (Ö6), (Ö18) ve (Ö23), 5. sınıf Kültür ve Miras öğrenme alanı içerisinde sanal müze kullanımına en uygun gördüğünüz konu hangisidir sorusuna “Tarihe Yolculuk ve Güzel Ülkem” olarak cevap vermişlerdir. (Ö1), “Ülkemizin kültürel ve tarihi varlıklarını işlerken görsel kullanımının önemli olduğunu düşünüyorum. Güzel ülkem konusunda kültürel değerlerimiz öğretilirken ayrıca Tarihe yolculuk konusunda da tarihi varlıklar, medeniyetler anlatılırken kullanılabileceğini düşünüyorum” sözleriyle Tarihe Yolculuk ve Güzel Ülkem konularında sanal müzeden yararlanılabileceğini ifade etmiştir.

(Ö3), “Tarihe yolculuk, Güzel ülkem konularında sanal müzelerden yararlanılabilir” sözleriyle düşüncesini ifade etmiştir.

(Ö6), “Tarihe Yolculuk, Güzel Ülkem konularında faydalanılabilir” şeklinde ifade etmiştir.

(Ö18), “Eski çağ uygarlıkları, Tarihi eserlerimiz ve doğal güzelliklerimiz konularında yararlanılabilir” sözleriyle Tarihe Yolculuk konusunda yer alan eski çağ uygarlıklarının anlatımında ve Güzel Ülkem konusu içerisinde yer alan tarihi eserlerimiz ve doğal güzelliklerimiz konularında sanal müzelerden yararlanılabileceğini ifade etmiştir.

(Ö23) ise, “Doğal ve tarihi mekanlar, tarihi nesnelere vb., ilk çağ uygarlıkları konularında yararlanılabilir” sözleriyle Güzel Ülkem konusu içerisinde yer alan doğal, tarihi mekanlar, tarihi nesnelere öğretiminde ve Tarihe yolculuk konusu içerisinde anlatılan ilk çağ uygarlıkları konularının sanal müze ile öğretilmesinin uygun olduğunu ifade etmiştir.

(Ö2), (Ö10) ve (Ö11), 5. Sınıf Kültür ve Miras öğrenme alanı içerisinde sanal müze kullanımına en uygun olarak “Kültürel Özelliklerimiz” konusunu göstermişlerdir. (Ö2), “Kültürel özelliklerimiz konusunda konunun anlatımı yapılırken aynı zamanda yaşadıkları çevrede bulunan yerlerin önemli kültürel yerleri sanal olarak gezdirilebilir” sözleriyle Kültürel Özelliklerimiz konusunda sanal müzeden yararlanılabileceğini ifade etmiştir.

(Ö10), “Kültürel miras ürünü olan tarihi mekanların ve tarihi eserlerin gösterilmesinde yani kültürel özelliklerimiz konusunda kullanılabilir” sözleriyle düşüncelerini ifade etmiştir.

(Ö11) ise, “*Kültürel farklılıkları ortaya koymada, tarihi nesne ve alanların gösterilmesinde uygun. Gelenekler ve görenekler anlatılırken kullanılabilir*” sözleriyle öğrenme alanı içerisinde yer alan Kültürel özelliklerimiz konusunda anlatılan kültürel farklılıklar, gelenek ve göreneklerin anlatımında sanal müzelerden yararlanılabileceğini ifade etmiştir.

(Ö9), (Ö13) ve (Ö20), 5. sınıf Kültür ve Miras öğrenme alanı içerisinde sanal müze kullanımına en uygun gördüğünüz konular hangileridir sorusuna “Tarihe Yolculuk ve Kültürel Özelliklerimiz” olarak cevap vermişlerdir. (Ö9) bu konuda düşüncelerini şu şekilde ifade etmiştir:

“Tarihi eser, tarihi mekân, tarihi nesne konusunda kullanılabilir. Medeniyetlerin anlatımında, kültürel varlıklarımızın anlatımında kullanılabilir. Ünite içinde Tarihe Yolculuk ve Kültürel Özelliklerimiz konularında kullanılabilir. Çünkü içerik olarak sanal müze kullanımına en uygun konular olduğunu düşünüyorum.”

(Ö13) ise, “*Tarihi konular ve etnoğrafya ile ilgili konular sanal müze kullanımı için daha uygun*” sözleriyle ifade etmiştir. Öğrenme alanı içerisinde tarih konuları ağırlıklı olarak Tarihe Yolculuk konusu içerisinde yer alırken kültür ile ilgili konular ise Kültürel Özelliklerimiz konusu içerisinde yer almaktadır.

(Ö20), “*Anadolu Medeniyetleri Müzesi, camilerimizi, Etnoğrafya Müzelerini sanal ortamda dolaşma imkanları bulunabilmektedir*” şeklindeki sözlerinde genel olarak ifade etmiştir. Fakat Anadolu Medeniyetleri müzesinde çoğunlukla uygarlıklara ait eserler bulunmaktadır. Sanal müzenin en uygun kullanılabileceği konu Tarihe Yolculuk konusudur. Konu içerisinde medeniyetler anlatılmaktadır. Etnoğrafya müzeleri ise Kültürel Özelliklerimiz konusu içerisinde en uygun kullanılabilecek sanal müzelerdir.

(Ö15) bu konuda düşüncesini, “*Kültürel Özelliklerimiz ve Geçmişten Günümüze konularında sanal müzeyi kullandım*” şeklindeki sözleri ile ifade etmiştir.

(Ö21), sanal müze kullanımına uygun gördüğü konuyu, “*Tarihi yerlerin gezilip görülmesidir. Güzel ülkem konusunda ülkemizin tarihi yerleri sanal olarak gezdirilebilir*” şeklindeki sözleriyle ifade etmiştir.

(Ö17) ise düşüncelerini, “6 ve 7.sınıf ünite konularında böyle bir konu görmedim. 7.sınıf Ekonomik ve Sosyal Hayat ünitesinde sanal müzeden faydalandım. 5.sınıfta bu üniteye faydalanmadım” şeklinde ifade etmiştir.

4.1.6. Size Göre 5. Sınıf Kültür ve Miras Öğrenme Alanı İçerisindeki Konuların Aktarımında Sanal Müze Kullanımı Öğrencilerin Başarısını Nasıl Etkiler?

Tablo 7’yi incelediğimizde öğretmenlerin soruya çeşitli cevaplar verdiklerini görmekteyiz. Öğretmenlerden 19’u “kalıcı öğrenme”, 4’ü “merak ve ilgi uyandırır”, 3’ü “öğrenmeyi eğlenceli ve zevkli hale getirir”, 2’si “somut öğrenmeler sağlar”, 1’i “gerçek kanıtlar üzerinden öğrenme”, 1’i “yaşayarak öğrenme sağlaması” şeklinde cevaplar vermişlerdir.

Tablo 7 Size Göre 5.sınıf Kültür ve Miras Öğrenme Alanı İçerisindeki Konuların Aktarımında Sanal Müze Kullanımı Öğrencilerin Başarısını Nasıl Etkiler Sorusuna Yönelik Öğretmenlerin Görüşleri ve Frekans Dağılımları

Tema	Kod	F
Ülkem, Kültürüm ve Tarihim	-Kalıcı öğrenme sağlaması	19
	-Merak ve ilgi uyandırması	4
	-Öğrenmeyi zevkli ve eğlenceli hale getirmesi	3
	-Somut öğrenmeler sağlaması	2
	-Gerçek kanıtlar üzerinden öğrenme sağlaması	1
	-Yaşayarak öğrenme sağlaması	1
Toplam		30

Tablo 7’yi incelediğimizde (Ö1), (Ö2), (Ö3), (Ö4), (Ö5), (Ö6), (Ö7), (Ö8), (Ö9), (Ö10), (Ö11), (Ö12), (Ö13), (Ö14), (Ö15), (Ö17), (Ö18), (Ö23) ve (Ö24), 5.sınıf Kültür ve Miras öğrenme alanı içerisindeki konuların aktarımında sanal müze kullanımı öğrencilerin başarısını nasıl etkiler sorusuna verdikleri cevapları incelediğimizde genel olarak “kalıcı öğrenmenin artacağı” şeklinde öğretmenler düşüncelerini belirtmişlerdir.

(Ö1), “Olumlu etkileyeceğini düşünüyorum. Öğrenme konusunda hem görsel hem işitsel materyallerin kullanılması öğrenmelerin yüzdesini ve kalıcılığını artırmaktadır” sözleriyle eğitim ortamında görsel ve işitsel materyal kullanımının öğrenmelerin kalıcılığını artırmadaki önemini ifade etmiştir.

(Ö2), “Elbette olumlu etkiler. Öğrencilere o yerleri görsel olarak anlatmaktansa orayı canlı olarak sanal müzede gezdirmek daha kalıcı olmasını sağlar” sözlerinde anlatılan

yerlerin canlı olarak sanal müzede gezilmesi anlatıma göre daha kalıcı öğrenmeleri sağlayacağını ifade etmiştir.

(Ö3), *“Bilgilerin kalıcı olmasında görsel hafızanın yeri oldukça önemli. Çocukların dikkati çekiyor ve gördükleri ile bilgilerini eşleştirence kalıcılık artıyor”* şeklindeki ifadesinde görsel hafızanın bilgilerin kalıcılığındaki öneminden bahsetmiş ayrıca öğrencilerin dikkatini çektiğinin de belirtmiştir.

(Ö4), *“Çok daha kalıcı ve etkili olacaktır. Anlatılanların, masal veya hikâye gibi algılanmasını engelleyip gerçekliğinin ispatını kolaylaştırır”* sözlerinde öğrenmelerin kalıcı ve etkili olacağını ifade etmiş ayrıca anlatılanların ispatlanması noktasında sanal müzelerin önemine değinmiştir.

(Ö5) ise bu konuda çok çeşitli cevaplar vermiştir. Öğrenmelerin kalıcılığından ziyade ilgi merak uyandırması ve sanal müze gezilerini öğrencilerin eğlenceli bulduğunu ve öğrenme ortamını eğlenceli hale getireceğini şu sözleriyle ifade etmiştir:

“Öğrenciler sanal müze gezilerini eğlenceli buluyor, eğlence olunca ilgide artıyor. Dolayısıyla öğrenme kalıcı olabiliyor.”

(Ö6) ise, *“Öğrendiklerinin hafızalarda daha kalıcı olmasını sağlar”* şeklindeki sözleriyle öğrenmelerin daha kalıcı olacağını ifade etmiştir.

(Ö7), *“Kalıcı öğrenme sağlayacaktır”* şeklinde düşüncesini ifade etmiştir.

(Ö8), *“Olumlu etkilemekte. İşlenen kazanımların görsel hafızalarda kalmasına imkân sağlamakta. Buda kalıcılığı artırmakta”* sözleriyle öğrenme ortamında sanal müze kullanmanın görsel destek sağlayacağı için öğrenilenlerin daha kalıcı olmasında olumlu katkısının olacağına değinmiştir.

(Ö9), bu konuda düşüncelerini şu sözleriyle ifade etmiştir:

“Gayet olumlu yönde etkiler. Çünkü günümüz öğrencilerini, görsel materyallerin kullanımı fazlasıyla dikkatlerini çekmektedir. Öğrenmeleri artırarak kalıcılığı sağlamaktadır.”

(Ö10), *“Görsel olarak görme imkânı sağladığı için bilgiler daha kalıcı hale gelebilir”* sözleriyle derste görsel kullanmanın kalıcılığı artıracağını ifade etmiştir.

(Ö11), “Sunuş yöntemi görsel içeriklerle desteklendiğinde öğrenmenin kalıcılığı artar. Öğretmenin sınıf içindeki kontrolü kolaylaşır” sözlerinde sunuş yöntemi ile işlenen dersin görsel ile desteklenmesi kalıcılığı artırdığı ayrıca öğretmenin sınıf içindeki kontrolüne destek olabileceğini ifade etmiştir.

(Ö12), “Görsellerden yararlanmak bilgilerin kalıcı olmasında son derece etkili” sözleriyle düşüncelerini ifade etmiştir.

(Ö13) ise sanal müzenin gerçek bir müzenin yerini tutmadığını ancak kullanıldığında öğrenmelerin kalıcılığını artırdığını şu sözleriyle ifade etmiştir:

“Tabi ki öğrenci başarısında etkili oluyor. Hatta büyük fark oluyor. Müzeyi direk gezdirdiğimde daha etkili olduğunu fark ettim. Fakat müzeye gidemediğimiz durumda sanal müze ile gezinti yaptırdığımda müze kadar etkili olmasada farkını gördüm. Özellikle öğrenmelerin kalıcılığını artırdığını fark ettim.”

(Ö14), “Görerek öğrendikleri için kalıcı öğrenme sağlıyor. İlgi ve merak oluşuyor. Teorikten ziyade pratik uygulamaya döküldüğü için öğrenmeler daha kalıcı oluyor” sözleriyle teorik bilginin pratiğe dökülmesi yani anlatımın görsellerle desteklenmesi hem ilgiyi hem de kalıcılığı artırdığını ifade etmiştir.

(Ö15) düşüncelerini, “Görerek öğrenme her zaman öğrenmeyi artırdığı ve öğrenilenlerin kalıcı olmasını sağlamakta etkilidir” sözleriyle ifade etmiştir.

(Ö17) ise düşüncelerini şöyle ifade etmiştir:

“Tarih konularında bahsedilen yer, araç ve gereç, mekân unsurlarının sözel olarak okunmasından sonra, sanal müze aracılığı ile gezdirilmesi öğrenmenin pekişmesi ve kalıcı hale gelmesinde etkili olmaktadır.”

(Ö18), “Kesinlikle olumlu etkiler. Öğrenmeyi kalıcı hale getirir. Ayrıca öğrenmeyi daha zevkli hale getirir” sözleriyle öğrenmeleri kalıcı ve zevkli hale getireceği noktasında olumlu etkileyeceğini ifade etmiştir.

(Ö23), “Görsel olarak akılda kalıcı olmakla birlikte eğitimi eğlenceli hale getirebilir.” şeklinde ifade ederken Remzi öğretmen ise, “Olumlu etkiler kalıcılığı sağlar” şeklinde düşüncelerini belirtmiştir.

(Ö5), (Ö14), (Ö16) ve (Ö19), 5.sınıf Kültür ve Miras öğrenme alanı içerisindeki konuların aktarımında sanal müze kullanımının öğrenci başarısına nasıl etki yapabileceği yöndeki soruya ilgi ve merak duygusunu artıracak şekilde cevap vermişlerdir. (Ö5), *“Öğrenciler sanal müze gezilerini eğlenceli buluyor. Eğlence olunca ilgi de artıyor. Dolayısıyla öğrenme kalıcı olabiliyor”* sözleriyle sanal müzenin dersi eğlenceli hale getirmesi öğrencilerde derse olan ilgiyi artırdığını böylece kalıcılığı sağladığını ifade etmiştir.

(Ö14), *“Görerek öğrendikleri için kalıcı öğrenme sağlıyor. İlgi ve merak oluşuyor(...)”* sözleriyle sanal müzelerin öğrencilerde ilgi ve merak duygusunu oluşturduğunu ifade etmiştir.

(Ö16), *“Olumlu yönde etkisi oluyor. Çocuklarda derse karşı ilgi ve merak oluşturuyor”* şeklindeki sözlerinde sanal müzelerin çocuklar üzerinde olumlu etki yaptığını ilgi ve merak duygusunu oluşturduğunu ifade etmiştir.

(Ö19) ise, *“öğrencilerin gerçekte gezmelerinin mümkün olmadığı mekanları sanal ortamda gezebilmeleri olumlu yönde etkiliyor. İlgi ve merak oluşturuyor. Derse karşı ilginin artması öğrenmeyi de olumlu yönde etkiliyor”* sözleriyle sanal müzelerin gerçek müze görevini üstlendiği ve bunun da öğrencide ilgi merakın uyanmasına etki yaptığını ayrıca öğrenmeleri de olumlu yönde etkilediğini ifade etmiştir.

(Ö5), (Ö18) ve (Ö23), 5. sınıf Kültür ve Miras öğrenme alanı içerisindeki konuların aktarımında sanal müze kullanımı öğrencilerin başarısını nasıl etkiler sorusuna öğrenmeyi zevkli, eğlenceli hale getirdiğini ifade etmişlerdir. (Ö5), *“Öğrenciler sanal müze gezilerini eğlenceli buluyor. Eğlence olunca ilgi de artıyor. Dolayısıyla öğrenme kalıcı olabiliyor”* sözleriyle müze gezilerinin eğlenceli olduğunu bunun da öğrenmeyi artırdığını ifade etmiştir.

(Ö18), *“Kesinlikle olumlu etkiler. Öğrenmeyi kalıcı hale getirir. Ayrıca öğrenmeyi daha zevkli hale getirir”* şeklindeki ifadelerinde sanal müzenin öğrenci başarısı üzerinde etkili olduğunu ve öğrenmeyi zevkli hale getirdiğini ifade etmiştir.

(Ö23) ise, *“Görsel olarak akılda kalıcı olmakla birlikte eğitimi eğlenceli hale getirebilir”* sözleriyle eğitimi eğlenceli hale getirdiğini ifade etmiştir.

(Ö20) ve (Ö22), 5. sınıf Kültür ve Miras öğrenme alanı içerisindeki konuların aktarımında sanal müze kullanımı öğrencilerin başarısını nasıl etkiler sorusuna somut

öğrenmeler sağlaması anlamında etki yapabileceğini ifade etmişlerdir. (Ö20) bu konuda düşüncelerini şu şekilde ifade etmiştir:

“Öğrencilerde kilise, cami, müze, vs. Camide mihrap, minber, etnografik eserlerin zihinde somut oluşumuna katkı sağlar.”

(Ö22) ise, *“Öğrencilerin konuları anlamasında, somutlaştırmada ve konular arasındaki bağlantıları kurabilmede başarıyı arttıracakları muhakkaktır”* sözlerinde sanal müze kullanımının öğrencilerin konuları anlamasını kolaylaştıracağını ve somutlaştıracaklarını dolayısı ile de bunun öğrenci başarısında olumlu yönde etkisinin olacağını ifade etmiştir.

(Ö4), 5. sınıf Kültür ve Miras öğrenme alanı içerisindeki konuların aktarımında sanal müze kullanımı öğrencilerin başarısını nasıl etkiler sorusuna, *“Çok daha kalıcı ve etkili olacaktır. Anlatılanların masal veya hikâye gibi algılanmasını engelleyip, gerçekliğinin ispatını kolaylaştırır”* sözleriyle gerçek kanıtlar üzerinden öğrenme sağlaması şeklinde düşüncelerini ifade etmiştir.

(Ö21), 5. sınıf Kültür ve Miras öğrenme alanı içerisindeki konuların aktarımında sanal müze kullanımı öğrencilerin başarısını nasıl etkiler sorusuna, *“Başarıyı artırır. Çünkü öğrenci sanal müze ile yaşayarak öğrenir. Öğrenmede işin içine yaşam girer”* sözleriyle sanal müzenin öğrencilerin yaşayarak öğrenmesine imkân sağladığını ifade etmiştir.

4.1.7. 5. Sınıf Kültür ve Miras Öğrenme Alanında Sanal Müzelerden Yararlanılması Eğitim Ortamını Nasıl Etkiler?

Tablo 8’i incelediğimizde 5. Sınıf Kültür ve Miras öğrenme alanında sanal müzelerden yararlanılması eğitim ortamını nasıl etkilediğine yönelik öğretmenlerin görüşleri alınmıştır. Genel olarak görüşme yapılan ve değerlendirmeye tabi tutulan görüşlere baktığımızda öğretmenlerden 24’ü yani hepsi “olumlu” 4’ü ise olumsuz etkisinin yanında “olumsuz” etkisinin de olduğunu belirtmişlerdir.

Tablo 8 5. Sınıf Kültür ve Miras Öğrenme Alanında Sanal Müzelerden Yararlanılması Eğitim Ortamını Nasıl Etkileyeceğine Yönelik Öğretmenlerin Görüşleri ve Frekans Dağılımları

Tema	Kod	F
Sanal müzelerin eğitim ortamına etkisi	-olumlu	24
	-olumsuz	4
Toplam		28

Tablo 8'i incelediğimizde görüşme yapılan ve değerlendirmeye tabi tutulan görüşmelere göre (Ö1), (Ö2), (Ö3), (Ö4), (Ö5), (Ö6), (Ö7), (Ö8), (Ö9), (Ö10), (Ö11), (Ö12), (Ö13), (Ö14), (Ö15), (Ö16), (Ö17), (Ö18), (Ö19), (Ö20), (Ö21), (Ö22), (Ö23) ve (Ö24), 5. sınıf Kültür ve Miras öğrenme alanında sanal müze kullanmanın eğitim ortamına olumlu etkisinin olduğunu ifade etmişlerdir.

(Ö1), *“Olumlu etkiler. Öğrencilerin gidip göremeyecekleri yerleri ekrandan görmeleri hem dikkatlerini çeker hem de öğrenmenin kalıcı olmasını sağlar”* sözleriyle olumlu etkilerini ifade etmiştir.

(Ö2), hem olumlu hem de olumsuz etkisinden söz etmiş olumlu olarak daha çok öğrencilerin üzerindeki etkisini *“Öğrencilerin derse karşı ilgisinin ve dikkatinin artmasında faydalı olur(...)”* sözleriyle ifade etmiştir.

(Ö3), *“Olumsuz bir durum olacağını düşünmüyorum. Aksine konuların görsellerle pekiştirilmesi çok yerinde olacaktır”* sözleriyle anlatılan konunun pekiştirilmesi açısından olumlu etkisinin olacağını belirtmiştir.

(Ö4), bu konuda düşüncelerini *“Görsel materyaller her zaman eğitim ortamını olumlu etkiler. Öğrencinin merakını artırır, kendi araştırmalarını başlatmasını sağlayabilir”* sözleriyle ifade etmiştir.

(Ö5), sanal müzelerin eğitim ortamına hem olumlu hem olumsuz etkisinin olabileceğinden söz etmiştir. (Ö5), *“Bu müzelerin arada bir ziyaret edilmesi eğlenceli olmakla birlikte bir rutine dönüştüğünde öğrencinin ilgisi azalabiliyor”* şeklindeki sözlerinde sanal müzeye arada bir ziyaret yapıldığında olumlu etkisinin olabileceğini, fakat sanal müze gezintileri sürekli hale gelirse olumsuz etki yapacağını da ifade etmiştir.

(Ö6), *“Olumsuz etkilemesi için bir sebep yok. Tabi ki çok olumlu etkiler fakat bu zaman alıcı bir etkinlik olduğu için özel bir zaman, ders ayırmak gerekir”* sözleriyle sanal müzenin eğitim ortamını olumsuz bir etkisinin olmayacağını bunun aksine çok olumlu etkisinin olacağını belirtmiş. Ancak zaman alıcı olabileceği için ayrı bir ders saati süresinin sanal müze gezintisine ayrılması gerektiğini ifade etmiştir.

(Ö7) *“Eğitim ortamını olumlu etkiler. Müze ziyareti yapılamadığı durumlarda kullanılabilir”* sözleriyle eğitim ortamına olumlu etkisinin olduğunu müzeye alternatif olarak kullanılabilmesini ifade etmiştir.

(Ö8), *“Olumlu etkiler. Sözel dersin yükünü hafifletir. Eğitim ortamını daha zevkli hale getirir”* şeklindeki düşüncelerinde sanal müzenin sözel, bilgi ağırlıklı dersi daha eğlenceli hale getireceğini ifade etmiştir.

(Ö9), *“Olumsuz bir etkisi bulunmaz. Olumlu olarak etkiler. Ders sonu geri dönütler ve değerlendirmeler bunun ispatıdır”* sözleriyle düşüncelerini ifade ederken, (Ö10) ise, *“Dersi ilgi çekici hale getirebilir. Yani olumlu yönde etkiler”* sözleriyle sanal müzenin eğitim ortamına olumlu etkisinin olacağını belirtmiştir.

(Ö11), sanal müze kullanımının eğitim ortamına hem olumlu hem de olumsuz yönde etkisinin olabileceğini belirtmiş ve bu konuda düşüncelerini şöyle ifade etmiştir:

“Öğrencilerin dikkatini çekerse öğrenmeyi olumlu etkiler. Yine sınıfta düzeni sağlamak daha kolay olur. Yalnız sanal müze noktasında zaman kavramı abartılırsa bir noktadan sonra sıkıcı olur. Süreyi doğru şekilde kullanmak olumsuzlukları en aza indirecektir.”

(Ö12), *“Görsellerle desteklenen dersler, konular öğrencilerde ilgi uyandırıyor”* sözleriyle olumlu etkisinin olacağını ifade etmiştir.

(Ö13), *“Kesinlikle olumlu etkiler. Olumsuz bir durumla karşılaşmadım. Özellikle kültürel değerlerimizin tanıtımında olumlu katkısını fark ettim”* sözleriyle sanal müzelerin eğitim ortamında olumlu katkısının olduğunu özellikle kültürel değerlerin tanıtımında öğrenci üzerinde olumlu etkisini fark ettiğini ifade etmiştir.

(Ö14), bu konuda düşünceleri *“Daha çok olumlu açıdan etkiler. Dikkat ve ilgileri konuya yoğunlaşıyor. Meraklarını uyandırıyor”* sözleriyle ifade etmiştir.

(Ö15), *“Olumlu yönde etkileyeceğini düşünüyorum. Öğrencilerin ilgisini çekecektir”* sözleriyle düşüncelerini belirtmiştir.

(Ö16), olumlu etkilediğini ayrıca gerçek bir müzenin önüne geçebileceğini şu sözleriyle ifade etmiştir:

“Olumlu etkilediğini gördüm. Hatta sanal müze gerçek müzenin önüne geçebiliyor; bu da teknolojiye duyulan meraktan kaynaklanıyor. Aynı müzeye direk götürdüğümde öğrencinin

ilgisinin dağıldığını ortamı sabote edebileceğini gördüm. Sanal müze gezisi yaptırdığımda bu durumu yaşamadım.”

(Ö17), *“Olumlu yönü öğrenmeyi kalıcı hale getirmede faydalıdır. Öğretmenin izleme esnasında öğrencilere açıklamalarda bulunması, soru cevap yoluyla geri dönüşler alması iyi olur kanaatindeyim”* sözleriyle olumlu yönde etkilediğini sanal müze gezisi yaptırırken aynı zamanda öğrenciyi soru cevap yöntemiyle aktif hale getirebileceği üzerinde durmuştur.

(Ö18), hem olumlu hem olumsuz etkisine değinmiş, *“Olumlu etkisi dersi eğlenceli hale getirerek eğlenerek öğrenmeyi sağlar(...)”* sözleriyle olumlu yönünü belirtmiştir.

(Ö19), *“Sanal müze kullanımının olumsuz etkisinden söz etmek mümkün değildir. Daha çok olumlu etkisini gördüm. Derse canlılık katarak ilgi ve dikkat çekmektedir”* sözleriyle sanal müzenin eğitim ortamını olumlu yönde etkilediğini ifade etmiştir.

(Ö20), *“anlatımı destekleyeceğinden dolayı yararlı ve olumlu etkileyeceğini düşünmekteyim”* sözleriyle düşüncesini ifade etmiştir.

(Ö21), *“Eğitim ortamına olumlu etkileri vardır. Bir şehirdeki öğrenci başka bir şehirde tarihi yerleri gezer”* sözleriyle olumlu etkisinin olduğunu sınıf ortamından veya bulunduğu yerden başka bir yerdeki müzeyi gezebilme fırsatı sunmasına değinmiştir.

(Ö22), *“Konuları anlamlandırmada farklı bir bakış açısı sunacağından öğrencilerde kalıcı bir etki yaratacaktır”* sözleriyle sanal müzenin eğitim ortamında kullanılması farklı bir bakış açısı oluşturduğu için öğrenmelerin kalıcılığını etkileyeceği yönde düşüncelerini ifade etmiştir.

(Ö23), *“Eğitim ortamını daha ilgi çekici hale getirebilir”* şeklinde olumlu etkileyeceğini belirtmiştir.

(Ö24) ise, *“olumlu etkiler. Derse canlılık katar”* şeklinde düşüncesini ifade etmiştir.

5. sınıf Kültür ve Miras öğrenme alanında sanal müzelerden yararlanılması eğitim ortamını nasıl etkiler sorusuna (Ö2), (Ö5), (Ö11) ve (Ö18), olumlu etkisinin yanında olumsuz etkisinin de olabileceğini belirtmişlerdir. (Ö2), *“Öğrencilerin derse karşı ilgisinin ve dikkatinin artmasında faydalı olur. Olumsuz açıdan ise bu durumu gereğinden fazla*

kullanmaları bağımlılığa yol açabilir” sözleriyle olumlu etkisinin yanında kullanımı gereğinden fazla olursa olumsuz etki olarak bağımlılık yapabileceğini ifade etmiştir.

(Ö5), “(...) *Bir rutine dönüştüğünde öğrencinin ilgisi azalabiliyor*” sözleriyle sanal müze gezilerinin sürekli yapılması ilgiyi azaltma noktasında olumsuz etki oluşturabileceğini ifade etmiştir.

(Ö11), “(...) *Sanal müze noktasında zaman kavramı abartılırsa bir noktadan sonra sıkıcı olur. Süreyi doğru şekilde kullanmak olumsuzlukları en aza indirecektir*” sözleriyle sanal müzelerin eğitim ortamında kullanılmasının olumlu etki yaptığını fakat abartı bir şekilde kullanıldığında sıkıcı olabileceğini belirtmiştir.

(Ö18) ise, “(...) *Olumsuz etkisi, kalabalık sınıflarda çocukların hakimiyeti ve dikkatinin zor olması. Çocuğun bu durumu dersi kaynatmaya bir fırsat gibi yorumlamasıdır*” sözlerinde olumlu etkisinin yanında olumsuz etkisinin de olabileceğini belirtmiş. Kalabalık sınıflarda öğretmen hakimiyetini zorlaştırabileceğini ve çocukların dersten kopmalarına sebep olabileceğini ifade etmiştir.

4.1.8. 6. Sınıf Kültür ve Miras Öğrenme Alanı İçerisinde Yer Alan Konular Dikkate Alındığında Sanal Müzelerden Nasıl Yararlanabiliriz?

Tablo 9’u incelediğimizde öğretmenlerden 10’u “Anlatılan dönemlerdeki devletlere ait yazılı ve yazısız eserlerin gösterilmesi”, 4’ü “görsellerle somutlaştırma amacıyla”, 3’ü “gidilerek görme imkanı olmayan tarihi yerlerin, nesnelerin gösterilmesinde”, 2’si “arkeoloji ve etnografya ile ilgili müzelerden”, 2’si “geçmiş ve bugün arasında köprü kurmak amacıyla” 2’si “konu, kavram ve kazanımların anlaşılmasında”, 1’i de “haftada bir ders saati içerisinde faydalanmak” şeklinde çeşitli cevaplar vermişlerdir.

Tablo 9 6. Sınıf Kültür ve Miras Öğrenme Alanında Sanal Müzelerden Nasıl Yararlanılabileceğine Yönelik Öğretmenlerin Görüşleri ve Frekans Dağılımları

Tema	Kod	F
Tarihe Yolculuk	-Anlatılan dönemlerdeki devletlere ait yazılı yazısız eserlerin gösterilmesi	10
	-Konuları görsellerle somutlaştırma amacıyla	4
	-Gidilerek görme imkânı olmayan tarihi yerlerin, nesnelerin gösterilmesinde	3
	-Arkeoloji ve Etnografya ile ilgili müzelerden	2
	-Geçmiş ve bugün arasında köprü kurmak amacıyla	2
	-Konu, kavram ve kazanımların anlaşılmasında	2
	-Haftada bir ders saati içerisinde faydalanmak	1
	Toplam	

Tablo 9’u incelediğimizde 6.sınıf Kültür ve Miras öğrenme alanı içerisinde yer alan konular dikkate alındığında sanal müzelerden nasıl yararlanabiliriz sorusuna (Ö2), (Ö3), (Ö7), (Ö9), (Ö11), (Ö12), (Ö14), (Ö15), (Ö16) ve (Ö23), anlatılan dönemlerdeki kurulan devletlerin bırakmış oldukları yazılı ve yazısız eserlerin öğrencilere gösterilmesinde yararlanabiliriz şeklinde cevap vermişlerdir. (Ö2), “*Orta Asya’da kurulmuş devletler ile ilgili olarak o devletlerden kalmış olan eserlerin sergilendiği müzeler sanal olarak gezilebilir ve öğrenciler için pekiştireç işlevi görebilir*” sözlerinde sanal müzelerden bu öğrenme alanında döneme ait devletlerin bırakmış oldukları eserlerin gösterilmesinde şeklinde düşüncesini ifade etmiştir.

(Ö3), “*Türklerin ilk yazılı kaynakları olan Göktürk Kitabelerini ve yazısız döneme ait kültürel figürlerini tanıyabilirler. Ayrıca Uygurlar döneminden kalan eserler incelenebilir*” sözleriyle yazılı ve yazısız döneme ait eserlerin öğrencilere gösterilmesinde kullanılabileceğini ifade etmiştir.

(Ö7), “*6.sınıflarda Orta Asya’da kurulan devletlere ait eserler gösterilebilir. Ayrıca döneme ait devletlerin bıraktığı eserler akıllı tahta aracılığı ile gösterilebilir*” sözleriyle sanal müzelerden o dönemde kurulan devletlere ait eserlerin gösterilmesinde kullanılabileceğini ifade etmiştir.

(Ö9), “*Türklerin anayurdu olan Orta Asya’da kurulan devletlere ait eserler, göç yolları vs. Sanal müze ile gösterilebilir*” şeklinde düşüncelerini ifade etmiştir.

(Ö11), *“Tarihi nesnelere göstermede, açık hava müzelerini göstermede yararlanılabilir. O döneme ait devletlerin bıraktığı eserleri göstermek öğrencilerin derse karşı ilgisini arttırabilir. Bu konuda sanal müzeden yararlanılabilir”* sözleriyle sanal müzelerden tarihi eserlerin gösterilmesinde faydalanılması aynı zamanda öğrencilerin derse olan ilgilerini arttıracağını belirtmiştir.

(Ö12), *“İpek ve baharat yolları üzerindeki hanlar öğrenciler üzerinde ilgi uyandırıyor”* sözleriyle düşüncelerini ifade ederken, (Ö14) ise, ders saati süresinin kısıtlı olmasından dolayı sanal müzelere yeterli vakit ayıramadığını fakat sanal gezinti yaptırdığında tarihi yapıların öğrencilerin dikkatlerini çektiğini fark ettiğini şu şekilde ifade etmiştir:

“Ders süre sıkıntısı olduğundan çok fazla kullanmadım. Fakat medrese, camii, kümbet, han, külliye gibi tarihi yapılar birebir yerinde ziyaret edildiğinde daha çok ilgi çekiyor. Süre sıkıntısından dolayı da bu konuda yeterli düzeyde sanal gezintisi yaptırmadım. Ama bu gibi tarihi yapıları sanal olarak gezinti yaptırarak gösterdiğimde öğrencilerin dikkatini çektiğini gördüm.”

(Ö15), *“Orta Asya’daki kitabeleri, anayurdumuzu gösterip, Anadolu’ya geliş güzergahında olan ve Anadolu’ya geldiğimiz dönemlerle ilgili bilgi veren eserler, nesnelere, yerler, döneme ait bilgi veren müzelerden sanal gezi yapılarak görülebilir”* şeklinde düşüncesini ifade etmiştir.

(Ö16), *“Tarihi değerleri öğrenciye gösterme imkânı verir. Devletlere ait maddi kalıntıları sanal müzelerle öğrencilere gösterebilme fırsatı sunar”* şeklinde düşüncelerini ifade ederken tarihi değerlerin, döneme ait kalıntıların öğrencilere gösterilmesi noktasında sanal müzelerden faydalanılabileceğini belirtmiştir.

(Ö23) ise, *“Tarihi eser ve nesnelere gösteriminde yararlanılabilir”* şeklindeki sözleriyle düşüncelerini belirtmiştir.

(Ö17), (Ö18), (Ö19) ve (Ö22), 6. sınıf Kültür ve Miras öğrenme alanı içerisinde yer alan konular dikkate alındığında sanal müzelerden nasıl yararlanabiliriz sorusuna konunun görsellerle somutlaştırılmasında kullanılabileceğini ifade etmişlerdir. (Ö17), bu konuda düşüncelerini şu sözleriyle ifade etmiştir:

“Ders kitabı, harita ile bunların yanında sanal müzeden yararlanılması öğrenmeyi kolaylaştırır. Bazı öğrencilerimiz görsel olarak daha iyi öğrenmektedirler. Konuların somutlaştırılmasında görsellerin önemi büyüktür. Öğrenmelerin kalıcılığını sağlar.”

(Ö18), *“Görsel öğrenme aracı olarak yararlanılabilir. Etkinlik yaptırmak için izletebiliriz. Sanal müzeler aracılığıyla dersin görsellerle somutlaştırılmasında kullanılabilir”* sözlerinde sanal müzelerden görsel öğrenme aracı olarak yararlanılabileceğinin yanında görsellerle konuların somutlaştırılmasında kullanılabileceğini ifade etmiştir.

(Ö19), *“Özellikle Türk tarihini somutlaştırmada ve geçmişimizin öğrenilmesi açısından yararlanılabilir. Görsellerle bunun yapılması kalıcılığı artıracaktır”* sözleriyle değerlerimizin, kültürümüzün görsellerle somutlaştırılarak sanal müzeler vasıtası ile öğrencilere kazandırılabilceğini ifade etmiştir.

(Ö22) ise bu konuda düşüncelerini, *“Tarihi konuları somutlaştırmak ve örneklendirme, tarihi daha gerçekçi bir gözle görebilmek açısından kullanılabilir”* sözleriyle ifade etmiştir.

(Ö4), (Ö5) ve (Ö10); 6. sınıf Kültür ve Miras Öğrenme alanında sanal müzelerden gidilerek görülme imkânı olmayan tarihi yerlerin, nesnelerin, eserlerin gösterilmesinde yararlanılabilir şeklinde cevap vermişlerdir. (Ö4), *“Bu üniteye daha çok tarihi mekân gösteriminin etkili olacağını düşünüyorum. Gidilip görülme imkânı olmayan yerlerin, eserlerin sanal müze ile gezilip görülebilmesi sağlanabilir”* sözleriyle düşüncelerini ifade etmiştir.

(Ö5), *“Sanal müzeler sayesinde gidip yerinde görmenin mümkün olmadığı tarihi mekanları, nesnelere görmenin avantajı vardır”* sözleriyle düşüncesini belirtmiştir.

(Ö10) ise, *“Fiziksel olarak gidemeyecekleri yerlere gitme şansları olabilir. Sanal müze ile tarihi yerleri görebilirler”* sözleriyle gidilme imkânı olmayan yerleri, görülme imkânı olmayan nesnelere sanal müze ile gezilip görülebilceğini ifade etmiştir.

(Ö1) ve (Ö13), 6. sınıf Kültür ve Miras öğrenme alanı içerisinde yer alan konular dikkate alındığında sanal müzelerden arkeoloji ve etnografya müzelerine gezi yapılarak yararlanılabileceğini ifade etmişlerdir. (Ö1), *“Arkeoloji ve etnografya müzeleri sanal olarak ziyaret edilebilir. Örneğin bu üniteye Türk ve İslam Eserleri Müzesinden yararlanılabilir”*

sözleriyle düşüncesini ifade etmiş ve ünite konularının anlatımında örnek olarak Türk ve İslam Eserleri Müzesinden yararlanılabileceğini belirtmiştir.

(Ö13), arkeoloji ve etnografya müzelerinden sanal olarak derslerinde faydalandığını belirtmiş ve öğrencilerle birçok müzeyi sanal olarak gezdiklerini şu sözleriyle ifade etmiştir:

“Arkeoloji müzelerinden yararlandım. Etnografya müzelerinden yararlandım. Mesela Çorum Arkeoloji müzesini sanal olarak gezdirdim. Birçok müzeden sanal olarak faydalandım. Hatta örnek vermek gerekirse gözyaşı şişesi öğrencilerin dikkatini çekmişti. Sanal müzeler çocukların ilgisini çekiyor.”

(Ö6) ve (Ö21), Kültür ve Miras öğrenme alanında ünite içerisindeki konular dikkate alındığında sanal müzelerden geçmiş ve bugün arasında köprü kurmak amacıyla faydalanılabileceğini ifade etmişlerdir. (Ö6), *“Geçmişte hangi döneme gitmek istersiniz diye sorup ortak birkaç tanesinde zamanda yolculuk adı ile gezdirilebilir. Böylece geçmiş ile köprü kurmada faydalanılabilir”* sözleriyle düşüncelerini belirtmiştir.

(Ö21) ise, *“Geçmişe köprü kurar. Öğrencilerde bu köprüden geçerek tarihe giriş yaparlar. Öğrenciler sanal müzeler ile zamansal olarak bir yolculuk yapma fırsatı bularak geçmişini daha iyi anlayabilirler”* şeklinde düşüncelerini ifade etmiştir.

(Ö20) ve (Ö24), öğrenme alanı konuları dikkate alındığında sanal müzelerden konu, kavram ve kazanımların anlaşılmasını sağlamak amacıyla yararlanılabileceğini ifade etmişlerdir. (Ö20), *“Konularla ilgili kavramları daha iyi kavramaları amacıyla sanal müzelere yönlendirerek bilginin kalıcılığını sağlayabiliriz”* sözleriyle konuların ve kavramların daha iyi anlaşılması için sanal müzelerden yararlanılabileceğini ifade etmiştir.

(Ö24) ise, *“Sanal müzeler gezdirilerek kazanımların anlaşılması sağlanabilir. Konu ve kazanımları anlamada yardımcı olur”* sözleriyle düşüncelerini ifade etmiştir.

(Ö8) ise, 6. sınıf Kültür ve Miras öğrenme alanı içerisinde yer alan konular dikkate alındığında sanal müzelerden haftada bir ders saati içerisinde vakit ayrılarak yararlanılması gerektiğini, *“Haftada bir ders saati sanal müze kullanımına ayrılabilir”* şeklindeki sözleriyle ifade etmiştir.

4.1.9. 6. Sınıf Kültür ve Miras Öğrenme Alanı İçerisinde Sanal Müze Kullanımına En Uygun Gördüğünüz Konular Hangileridir?

Tablo 10'u incelediğimizde 6.sınıf Kültür ve Miras öğrenme alanı içerisinde sanal müze kullanımına en uygun gördüğünüz konular hangileridir sorusuna görüşme yapılan öğretmenlerden 8'i "Yeni Yurt Anadolu", 6'sı "Türklerin Anayurdu Orta Asya", 4'ü "Türklerin Anayurdu Orta Asya ve Yeni Yurt Anadolu", 2'si "Tarihi Yollar", 1'i "Türklerin Anayurdu Orta Asya ve İslamiyet'in Doğuşu", 1' i "Türklerin Anayurdu Orta Asya ve Türkler İslamiyet ile Tanışıyor", 1'i "Türkler İslamiyet ile Tanışıyor", 1'i de "Yeni Yurt Anadolu ve Tarihi Yollar" şeklinde ifade etmişlerdir.

Tablo 10 6. Sınıf Kültür ve Miras Öğrenme Alanı İçerisinde Sanal Müze Kullanımına En Uygun Gördüğünüz Konular Hangileridir Sorusuna Yönelik Öğretmenlerin Görüşleri ve Frekans Dağılımları

Tema	Kod	F
Tarihe Yolculuk	-Yeni Yurt Anadolu	8
	-Türklerin Anayurdu Orta Asya	6
	-Türklerin Anayurdu Orta Asya ve Yeni Yurt Anadolu	4
	-Tarihi Yollar	2
	-Türklerin Anayurdu Orta Asya ve İslamiyet'in Doğuşu	1
	-Türklerin Anayurdu Orta Asya ve Türkler İslamiyet ile Tanışıyor	1
	-Türkler İslamiyet'le Tanışıyor	1
	-Yeni Yurt Anadolu ve Tarihi Yollar	1
Toplam		24

Tablo 10'u incelediğimizde (Ö3), (Ö4), (Ö5), (Ö14), (Ö16), (Ö18), (Ö20) ve (Ö22), 6.sınıf Kültür ve Miras öğrenme alanı içerisinde yer alan konular dikkate alındığında sanal müzelerden yararlanmak için en uygun gördükleri Yeni Yurt Anadolu konusu olduğunu ifade etmişlerdir. (Ö3), "Türklerin yeni yurdu Anadolu ünitesinde kullanılabilir" sözleriyle düşüncesini belirtmiştir.

(Ö4), "7.sınıf Osmanlı Tarihi, sosyal ve kültürel hayatı konularına uygun olabilir. Bu üniteye ise Yeni yurt Anadolu konusunda yararlanılabilir. Devletlere, beyliklere ait eserler sanal müzeler ile gösterilebilir" sözleriyle Yeni yurt Anadolu konusunda, Anadolu'da kurulmuş olan beyliklere ve devletlere ait eserlerin sanal müze aracılığı ile gezilebileceğini ifade etmiştir.

(Ö5), “5.sınıf ilk çağ medeniyetleri ve 8.sınıf Millî Mücadele konularında çok sayıda ve kullanılabilirlik açısından uygun müzeler var. 6.sınıf ise Yeni Yurt Anadolu konusunda yararlanılabilir” sözleriyle Yeni yurt Anadolu konusunda yararlanılabileceğini ifade etmiştir.

(Ö14), bu öğrenme alanı içerisinde Yeni Yurt Anadolu konusunda tarihi yapıları göstermek amacıyla sanal müzeleri kullandığını şu sözleriyle ifade etmiştir:

“Tarihi konularda özellikle bu üniteye Yeni Yurt Anadolu konusunda camii, medrese, külliye gibi yapıları göstermede kullandım. Kültürel değerlerimiz gibi konularda uygun görüyorum. Gerek okulun teknoloji alt yapısı gerek ders saati azlığı gibi nedenlerden dolayı çok fazla kullanamıyorum.”

(Ö16), “Ünite genel olarak sanal müze kullanımı için uygun. Fakat konuların siyasi boyutlarından ziyade kültürel yaşamla ilgili kısımlarında daha uygun. Yeni Yurt Anadolu konusunda Anadolu’da kurulan beyliklerin bıraktığı eserler sanal müze ile gösterilebilir” sözleriyle düşüncelerini ifade etmiştir.

(Ö18), “Yeni Yurt Anadolu konusunda kullanılabilir” şeklinde düşüncesini belirtmiştir.

(Ö20), “Tarihi yapılar, etnografik eserler gösterilebilir. Yeni Yurt Anadolu konusunda kullanılabilir” sözleriyle Yeni Yurt Anadolu konusunda kullanılabileceğini ifade etmiştir.

(Ö22) ise, “Anadolu’daki ilk Türk devletleri ve onlardan kalmış tarihi eser ve mekanlar olabilir. Yeni Yurt Anadolu konusu sanal müze ziyareti için uygun olabilir” sözleriyle Yeni Yurt Anadolu konusu içerisinde anlatılan Anadolu’da kurulan devletlere ait eserlerin gösterilmesinde kullanılabileceğini ifade etmiştir.

(Ö2), (Ö8), (Ö9), (Ö10), (Ö17) ve (Ö19), 6. sınıf Kültür ve Miras öğrenme alanı içerisinde yer alan Türklerin Anayurdu Orta Asya konusunun sanal müze kullanımına uygun olduğunu ifade etmişlerdir. (Ö2), “Göktürkler ve onlara ait eserlerin sergilendiği Orhun Kitabeleridir” sözleriyle sanal müze kullanımına uygun gördüğü konu Göktürklerin de içerisinde anlatıldığı Türklerin Anayurdu Orta Asya konusu olduğunu ifade etmiştir.

(Ö8), “6.sınıf Türklerin Ana Yurdu Orta Asya konusunda 6.2.1. Orta Asya’da kurulan ilk Türk devletlerinin coğrafi, siyasal, ekonomik ve kültürel özelliklerine ilişkin çıkarımlarda bulunur kazanımı doğrultusunda sanal müzeden yararlanılabilir” şeklinde ifade etmiştir.

(Ö9), “*Türklerin Anayurdu Orta Asya konusu sanal müze kullanımı, için içerik olarak zengin bir konu*” sözleriyle Türklerin Anayurdu Orta Asya konusunun içerik olarak sanal müze kullanımına uygun olduğunu ifade etmiştir.

(Ö10), “*Türklerin Anayurdu Orta Asya konusunda olabilir. İlk Türk devletlerine ait eserlerden bazıları Anadolu Medeniyetleri Müzesi’nde görülebilir*” şeklinde düşüncelerini belirtmiştir.

(Ö17), “*6.sınıfta Türklerin Anayurdu Orta Asya konusunda Göktürk kitabeleri gösterilebilir*” şeklinde düşüncesini ifade etmiştir.

(Ö19) ise, “*Türklerin Anayurdu Orta Asya konusunda ilk Türk devletlerine ait eserleri göstermede kullanılabilir. Örneğin Göktürk Kitabeleri gösterilebilir*” sözleriyle düşüncesini ifade etmiş aynı zamanda da örneklendirmiştir.

(Ö6), (Ö11), (Ö13) ve (Ö15), 6.sınıf Kültür ve Miras öğrenme alanı içerisinde sanal müze kullanımına en uygun Türklerin Anayurdu Orta Asya ve Yeni Yurt Anadolu konularının olduğunu belirtmişlerdir. (Ö6), “*Tarihe Yolculuk zaten Kültür ve Miras konularındandır. Aynı zamanda 5.sınıf Güzel Ülkem konusunda faydalanılabilir. 6.sınıfta ise Türklerin Anayurdu Orta Asya ve Yeni Yurt Anadolu konusunda faydalanılabilir*” şeklinde ifade etmiştir.

(Ö11), kültür ve tarih ağırlıklı olan konularda sanal müzelerden yararlanılabileceğini şu sözleriyle ifade etmiştir:

“*Her ünite sanal müze kullanımına aslında uygun ama tarih içeren üniteler veya kültür ağırlıklı konuların olduğu alanlar sanal müze için daha uygun. Örneğin Türklerin Anayurdu Orta Asya ve Yeni Yurt Anadolu konularında sanal müzelerden yararlanılabilir.*”

(Ö13), “*Genel olarak bütün konular uygun fakat tarihi konuların daha uygun olduğunu düşünüyorum. Türklerin anayurdu Orta Asya konusunda kullandım. Yeni Yurt Anadolu konusunda kullandım*” sözlerinde sanal müzeyi genel olarak bütün konularda kullandığını ancak tarih ağırlıklı konularda daha çok kullandığını ifade etmiştir.

(Ö15) ise, “*Türklerin Anadolu’ya gelişlerinden sonraki hayatı anlatan konular ve Orta Asya ile ilgili olabilir. Özellikle Türklerin Anayurdu Orta Asya konusunda kitabeler gösterilebilir. Ayrıca Yeni Yurt Anadolu konusunda da Anadolu’da kurulan beyliklere ait*

eserler gösterilebilir” sözlerinde Türklerin Anayurdu Orta Asya ve Yeni Yurt Anadolu konularının sanal müze kullanımına en uygun konular olduğunu ifade etmiştir.

(Ö12) ve (Ö23), 6. sınıf Kültür ve Miras öğrenme alanında sanal müzenin Tarihi Yollar konusunda kullanılabileceğini belirtmişlerdir. (Ö12), *“Tarihi Yollar konusunda kullanılabilir. Mesela tarihi yollar üzerindeki hanlar gösterilebilir”* şeklinde düşüncesini belirtmiştir.

(Ö23) ise, *“İpek yolunda Türkler konularında yani Tarihi Yollar konusunda faydalanılabilir”* sözleriyle Tarihi Yollar konusunun sanal müze kullanılmasına uygun olduğunu ifade etmiştir.

(Ö1), 6.sınıf Kültür ve Miras öğrenme alanında sanal müze kullanımına en uygun gördüğü konunun Türklerin Anayurdu Orta Asya ve İslamiyet’in Doğuşu olduğunu, *“Türklerin Anayurdu Orta Asya konusunda faydalanılabilir. İslamiyet’in Doğuşu konusunda da faydalanılabilir. Örneğin Türk ve İslam Eserleri Müzesi’nden yararlanılabilir”* sözleriyle açıklamıştır.

(Ö7) Türklerin Anayurdu Orta Asya ve Türkler İslamiyet’le Tanışıyor konularının sanal müze kullanımına uygun olduğunu, *“6.sınıflarda Türklerin Anayurdu Orta Asya ve Türkler İslamiyet’le Tanışıyor konularında Türk ve İslam Eserleri Müzesi’nden yararlanılabilir”* sözleriyle ifade etmiştir.

(Ö21) Türkler İslamiyet’le Tanışıyor konusunun sanal müze kullanımına uygun olduğunu, *“Türklerin İslamiyet ile tanışmasını anlatan konularda yararlanılabilir. Türk ve İslam Eserleri Müzesi’ne sanal gezi yapılabilir”* sözleriyle ifade etmiştir.

(Ö24) ise, Yeni Yurt Anadolu ve Tarihi Yollar konusunun sanal müze kullanımına uygun olduğunu, *“Tarihi Yollar konusunda ipek yolunda Türkler anlatılırken ve Yeni Yurt Anadolu konularında kullanılabilir”* şeklindeki sözleriyle ifade etmiştir.

4.1.10. Size Göre 6. Sınıf Kültür ve Miras Öğrenme Alanı İçerisindeki Konuların Aktarımında Sanal Müze Kullanımı Öğrencilerin Başarısını Nasıl Etkiler?

Tablo 11’i incelediğimizde 6. Sınıf Kültür ve Miras öğrenme alanında sanal müze kullanmanın öğrencilerin başarısını nasıl etkileyeceği sorusuna öğretmenler başarıyı çok çeşitli şekillerde etkileyeceğine yönelik cevaplar vermişlerdir. Öğretmenlerden 15’i “öğrenmelerin kalıcılığını artırır”, 7’si “ilgi ve merak uyandırır”, 6’sı “başarıyı artırır”, 5’i

“görsel pekiştirme sağlaması”, 3’ü “gerçek kanıt üzerinden öğrenme sağlaması”, 2’si, “milli kültür ve milli bilinç oluşturmaları”, 1’i de “fırsat eşitliği sağlaması” şeklinde başarıyı çeşitli yönden etkileyeceğine yönelik cevaplar vermişlerdir.

Tablo 11 6. Sınıf Kültür ve Miras Öğrenme Alanı İçerisindeki Konuların Aktarımında Sanal Müze Kullanımının Öğrencilerin Başarısını Nasıl Etkileyeceğine Yönelik Öğretmen Görüşleri ve Frekans Dağılımları

Tema	Kod	F
Tarihe Yolculuk	-Öğrenmelerin kalıcılığını artırır	15
	-İlgi ve merak uyandırır	7
	-Başarıyı artırır	6
	-Görsel pekiştirme sağlama	5
	-Gerçek kanıt üzerinden öğrenme sağlaması	3
	-Milli kültür ve milli bilinç oluşturur	2
	-Fırsat eşitliği sağlaması	1
Toplam		39

(Ö1), (Ö3), (Ö4), (Ö5), (Ö6), (Ö7), (Ö8), (Ö10), (Ö11), (Ö13), (Ö14), (Ö16), (Ö17), (Ö18) ve (Ö21), 6. Sınıf Kültür ve Miras öğrenme alanında konuların aktarımında sanal müze kullanımının öğrencilerin başarısına öğrenmelerin kalıcılığını arttırması yönünde etki yapacağını ifade etmişlerdir. (Ö1), “*Olumlu yönde etkiler. Yani kalıcı öğrenmeyi artırır. Böylece öğrenci başarısını da artırır*” sözleriyle öğrenmelerin kalıcılığını etkileyeceğini dolayısıyla da bunun öğrenci başarısında olumlu etki yapacağını ifade etmiştir.

(Ö3), “*Olumlu etkiler. Kalıcılığı artırır. Ayrıca konuların görsellerle pekiştirilmesi konuların anlaşılmasını kolaylaştırır(...)*” sözleriyle kalıcılığı artırdığını ifade etmiştir.

(Ö4), “*Kalıcılığı artırır. Anlatılanların masal veya hikâye gibi algılanmasını engelleyip gerçekliğinin ispatını kolaylaştırır*” şeklindeki sözlerinde sanal müze kullanımının öğrenci başarısı üzerinde öğrenilenlerin kalıcılığı arttıracağını ayrıca anlatılanların kanıtlanmasının sağlanması açısından sanal müzenin olumlu etkisinden söz etmiştir.

(Ö5), “*Görsel hafızası güçlü olan öğrenciler için öğrenme daha kalıcı oluyor*” şeklinde düşüncelerini ifade etmiştir.

(Ö6), “*Olumlu etkiler, daha kalıcı olur*” sözleriyle kalıcılığı sağlayacağını belirtmiştir.

(Ö7), “*Kalıcı öğrenmeler sağlar. Gerçek kanıtlarla öğrenir*” sözleriyle kalıcılığı artıracığını ayrıca gerçek kanıt üzerinden öğrenme sağlayacağını ifade etmiştir.

(Ö8) bu konuda düşüncelerini, “*Olumlu etkilemekte. Öğrenmelerin kalıcılığını artırmaktadır*” sözleriyle ifade etmiştir.

(Ö10), “*Konunun kalıcılığını sağlar. Görsel pekiştirme konunun anlaşılabilirliğini artırır*” sözleriyle dersin görselle desteklenmesi konunun kalıcılığını artıracığını belirtmiştir.

(Ö11), “*Bilgilerin hafızada daha kalıcı olmasında yarar sağlar diye düşünüyorum*” sözleriyle düşüncesini belirtmiştir.

(Ö13) bu konuda düşüncesini, “*Olumlu yönde etkiler. Dersin teorik olarak verilmesinden sonra görsel olarak örnek verdiğimizde yani bir sanal müze gezdirdiğimizde öğrenmelerin kalıcı olduğunu fark ettim*” sözleriyle ifade etmiştir.

(Ö14), “*Dikkati toplar, ilgiyi artırır, bilgi daha kalıcı olur. Bir konu hakkında öğrencilerin resim/fotoğraf görmesi dikkatini artırır. Çoklu zekanın gelişmesini sağlar. Bunlarda başarıyı artırır*” sözleriyle sanal müzenin öğrencilerin ilgisini çekmede, konuların kalıcılığını sağlamada ve dolayısıyla da başarıyı artırmada etkili olduğunu ifade etmiştir.

(Ö16), “*Olumlu yönde etkiler. Merak uyandırır. Konunun pekiştirilmesini sağlar. Kalıcılığı artırır*” sözleriyle sanal müzenin öğrenmelerin kalıcılığını artırdığını belirtirken aynı zamanda öğrencide merak uyandırdığını ifade etmiştir.

(Ö7), “*Soru cevap, anlatım yöntemlerinin yanında sanal müze kullanımı görsel olarak kalıcı öğrenme sağlayacaktır*” sözleriyle sanal müzenin kullanılan öğretim yöntemlerine alternatif bir görsel pekiştirme aracı olduğunu ve bunun da öğrenmenin kalıcılığını artırmada etkili olacağını ifade etmiştir.

(Ö18), “*Olumlu yönde etkiler öğrenmeyi kalıcı hale getirir*” ifadesiyle sanal müzenin kalıcı öğrenmeleri sağlamada etkisini belirtmiştir.

(Ö21) ise, “*Ülkenin en ücra köşesindeki köy, kasaba ve beldelerde yaşayan öğrencilerin görme olanağı bulamadığı müzeler sanal müze sayesinde öğrencilerin ayağına gider. Öğrenci gerçeğinden görerek öğrenir. Öğrenmelerin kalıcılığını sağlar*” sözleriyle

sanal müzenin kalıcılığı sağlamasının yanında aynı zamanda fırsat eşitliğini de sağladığını ifade etmiştir.

(Ö2), (Ö3), (Ö9), (Ö12), (Ö14), (Ö16) ve (Ö24), 6. Sınıf Kültür ve Miras öğrenme alanı içerisinde yer alan konuların aktarımında sanal müze kullanımının öğrenci başarısına ilgi ve merak uyandırması açısından etki yaptığını ifade etmişlerdir. (Ö2), “*Derse karşı ilgilerini artırır. Merak duygusu ile hareket edip ünite ile ilgili araştırma yaparlar. Gördüklerini unutmaları duyduklarını unutmalarından daha zor olur*” sözleriyle ilgi ve merak uyandıracaklarını böylece öğrenciyi araştırmaya teşvik edebileceğini ifade etmiştir.

(Ö3), hem kalıcılığı arttıracaklarını hem öğrencide ilgi ve merak uyandıracaklarını “*Olumlu etkiler. Kalıcılığı artırır. Ayrıca konuların görsellerle pekiştirilmesi konuların anlaşılmasını kolaylaştırır. Öğrencilerin ilgi ve merakını artırır*” sözleriyle ifade etmiştir.

(Ö9), “*Olumlu etkiler. Hatta sosyal bilgiler dersine olan ilgiyi daha da artırır*” sözleriyle düşüncesini belirtmiştir.

(Ö12), “*İlgi ve merak oluşuyor. Mesela, sunum sırasında kervanların burada dinlenmesi geceyi geçirmesi öğrencilere ilginç geliyor, öğrenmeyi kolaylaştırıyor*” sözleriyle anlatım sırasında aktarılan bilgilerin öğrencilere ilginç gelmesine ve öğrenmeyi artırmasına değinmiştir.

(Ö14), dikkat ve ilgi artırdığını, kalıcılık sağladığını ayrıca görerek öğrenmenin önemini “*Dikkati toplar, ilgiyi artırır, bilgi daha kalıcı olur. Bir konu hakkında resim/fotoğraf görmesi dikkatini artırır. Çoklu zekanın gelişmesini sağlar. Bunlarda başarıyı artırır*” sözleriyle ifade etmiştir.

(Ö16), “*Olumlu yönde etkiler. Merak uyandırır. Konunun pekiştirilmesini sağlar. Kalıcılığı artırır.*” şeklinde düşüncesini belirtmiştir.

(Ö24), “*Olumlu yönde etkisi vardır. Başarıyı artırır. Öğrencilerde merak ve ilgi artar*” şeklinde ki sözleriyle ilgi ve merak uyandırmasının yanında öğrencilerin başarısının da artacağını ifade etmiştir.

(Ö1), (Ö14), (Ö15), (Ö22), (Ö23) ve (Ö24), 6. sınıf Kültür ve Miras öğrenme alanı içerisinde yer alan konuların aktarımında sanal müze kullanımının öğrenci başarısını

artıracağını ifade etmişlerdir. (Ö1), “*Olumlu yönde etkiler. Yani kalıcı öğrenmeyi artırır. Böylece öğrenci başarısını artırır*” şeklinde düşüncesini ifade etmiştir.

(Ö14), “*Dikkati toplar, ilgiyi artırır, bilgi daha kalıcı olur. Bir konu hakkında resim/fotoğraf görmesi dikkatini artırır. Çoklu zekanın gelişmesini sağlar. Bunlarda başarıyı artırır*” sözleriyle sanal müzenin ilgi merak uyandırdığını, kalıcılık sağladığını, görsel pekiştirici sağladığını aynı zamanda da başarıyı artırdığını ifade etmiştir.

(Ö15), “*Görerek öğrendikleri için bir miktar başarıyı artırabilir*” sözleriyle başarıyı artırdığını ifade etmiştir.

(Ö22), “*Tarihi konuların öğrenilmesinde ve tarihi sevdirmek alanında öğrenci başarısını artıracağı muhakkaktır*” sözleriyle öğrencilere hem tarihi sevdirebileceğini hem de başarıyı artıracağını ifade etmiştir.

(Ö23), “*Başarıyı artırır. Öğrencilerde merak oluşturur*” sözleriyle düşüncelerini belirtmiştir.

(Ö24) ise, “*Olumlu yönde etkisi vardır. Başarıyı artırır. Öğrencilerde merak ve ilgi artırır*” sözleriyle düşüncelerini ifade etmiştir.

(Ö2), (Ö3), (Ö10), (Ö14) ve (Ö17), 6. Sınıf Kültür ve Miras öğrenme alanı içerisinde yer alan konuların aktarımında sanal müze kullanımının öğrencilerde görsel pekiştirici sağlaması açısından etki yapacağını ifade etmişlerdir. (Ö2), “*Derse karşı ilgilerini artırır. Merak duygusu ile hareket edip ünite ile ilgili araştırma yaparlar. Gördüklerini unutmaları duyduklarını unutmalarından daha zor*” şeklinde sözlerinde ilgi ve merak oluşturmalarının yanında görerek öğrenmenin önemine değinmiştir. Görsellerin öğrenme üzerinde etkisini ifade etmiştir.

(Ö3), “*(...) Konuların görsellerle pekiştirilmesi konuların anlaşılmasını kolaylaştırır(...)*” sözleriyle görsellerin konunun anlaşılabilirliğini sağlaması açısından etkisine değinmiştir.

(Ö10), “*Konunun kalıcılığını sağlar. Görsel pekiştirici konunun anlaşılabilirliğini artırır*” sözleriyle düşüncesini ifade etmiştir.

(Ö14), “(...) Bir konu hakkında resim/fotoğraf görmesi dikkatini artırır. Çoklu zekanın gelişmesini sağlar. Bunlarda başarıyı artırır” sözleriyle konunun aktarılmasında görsel desteğin başarıyı artırmasındaki etkisine değinmiştir.

(Ö17) ise, “Soru cevap ve anlatım yöntemlerinin yanında sanal müze kullanımı görsel olarak kalıcı öğrenme sağlayacaktır” sözleriyle anlatım yöntemlerine görsellerle destek sağlamanın kalıcılık üzerinde etkili olduğunu ifade etmiştir.

(Ö4), (Ö7) ve (Ö21), 6. sınıf Kültür ve Miras öğrenme alanı içerisinde yer alan konuların aktarımında sanal müze kullanımının öğrenci başarısını nasıl etkileyeceği yöndeki soruya gerçek kanıt üzerinden öğrenmeler sağlayacağı şeklinde cevap vermişlerdir. (Ö4), “Kalıcılığı artırır. Anlatılanların masal veya hikâye gibi algılanmasını engelleyip gerçekliğinin ispatını kolaylaştırır” sözleriyle hem kalıcılığı artıracığını hem de gerçek kanıt üzerinden öğrenme sağlayacağını ifade etmiştir.

(Ö7), “Kalıcı öğrenmeler sağlar. Gerçek kanıtlarla öğrenir” sözleriyle kalıcı öğrenmenin yanında aynı zamanda gerçek kanıt üzerinden öğrenme sağlayacağı şeklinde düşüncesini ifade etmiştir.

(Ö21) ise, “(...)Öğrenci gerçeğinden görerek öğrenir. Öğrenmelerin kalıcılığını sağlar” sözleriyle sanal müze ile gerçek kanıtlar üzerinden öğrenmenin başarıyı olumlu etkileyeceğini ifade etmiştir.

(Ö19) ve (Ö22), 6. sınıf Kültür ve Miras öğrenme alanı içerisinde yer alan konuları aktarımında sanal müze kullanımının öğrencide milli kültür ve milli bilincin oluşması açısından etkisinin olacağı şeklinde düşüncelerini belirtmişlerdir. (Ö19), “Geçmişimizi, milli kültür ve milli tarih bilinci oluşturması anlamında yararlı olacağını düşünüyorum” sözleriyle düşüncelerini ifade etmiştir.

(Ö22) ise, “Tarihi konuların öğrenilmesinde ve tarihi sevdirmek alanında öğrenci başarısını artıracığı muhakkaktır. Milli bilincin oluşmasında etkili olur” sözleriyle hem başarıyı artıracığını hem de milli bilincin oluşturulması yönünde etkisinin olacağını ifade etmiştir.

(Ö21), 6. Sınıf Kültür ve Miras öğrenme alanında sanal müze kullanımının öğrenci başarısı üzerinde fırsat eşitliğini sağlaması açısından olumlu etki yapacağı şeklinde düşüncesini “Ülkenin en ücra köşesindeki köy, kasaba ve beldelerde yaşayan öğrencilerin

görme olanağı bulmadığı müzeler sanal müze sayesinde öğrencilerin ayağına gider. Öğrenci gerçeğinden görerek öğrenir. Öğrenmelerin kalıcılığını sağlar” sözleriyle ifade etmiştir.

4.1.11. 6. Sınıf Kültür ve Miras Öğrenme Alanında Sanal Müzelerden Yararlanılması Eğitim Ortamını Nasıl Etkiler?

Tablo 12’yi incelediğimizde 6. Sınıf Kültür ve Miras öğrenme alanında sanal müzelerden yararlanması eğitim ortamını nasıl etkiler sorusuna öğretmenlerin 24’ü “olumlu”, 6’sı “hem olumlu hem de olumsuz” yönde etki yapacağına dair düşüncelerini ifade etmişlerdir.

Tablo 12 6. Sınıf Kültür ve Miras Öğrenme Alanında Sanal Müzelerden Yararlanılması Eğitim Ortamını Nasıl Etkilediğine Yönelik Öğretmenlerin Görüşleri ve Frekans Dağılımları

Tema	Kod	F
Sanal müzelerin eğitim ortamına etkisi	-olumlu	24
	-olumsuz	6
Toplam		30

(Ö1), (Ö2), (Ö3), (Ö4), (Ö5), (Ö6), (Ö7), (Ö8), (Ö9), (Ö10), (Ö11), (Ö12), (Ö13), (Ö14), (Ö15), (Ö16), (Ö17), (Ö18), (Ö19), (Ö20), (Ö21), (Ö22), (Ö23) ve (Ö24), 6. sınıf Kültür ve Miras öğrenme alanında sanal müzelerden yararlanması eğitim ortamını nasıl etkiler sorusuna olumlu açıdan etki yapacağı şeklinde görüşlerini belirtmişlerdir. Fakat (Ö5), (Ö9), (Ö11), (Ö13), (Ö17) ve (Ö18), olumsuz açıdan da etki yapabileceğini ifade etmişlerdir.

(Ö1), *“Olumlu yönde etkiler. Öğrencilerin derse karşı ilgilerini artırır. Eğitim ortamını eğlenceli hale getirir”* sözleriyle olumlu yönde etkileyeceğini ifade etmiştir.

(Ö2), *“Eğitim ortamında olumlu değişimlere yol açar. Örneğin öğrencinin derse karşı ilgisini artırabilir”* şeklinde düşüncesini ifade etmiştir.

(Ö3), *“6.sınıflarda yer alan Tarihe Yolculuk konusunda Türk-İslam devletlerinin tarihi ve kültürel mirasının görselleri elbette ki konuların kavranması ve öğrenilmesinde olumlu olacaktır. Çocuklar atalarının Türk kültürüne katkılarını görerek ilham alacaktır”* sözleriyle olumlu yönde etkileyeceğini ifade etmiştir.

(Ö4), “Görsel materyaller eğitim ortamını olumlu etkiler. Öğrencilerin merakını artırır ve araştırma yapmalarını sağlar” sözleriyle olumlu yönde etkileyeceğini belirtmiştir.

(Ö5), “Arada bir yeri geldiğinde müzeleri ziyaret etmek faydalı olur. Bunun çok tekrar edilmesi durumunda öğrencinin ilgisi azalabiliyor” şeklinde olumlu yönde etkisinin yanında olumsuz etki yapabileceğini de ifade etmiştir.

(Ö6), “Olumsuz açıdan bir sorun olmaz. Olumlu olarak etkiler, sadece zamanı etkili kullanma noktasında olumsuz etkileyebilir” sözleriyle olumlu açıdan etkileyeceğini ancak zaman noktasında olumsuz etkileyebileceğini ifade etmiştir.

(Ö7), “Olumlu etkiler. Öğrencilerde, ilgi uyandırır. Eğitim ortamının sıkıcı olmasını engeller” sözleriyle olumlu etkileyeceğini ifade etmiştir.

(Ö8), “Olumlu açıdan etkiler. Eğitim ortamını eğlenceli hale getirir” sözleriyle olumlu etkileyeceğini ifade etmiştir.

(Ö9), “Olumlu etkiler. Derse ilgi artar. Olumsuz olarak ise sadece konuların yetiştirilmesinde sıkıntı yaşanır. Çünkü her dersin sonunda birde değerlendirme yaptığımız düşünülürse bizi zorlar” sözleriyle derse karşı ilgiyi artırdığından dolayı olumlu etkileyeceğini ancak zaman alıcı olduğu için konuların yetiştirilmesi açısından olumsuz etkileyeceğini ifade etmiştir.

(Ö10), “Konunun akılda kalıcılığını olumlu etkileyebilir” şeklinde düşüncesini ifade etmiştir.

(Ö11), “Öğrencilerin dikkatini çeker. Süreyi doğru kullanmak önemli. Süre doğru kullanılmazsa abartılırsa olumsuz sonuçlar oluşturabilir. Mesela sıkıcı olabilir” sözleriyle hem olumlu hem de olumsuz açıdan etkileyebileceğini ifade etmiştir.

(Ö12), “Olumlu etkiler olumsuz bir durum olmaz” sözleriyle düşüncesini belirtmiştir.

(Ö13), “Sanal müzeyi kullanırken görsel içerikler ile zenginleştirerek verdiğimizde dikkat çekiyor, ilgilerini artırıyor. Fakat yüzeysel olarak bir gezinti yapıldığında ve sürekli kullanıldığında çocuğun dikkatini çekemeyebiliyor” sözleriyle olumlu açıdan görsel zenginlik sunması öğrencinin dikkatini çekeceğini ancak sürekli kullanılırsa dikkat çekmeyeceğini ifade etmiştir.

(Ö14), “*Daha Çok olumlu etkiler. Dikkatini derse, konuya toplar. İlgisini eker, merak uyandırır*” sözleriyle olumlu yönde etkileyeceğini ifade etmiştir.

(Ö15), “*Çok olumsuz etkisi olacağını düşünmüyorum. Akıllı tahtalar kullanılarak yapıldığı zaman sorun olmayacaktır. Çocukların heyecanlanacağını ve ilgilerini çekeceğini düşünüyorum*” sözleriyle olumlu yönde etkileyeceğini ifade etmiştir.

(Ö16), “*Olumlu etkiliyor. Bunun sebebi teknolojiye duyulan, etkileşimli tahtaya duyulan meraktan kaynaklanıyor. Gerçek bir müze gezisinde ilgisinin dağıldığını fark ettim. Fakat sanal bir müze gezintisi yaptırduğumda müzeye ilgisinin arttığını, dikkat çektiğini fark ettim. Öğrencilerin meraklı olduklarını görebildim*” sözleriyle sanal müzenin gerçek bir müzeye göre öğrencilerin daha çok ilgisini çektiğini fark ettiğini ifade etmiştir.

(Ö17), “*Sıklıkla kullanılması sıkıcı gelebilir. Sınıf kontrolü zayıflayabilir. Pekiştirme amaçlı, anlatımdan sonra kullanılması daha uygun olacaktır*” sözleriyle pekiştirme amaçlı kullanılırsa olumlu etkileyeceğini ancak sıklıkla kullanılırsa sınıfta öğretmen kontrolünün zayıflayabileceğini ifade etmiştir.

(Ö18), “*Olumlu etki olarak dersi eğlenceli hale getirir. İlgi, merak oluşur. Olumsuz olarak ise, sınıf hakimiyeti açısından sıkıntı yaşanabilir. Çocukların dikkatini çekmezse sıkılabilirler*” sözleriyle hem olumlu hem de olumsuz etkisi olabileceğini ifade etmiştir.

(Ö19), “*Eğitim ortamını ezberden ve soyutluktan kurtararak somutlaştırıp konunun daha iyi kavranılmasını sağlar*” sözleriyle eğitim ortamına konuların somutlaştırılması ve anlamlı öğrenmeleri sağlaması açısından olumlu etkisi olacağını ifade etmiştir.

(Ö20), “*Olumlu etkiler. Öğrencilerin konuyu anlama ve pekiştirmesine yardımcı olur*” şeklinde konunun pekiştirilmesi ve daha iyi anlaşılması açısından olumlu etki yapacağını ifade etmiştir.

(Ö21), “*Olumlu etkiler. Görerek öğrenmeyi sağlıyor. Zamandan tasarruf sağlıyor. Kalıcılığı artırıyor. Derse karşı ilgiyi artırıyor. Olumsuz bir durumla karşılaşmadım*” sözlerinde olumlu yönde birçok etkisini gördüğünü, olumsuz bir durumla karşılaşmadığını ifade etmiştir.

(Ö22), “Konuları pekiştirmede olumlu olacağı gibi tarihi konuları daha da somut hale getireceği ve öğrencilerin ilgisini çekeceğini düşünüyorum” sözleriyle olumlu etki yapacağını belirtmiştir.

(Ö23), “Eğitim ortamına olumlu katkıda bulunur. Görsel zengin içerik sunduğu için sözel bir dersi daha keyifli, zevkli hale getirir” sözleriyle olumlu yönde etkileyeceğini ifade etmiştir.

(Ö24) ise, “Olumlu yönde etkiler. Kullandığımda olumsuz bir durumla karşılaşmadım” sözleriyle sanal müze kullanımının eğitim ortamına olumlu etkisinin olduğunu olumsuz bir durumla karşılaşmadığını ifade etmiştir.

(Ö5), (Ö9), (Ö11), (Ö13), (Ö17) ve (Ö18), 6. Sınıf Kültür ve Miras öğrenme alanında sanal müze kullanımının eğitim ortamına hem olumlu hem de olumsuz açıdan etkisinin olabileceğini ifade etmişlerdir. (Ö5), “Arada bir yeri geldiğinde müzeleri ziyaret etmek faydalı, bunun çok tekrara edilmesi durumunda öğrencinin ilgisi azalıyor” sözlerinde olumlu etkisinin yanında çok sık kullanıldığında öğrenci üzerinde etkisi kalmayacağını ifade etmiştir.

(Ö9), “(...) Sadece konuların yetiştirilmesinde sıkıntı yaşanır. Çünkü her dersin sonunda birde değerlendirme yaptığımız düşünülürse bizi zorlar” sözlerinde olumlu etkisinin olduğunu ancak zaman alıcı olması ve öğretmenin konusunu yetiştirememesi gibi olumsuz durum ortaya çıkarabileceğini de ifade etmiştir.

(Ö11), “(...) Süre doğru kullanılmazsa, abartılırsa olumsuz sonuçlar oluşturabilir. Mesela sıkıcı olabilir” sözleriyle zaman açısından sorun olabileceğini ayrıca öğrencilerin sıkılabileceğini ifade etmiştir.

(Ö13), “(...) Yüzeysel olarak bir gezinti yapıldığında ve sürekli kullanıldığında çocuğun dikkatini çekmeyebiliyor” sözleriyle yüzeysel bir müze gezisinin öğrencilerin dikkatini çekmede yetersiz kalabileceğini, sürekli kullanılırsa sıkıcı hale geleceği şeklinde düşüncesini ifade etmiştir.

(Ö17), “Sıklıkla kullanılması sıkıcı gelebilir. Sınıf kontrolü zayıflayabilir(...)” sözleriyle olumsuz etkisi olabileceğini ifade etmiştir.

(Ö18) ise, “(...) *Sınıf hakimiyeti açısından sıkıntı yaşanabilir. Çocukların dikkatini çekmezse sıkılabirler*” sözleriyle olumlu yönde etkileyeceği gibi olumsuz yönde de etkileyebileceğini düşünceleriyle ifade etmiştir.

BÖLÜM 5

5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde bulgular kısmında elde edilen verilerin sonuçlarına ilişkin çıkarımlara yer verilmiştir. Araştırmanın sonuçlarından elde edilen çıkarımlarla da önerilerde bulunulmuştur.

5.1. Tartışma ve Sonuç

5.1.1. Öğretmenlerin Sanal Müze Hakkında Düşüncelerine Yönelik Sonuç ve Tartışma

Araştırmada katılımcılara ilk olarak sanal müze hakkında ne düşündükleri sorularak sanal müze hakkında farkındalıklarının olup olmadığı belirlenmek istenmiştir. Bulgulardan hareketle birçok öğretmen sanal müzeyi fırsat ve imkân eşitliği, faydalı uygulama, zaman, mekân ve maddi olanaklar açısından ekonomik bir uygulama teknoloji ile ilişkili olan uygulama, müzeye alternatif, görsel öğrenme şekli, kullanışlı işlevsel uygulama, kalıcı öğrenme sağlayan uygulama, eğlenceli öğrenme, sınıf ve okul dışı öğrenme şekli olarak tanımlamışlardır. Öğretmenlerin görüşlerinde görüldüğü üzere öğretmenlerin sanal müze hakkında farkındalıklarının olduğu ancak görüşleri arasında farklılıklar olduğu da görülmektedir. Bazı öğretmenler sanal müzeyi “*fırsat ve imkân eşitliği sağlayan uygulama*” olarak görürken, bazı öğretmenler “*faydalı uygulama*” olduğunu söylemekle yetinmişlerdir. Yine bazı öğretmenler “*teknolojiye dayalı uygulama*” olduğunu açıklarken, bazı öğretmenler de zaman, mekân ve maddi anlamda “*ekonomik uygulama*” olarak belirtmişlerdir. Aktaş (2017) araştırmasında yaptığı anket çalışmasında öğretmenlerin sanal müze olgusu hakkında net bilgiye sahip olmadıklarını, görüşme yapılan öğretmenlerin ise sanal müze ile ilgili farklı tanımlar yaptıklarını belirlemiştir.

5.1.2. Öğretmenlerin Sanal Müzeyi Derslerinde Kullanma Durumlarına Yönelik Sonuç ve Tartışma

Araştırmada öğretmenlerin sanal müzeyi derslerinde kullanma durumları sorulmuş, bulgulardan hareketle öğretmenlerin çoğunluğu sanal müzeyi kullandıklarını ifade etmişlerdir. Kullanan öğretmenlerin birçoğu “*İlgili konu ve kazanım doğrultusunda kullanıyorum*” şeklinde ifade etmişlerdir. Yeterli düzeyde kullanamayan öğretmenler, bu durumun sebebi olarak ders saati süresinin yetersizliğinden dolayı kullanamadıklarını göstermişlerdir. Bayındır (2022) çalışmasında sanal müzeyi kullanmayan öğretmenlerin kullanmama nedenleri olarak alt yapı sorunları, zaman yetersizliği ve öğrenciye ulaşmadaki zorluklar olduğunu belirlemiştir.

5.1.3. Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Dersinin İşlenişinde Sanal Müze Kullanımına İlişkin Herhangi Bir Yerde Örnek veya Uygulama Görüp Görmediklerine Yönelik Sonuç ve Tartışma

Araştırmaya katılan öğretmenlere, Sosyal Bilgiler dersinin işlenişinde sanal müze kullanımına ilişkin herhangi bir yerde örnek veya uygulama görüp görmedikleri sorulmuştur. Bu konuda öğretmenlerin görüşleri arasında farklılık olduğu görülmektedir. Görüşme yapılan öğretmenlerin yarısı gördüklerini ifade ederken yarısına yakın öğretmen görmediklerini ifade etmişler bir öğretmen ise bu soruda çekimser kalarak cevap vermemiştir. Gördüklerini ifade eden öğretmenler genel olarak Eğitim bilişim alanında veya internete dayalı platformlarda gördüklerini ifade etmişlerdir. Görmediklerini söyleyen öğretmenler ise herhangi bir yerde örnek veya uygulama görmediklerini fakat kendi imkanları ile sanal müzelere ziyaret gerçekleştirdiklerini ifade etmişlerdir.

5.1.4. Birinci Alt Probleme Yönelik Sonuç ve Tartışma

Araştırmanın birinci alt amacı olan 5 ve 6. sınıf Kültür ve Miras öğrenme alanı konuları içerik bakımından sanal müze kullanımına uygun mudur problemine ilişkin 5.sınıf Kültür ve Miras öğrenme alanı içerisinde sanal müze kullanımına en uygun gördükleri konuların hangileri olduğu öğretmenlere sorulmuştur. Bulgulardan hareketle öğretmenlerin görüşlerinde farklılık olmadığı görülmüştür. Öğretmenlerin çoğunluğu ünite içerisinde sanal müze kullanımı için en uygun konunun "*Tarihe Yolculuk*" olduğunu ifade ederken birçok öğretmen Tarihe yolculuk konusuyla birlikte "*Güzel Ülkem*" konusunun da uygun olduğunu belirtmişlerdir. Üç öğretmen "*Kültürel Özelliklerimiz*" konusunda örf, adet, gelenekler ve göreneklerin tanıtımında kullanılabileceğini ifade etmişlerdir. Üç öğretmen "*Tarihe Yolculuk ve Kültürel Özelliklerimiz*" konularının sanal müze kullanımı için uygun olduğunu belirtmişlerdir. Bir öğretmen "*Kültürel Özelliklerimiz ve Geçmişten Günümüze*" konularında, bir öğretmen "*Güzel Ülkem*" konularının sanal müze için uygun olduğunu ifade etmişlerdir. Bir öğretmen ise 5 ve 6. sınıf konularında sanal müze kullanmadığını 7.sınıf ünitesinde yer alan "*Ekonomik ve Sosyal Hayat*" konusunun sanal müze kullanımına uygun olduğunu, kendisinin bu konuda kullandığını ifade etmiştir. Bulgulardan hareketle öğretmenlerin görüşleri arasında farklılık olmadığı görülmektedir. Görüşme yapılan öğretmenler Kültür ve Miras öğrenme alanı içerisinde yer alan konuların içerik olarak sanal müze kullanımına uygun olduğunu, özellikle tarih ağırlıklı konularda sanal müzeyi kullandıklarını ifade etmişlerdir.

Araştırmanın birinci alt amacına ilişkin görüşme yapılan öğretmenlere 6.sınıf Kültür ve Miras öğrenme alanı içerisinde sanal müze kullanımına en uygun gördükleri konuların

hangileri olduğu sorulmuştur. Bulgulardan hareketle öğretmenlerin görüşleri arasında farklılık olmadığı görülmektedir. Öğretmenler, genel olarak ünite içerisinde sanal müze kullanımına en uygun konuların “*Yeni Yurt Anadolu, Türklerin Anayurdu Orta Asya*” olduğunu belirtmişlerdir.

5.1.5. İkinci Alt Probleme Yönelik Sonuç ve Tartışma

Araştırmanın ikinci alt amacı olan 5 ve 6. sınıf Kültür ve Miras öğrenme alanı konularının aktarımında sanal müzelerden yararlanılması öğrenciler üzerinde nasıl bir etki oluşturabileceğine ilişkin katılımcı öğretmenlere 5. sınıf Kültür ve Miras öğrenme alanı içerisinde yer alan konuların aktarımında sanal müze kullanımı öğrencilerin başarısını nasıl etkileyeceği sorusu sorulmuştur. Bulgulardan hareketle öğretmenlerin görüşleri arasında farklılıklar görülmemiştir. Öğretmenlerin çoğunluğu “*kalıcı öğrenmeler sağlama*” açısından etki yapabileceğini ifade etmişlerdir. Dört öğretmen “*merak ve ilgi uyandırma*” anlamında etki yapabileceğini belirtirken, üç öğretmen “*eğlenceli ve zevkli öğrenmeler sağlama*” noktasında etkileyeceğini ifade etmişlerdir. Bulgulardan hareketle iki öğretmen sanal müzenin “*somut öğrenmeler sağlama*” anlamında öğrenci üzerinde olumlu etki yapabileceğini, bir öğretmen “*gerçek kanıtlar üzerinden öğrenme*” sağlayacağını belirtirken bir öğretmen ise “*yaşayarak öğrenme*” noktasında öğrenci başarısı üzerinde olumlu etki yapabileceğini belirtmişlerdir. Ustaoglu (2012) çalışmasında ön test- son test, deney ve kontrol grubu kullanmış. Kontrol grubu öğrencileri geleneksel yöntemle ders işledikleri için bir sonrası derse karşı öğrencilerde merak oluşmadığı fakat deney grubunda sanal müze kullanılarak dersin işlenmesi, öğrencilerde bir sonraki derse karşı istek, ilgi ve merak oluşturduğunu belirlemiştir.

6.sınıf Kültür ve Miras öğrenme alanı içerisindeki konuların aktarımında sanal müze kullanımının öğrenci başarısına etkisi sorulmuştur. Öğretmenlerin görüşleri arasında farklılık görülmemektedir. Katılımcı öğretmenlerin hepsi olumlu yönde etki yapacağına dair görüş bildirmişlerdir. Öğretmenlerin çoğu “*öğrenmelerin kalıcılığını artırması*” yönünde etki yapacağını belirtmişlerdir. Katılımcı öğretmenlerden yedisi ilgi merak uyandırması açısından etki yapacağını belirtirken, altı öğretmen direkt başarıyı artırması şeklinde etkisinin olacağını belirtmişlerdir. Görsel pekiştirme sağlama, gerçek kanıtlar üzerinden öğrenmeler sağlama, milli kültür ve milli bilinç oluşturma, fırsat eşitliği sağlama şeklinde de öğrenci başarısı üzerinde etki yapacağını ifade etmişlerdir. Peker (2014) çalışmasında Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının sanal müze konusunda yeterli ders almadıkları, sanal müzeleri yeteri kadar tanımadıklarını belirlemiştir. Ancak Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının sanal müzeyi

önemsedikleri ve öğrencilerin üzerinde başarı anlamında olumlu yönde etkisinin olacağını düşündüklerini belirlemiştir.

5.1.6. İkinci ve Üçüncü Alt Probleme Yönelik Sonuç ve Tartışma

Araştırmanın ikinci alt amacı olan 5 ve 6. sınıf Kültür ve Miras öğrenme alanı konularının aktarımında sanal müzelerden yararlanılması öğrenciler üzerinde nasıl bir etki oluşturabileceği ile üçüncü alt amacı olan 5 ve 6. sınıf Kültür ve Miras öğrenme alanı içerisindeki konuların aktarımı sürecinde sanal müzelerden yararlanılması kazanımın elde edilmesi açısından nasıl bir öneme sahip olduğuna ilişkin, öğretmenlere 5. sınıf Kültür ve Miras öğrenme alanı içerisinde yer alan konular dikkate alındığında sanal müzelerden nasıl yararlanılabileceği sorulmuştur. Öğretmenlerin görüşleri arasında farklılıklar olduğu görülmüştür. Öğretmenlerden bir kısmı doğa ve tarihi güzelliklerin tanıtımı, kültürel değerlerin öğretiminde kullanılabileceğini ifade ederken, bir kısmı görsel destek pekiştirme amaçlı kullanılabileceğini de ifade etmişlerdir. Dikkat çekmek amacıyla, medeniyetlerin öğretilmesinde, gidilip görülme imkânı olmayan müzeleri görmek amacıyla gibi sanal müzelerden bu üniteye yararlanılabileceğini belirtmişlerdir. Bir öğretmen konu ve kazanım doğrultusunda bu üniteye faydalanılabileceğini belirtirken bir öğretmen de ders içinde veya ders dışı sosyal etkinlik amacıyla kullanılabileceğini belirtmiştir.

6.sınıf Kültür ve Miras öğrenme alanı içerisinde yer alan konular dikkate alındığında sanal müzelerden nasıl yararlanılabileceği sorulmuştur. Bulgulardan hareketle öğretmenlerin görüşleri arasında farklılıklar olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin çoğu “*anlatılan dönemlerdeki devletlere ait yazılı yazısız eserlerin gösterilmesinde*” amacıyla yararlanılabileceğini ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin bir kısmı da “*konuları görsellerle somutlaştırma*” amacıyla kullanılabileceğini belirtmişlerdir. Gidilip görülme imkânı olmayan nesne, eserlerin gösterilmesi amacıyla, arkeoloji etnografya müzelerinden yararlanarak, geçmiş ile bugün arasında köprü kurmak, konu kavram ve kazanımlar doğrultusunda veya haftada bir ders saati içerisinde faydalanmak şeklinde görüşlerini belirtmişlerdir. Turgut (2015) çalışmasında öğrencilerin sanal müzeyi derste kullanmaları gerçek bir müze gezisi yapıyor gibi hissetmelerinde etkisinin olduğunu, ayrıca öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine daha istekli ve dikkatli olduklarını belirlemiştir. Görerek öğrenme fırsatı buldukları, farklı duyu organlarının aktif tutulması öğrenmeyi kalıcı hale getirdiğini belirlemiştir.

5.1.7. Dördüncü Alt Probleme Yönelik Sonuç ve Tartışma

Araştırmanın dördüncü alt amacına yani 5 ve 6. sınıf Kültür ve Miras öğrenme alanı konularının aktarımında sanal müzelerden yararlanılması eğitim ortamlarına ne yönde bir etki yapabileceğine ilişkin 5. Sınıf Kültür ve Miras öğrenme alanında sanal müzelerden yararlanılması eğitim ortamını nasıl etkileyeceği öğretmenlere soru olarak yöneltilmiştir. Araştırma sonucunda öğretmen görüşleri arasında farklılıkların olmadığı görülmüştür. Öğretmenlerin hepsi olumlu yönde etkileyeceğini ifade ederken, dört öğretmen olumlu etkisinin yanında olumsuz yönde etkisinin olabileceğini de belirtmişlerdir. Sürekli kullanıldığında öğrencinin ilgisinin azalabileceği gibi öğretmen açısından sınıf hakimiyetinin sağlanması noktasında olumsuz etkisinin olabileceğini belirtmişlerdir.

Araştırmada temel problemle birlikte dördüncü alt amaç doğrultusunda katılımcı öğretmenlere 6.sınıf Kültür ve Miras öğrenme alanında sanal müzelerden yararlanılması eğitim ortamını nasıl etkileyeceği sorulmuştur. Bulgulardan hareketle katılımcı öğretmenlerin görüşleri arasında farklılık görülmemiştir. Katılımcı öğretmenlerin hepsi olumlu yönde etkileyeceğine dair görüş bildirirken altı öğretmen olumlu etkisinin yanında olumsuz yönde de etkisinin olabileceğini belirtmişlerdir. Olumsuz etkisinin olabileceğini belirten öğretmenler genel olarak sürekli kullanılırsa öğrenci ilgisinin azalacağı ve süre doğru kullanılmazsa hem öğrencinin dikkatinin azalacağı hem de öğretmen açısından konuları yetiştirmede sorun yaşanabileceğini belirtmişlerdir.

5.2. Öneriler

Öğretmenlerle sanal müze kullanımına yönelik yapılan görüşmede yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığı ile elde edilen verilere göre şu öneriler yapılabilir:

5.2.1. Uygulayıcılara Yönelik Öneriler

- Üniversitelerde müze, sanal müze uygulamalarına yönelik donanımlı eğitim verilerek bu konuda öğretmenlerin daha donanımlı olarak mesleğe başlamaları sağlanabilir.
- Öğretmenlerin görüşlerinden hareketle sanal müze uygulamalarına sınıf ortamında daha fazla yer verilerek öğrencilerin derse karşı ilgi ve dikkatinin artırılması sağlanabilir.
- Öğretmenlerin görüşlerinden hareketle ilgili konu ve kazanımlar doğrultusunda sanal müzelerden daha aktif bir şekilde faydalanılabilir.

- Öğretmenler ders saatinde sanal müzelere yeterli düzeyde yer veremediklerini ifade etmişlerdir. Orta okul seviyesinde müze eğitimi veya sanal müze eğitimi adı altında ayrı bir seçmeli ders olarak verilebilir.
- Sosyal Bilgiler 5 ve 6. sınıf Kültür ve Miras öğrenme alanı konuları göz önünde bulundurulduğunda tarih ve kültür ağırlıklı olduğu görülmektedir. Arkeolojik kalıntı, tarihi eser, nesnelerin gösterilmesinde, örf, adet, gelenek ve göreneklerimiz tanıtılmasında sanal müzelerden faydalanılarak öğrencilerde milli bilincin oluşması sağlanabilir.
- Öğretmenlere sanal müze konusunda hizmet içi eğitim verilerek farkındalıkları artırılabilir.
- Okullarda, teknolojik alt yapı, bilgisayar, etkileşimli tahta, internet bağlantısı gibi sorunlar varsa giderilerek öğrencilerin sanal müze platformlarına sorunsuz girebilmeleri sağlanabilir.

5.2.2. Araştırmacılara Yönelik Öneriler

- Bu araştırma Sosyal Bilgiler öğretiminde 5 ve 6. Sınıf Kültür ve Miras öğrenme alanlarında sanal müze kullanımı üzerine yapılmıştır. Araştırmacılar Sosyal Bilgiler programında yer alan diğer öğrenme alanlarında sanal müze kullanımı üzerine çalışma yapabilirler.
- Bu araştırma Sosyal Bilgiler 5 ve 6. Sınıf ile sınırlıdır. Araştırmacılar farklı sınıf düzeyinde sanal müzelerin kullanımı üzerine çalışma yapabilirler.

KAYNAKLAR

Adıgüzel, Ö. (2019). Müze eğitimi ve yaratıcı drama. *Güzel Sanatlar Fakültesi Dergisi*, 1(1), 23-43.

Aktaş, V. (2017). *Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sanal müze kullanımına yönelik tutumları*. [Yüksek Lisans Tezi]. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Aladağ, E., Akkaya, D. ve Şensöz, G. (2014). Sosyal bilgiler dersinde sanal müze kullanımının öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(2), 199-217.

Aslan, E. (2016). Geçmişten günümüze sosyal bilgiler. D. Dilek (Ed.), *Sosyal Bilgiler eğitimi* (s. 3-6). Pegem Akademi.

Ayaydın, A. (2017). Çoklu zeka tabanlı görsel sanatlar eğitiminde bir öğretim yöntemi olarak müze eğitimi. *Milli Eğitim Dergisi*, (214), 9-22.

Bayındır, S. (2022). *Öğretmenlerin sanal müzeleri ve müzelerin çevrim içi hizmetlerini kullanımlarına ilişkin yaklaşımlarının incelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Bostancı, M. (2019). Dijital müzecilik ve interaktif iletişim: sfmoma ve mori dijital sanat müzesi örneklemi. *Unimuseum*, 2(2), 34-39.

Bozkuş, Ş. (2014). Kültür ve sanat iletişimi çerçevesinde Türkiye’de sanal müzelerin gelişimi. *The Journal Of Academic Social Science Studies*, (26), 329-344.

Buyurgan, S. (2017). Verimli bir müze ziyaretini nasıl gerçekleştirebiliriz?. *Milli Eğitim Dergisi*, (214).

Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2018). *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.

Doğan, C.D. (2017). Müzelerin eğitim ortamı olarak kullanılması: ölçme ve değerlendirme uygulamaları. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(60).

Erbay, F. (2017). Türkiye’de müzecilik eğitiminin üniversitelerde kurumlaşması. *Milli Eğitim Dergisi*, (214), 105-122.

- Ergün, M. (2015). *Eğitim felsefesi*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Ertürk, S. (1988). Türkiye’de eğitim felsefesi sorunu. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (3), 11-16.
- Evirgen, Ö.F., Özkan, J. ve Öztürk, S. (2020). *Ortaokul ve imam hatip ortaokulu Sosyal Bilgiler ders kitabı*.
- Gültekin, G., Akpınar, M., Nohutcu, M., Özerdoğan, P. ve Aygün, S. (2018). *Ortaokul ve imam hatip ortaokulu Sosyal Bilgiler ders kitabı* (1. Baskı). Netbil Basım ve Yayıncılık
- Karadeniz, C. ve Okvuran, A. (2018). Cumhuriyetin ilanından günümüze Türkiye’de müze eğitimi: Tarihsel gelişim ve gelecek tasarıları. *Milli Folklor*, 30(118), 101-113.
- Kayakıran, G. (2022). *Sanal müze ziyaretçilerinin memnuniyet düzeyi ve gerçek zamanlı müze ziyaretlerine etkisi* [Yüksek Lisans Tezi]. Mersin Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Mersin.
- Kervankıran, İ. (2014). Dünyada değişen müze algısı ekseninde Türkiye’deki müze turizmine bakış. *Electronic Turkish Studies*, 9(11), 345-369.
- Koca, N. ve Daşdemir, İ. (2018). Sosyal Bilgiler öğretiminde sanal tur uygulamaları. *Turkish Studies Educational Science*, 13(27), 1007-1016.
- Maccario, N. (2002). Müzelerin eğitim ortamı olarak kullanımı. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1).
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2015). *Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı (İlkokul ve ortaokul 4, 5, 6 ve 7. Sınıflar)*. Ankara.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2018). *Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı (İlkokul ve ortaokul 4, 5, 6 ve 7. Sınıflar)*. Ankara.
- <http://mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=354>
- Mumcu, A. (1969). Eski eserler hukuku ve Türkiye. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 26(3).

Muşmal, H. (2009). Anadolu'nun ilk eski eser (arkeoloji) müzesi: Konya Âsâr-ı Atîka Müzesi'nin kuruluşu. *Uluslararası Tarih ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (1), 121-142.

Okan, B. (2018). Günümüz müzecilik anlayışındaki yaklaşımlar ve müze oluşumunu etkileyen unsurlar. *Tykhe Sanat ve Tasarım Dergisi*, 3(4), 215-242.

Oruç, Z. (2016). Müzede yeni gerçeklik. *The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication – Tojdac*, 6(2), 273-290.

Özer, D.N. (2007). *Sanal ortamda müzecilik* [Yüksek Lisan Tezi]. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Özkasım, H. ve Ögel, S. (2005). Türkiye'de müzeciliğin gelişimi. *İtüdergisi/b*, 2(1), 96-102.

Özmen, S.S. (2018). Müze eğitiminin gelişimi. *Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(11), 301-324.

Öztürk, C., Keskin, C.S. ve Otluoğlu, R. (2014). *Sosyal Bilgiler öğretiminde edebi ürünler ve yazılı materyaller*. Pegem Akademi Yayınları

Peker, N. (2014). *Sosyal Bilgiler dersinde sanal müze kullanımı ve Sosyal Bilgiler öğretmeni adaylarının sanal müze kullanımına yönelik tutumları* [Yüksek Lisans Tezi]. Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Aksaray.

Rodop, G. (2014). *Modern müzelerde aydınlatmanın mekânsal algı üzerindeki etkileri* [Yüksek Lisans Tezi]. Maltepe Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Safran, M. (2015). Sosyal Bilgiler öğretimine bakış. B. Tay ve A. Öcal (Ed.), *Özel öğretim yöntemleriyle Sosyal Bilgiler öğretimi* (4. Baskı). Ankara: Pegem Akademi

Saidel, S. ve Hudson, K. (1999). *Müze eğitimi ve kültürel kimlik uluslararası iki çalışma raporu*. (B. Ata, Çev.). Ankara

Şahan, M. (2005). Müze ve eğitim. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(4).

Şahin, G. (2007). Avrupalıların Osmanlı ülkesindeki eski eserlerle ilgili izlenimleri ve Osmanlı müzeciliği. *Tarih Araştırmaları Dergisi*, 102-125.

Turgut, G. (2015). *Sosyal Bilgiler dersinde bir eğitim aracı olarak sanal müzelerden yararlanma* [Yüksek Lisans Tezi]. Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.

Uçar, M. (2019). *Türkiye’de müzeciliğin tarihsel gelişiminin kurumsalcı bakış açısıyla analizi* [Yüksek Lisans Tezi]. Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.

Ustaoğlu, A. (2012). *İlköğretim 7. sınıf Sosyal Bilgiler dersi Türk Tarihinde Yolculuk ünitesinde sanal müzelerin kullanımının öğrenci başarısına etkisi* [Yüksek Lisans Tezi]. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Varinlioğlu, G. (2011). *Denizel arkeolojiyi yeniden kodlama: Sualtı kültür mirası sanal müzesi* [Doktora Tezi]. Bilkent Üniversitesi Ekonomi ve Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Yıldırım, C., Kaplan, F., Kuru, H. ve Yılmaz, M. (2020). *Ortaokul ve imam hatip ortaokulu Sosyal Bilgiler ders kitabı*. İzmir

Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (11. Baskı). Seçkin Yayıncılık

Görsel 1: <https://www.ktb.gov.tr/TR-96599/sanal-gezinti.html>

Görsel 2: <https://www.ktb.gov.tr/TR-96599/sanal-gezinti.html>

Görsel3,4,5:<https://sanalmuze.gov.tr/TR-259957/kurtulus-savasi-muzesi---ankara.html>

Görsel 6-7-8: <https://sanalmuze.gov.tr/muzeler/ankara-anadolu-medeniyetleri-muzesi/>

Görsel 9-10-11-12:

<https://sanalmuze.gov.tr/muzeler/SANLIURFA-GOBEKLITEPE-ORENYERI/>

Görsel 13-14-15-16-17:

https://sanalmuze.gov.tr/muzeler/ISTANBUL_TURK_VE_ISLAM_ESERLERI_MUZESI/

Görsel 18-19-20:

https://sanalmuze.gov.tr/muzeler/CORUM_MUZESI_WEB/

Görsel 21-22-23-24-25:

https://sanalmuze.gov.tr/muzeler/DENIZLI_HIERAPOLIS_ORENYERI/

Görsel 26-27-28-29:

https://sanalmuze.gov.tr/muzeler/ISTANBUL_ARKEOLOJI_MUZELERI/

Görsel 30-34:

<https://sanalmuze.gov.tr/muzeler/KONYA-CATALHOYUK-ORENYERI/>

Görsel 35: <http://www.3dmekanlar.com/>

Görsel 36-37: <https://artsandculture.google.com/search?q=t%C3%BCrkiye>

EKLER

Ek 1. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu (Veri Toplama Aracı)

YARI YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞME FORMU

Değerli öğretmenim elinizdeki bu form Sosyal Bilgiler öğretiminde SANAL MÜZE kullanımına ilişkin Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin görüşlerini incelemek için hazırlanmıştır. Paylaşacağınız kıymetli düşünceleriniz bu çalışmanın objektifliği ve alana katkısı açısından önemlidir.

Katkılarınız için şimdiden teşekkür ederiz.

Dr. Öğr. Üyesi Aysun Aynur YILMAZ Yüksek Lisans Öğrencisi Hatice ŞEN

KİŞİSEL BİLGİLER

Kadın () Erkek () Yaş ()

S.1. Sanal Müze hakkında ne düşünüyorsunuz?
S.2. Şuana kadar sanal müzeyi derslerinizde kullanma durumunuz nedir?
S.3. Sosyal Bilgiler dersinin işlenişinde sanal müze kullanımına ilişkin herhangi bir yerde örnek veya uygulama gördünüz mü? Bunlar hakkında ne düşünüyorsunuz?
S.4. 5. sınıf Kültür ve Miras öğrenme alanı içerisinde yer alan konular dikkate alındığında sanal müzelerden nasıl yararlanabiliriz?

S.5. 5. sınıf Kùltür ve Miras öğrenme alanı içerisinde sanal müze kullanımına en uygun gördüğünüz konular hangileridir?
S.6. Size göre 5. sınıf Kùltür ve Miras öğrenme alanı içerisindeki konuların aktarımında sanal müze kullanımı öğrencilerin başarısını nasıl etkiler?
S.7. 5. sınıf Kùltür ve Miras öğrenme alanında sanal müzelerden yararlanılması eğitim ortamını nasıl etkiler?
S.8. 6. sınıf Kùltür ve Miras öğrenme alanı içerisinde yer alan konular dikkate alındığında sanal müzelerden nasıl yararlanabiliriz?
S.9. 6. sınıf Kùltür ve Miras öğrenme alanı içerisinde sanal müze kullanımına en uygun gördüğünüz konular hangileridir?
S.10. Size göre 6. sınıf Kùltür ve Miras öğrenme alanı içerisindeki konuların aktarımında sanal müze kullanımı öğrencilerin başarısını nasıl etkiler?
S.11. 6. sınıf Kùltür ve Miras öğrenme alanında sanal müzelerden yararlanılması eğitim ortamını nasıl etkiler?